LATVIA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs. Eßlingen/N., Breite Str. 6—5. Printer: Ungeheuer & Ulmer. Ludwigsburg, Körnerstr. 16. Published twice weekly Circulation 11.600.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 15 (359)
Trešdien, 1950. g. 22. febr.
Iznāk trešdienās un sestdienās
Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lambergs; galvenā redaktora vietnieks: M. Čulītis. Redaktori: A. Bolšteins, J. Jēkabsons, B. Kiselis, E. Raisters, L. Švarcs. Austrālijas redakcijas vad. A. Šmits (Lawley House, Canberra, A. C. T., Australia). Redakcijas adrese: Esslingen/N., Breite Str. 6—5, telefons 1733.

UZSĀKTAS SARUNAS AR BONNAS VALDĪBU

Paši tautieši gādā līdzekļus palicēju aprūpei

LCK kopsēde notika 18. un 19. februārī Eslingenā, piedaloties priekšsēdim H. Klarkam, vicepriekšsēdim V. Janumam un V. Lambergam, nozaru vadītājiem J. Niedram, J. Laveniekam, M. Bērziņam, V. Skaistlaukam, V. Māikalnam, kā arī LCP priekšsēdim J. Celmam, BCP pārstāvim A. Trapānam uc. Sēdē bija ieradies arī mūsu pārstāvis IRO galvenajā mītnē Ženēvā A. Skrēbers, kas informēja par tālākajiem IRO nodomiem un nostāju bēgļu aprūpes svarīgākajos jautājumos, uzsverot nekavēties ar izceļošanu, jo nav lielu izredžu uz jauniem līdzekļu piešķīrumiem aprūpes turpināšanai Vācijā. Tālāk pārrunāja Vācijā paliekošo tautiešu aprūpes jautājumus, turpmāko skolu likteni un ievadītos sakarus ar vācu valdības iestādēm.

Par sarunām ar IRO un vācu valdības iestādēm ziņoja H. Klarks, V. Janums un A. Trapāns. Vācijā paliekošo aprūpes un tiesiskais stāvoklis kārtojams vienveidīgi, ko mūsu centrālās iestādes dara ar iesniegumiem un priekšlikumiem Bonnā, kāpēc atsevišķām nometnēm no līdzīgiem iesniegumiem jāatturas, uz vietām kārtojot vienīgi lokālus jautājumus. Vācu iestādes vēlas saņemt plašu informāciju, arī datus par skolotāju un skolēnu skaitu, lai varētu izlemt mūsu skolu un bēgļu aprūpes turpmākās iespējas Vācijā. Reizē pārrunāja arī iespējas saņemt palīdzību Maršala plāna ietvaros.

A. Skrēbers bez jau minētā pieskārās arī izskrīnēto pārsūdzību lietām, kas attiecīgo darbinieku trūkuma dēļ Ženēvā kārtojas stipri gausi. Martā sanāks IRO ģenerālpadome, kas, cik paredzams, centīsies panākt uzlabojumu un taisnīgāku pieeju bij. karavīru jautājumā.

Pārrunājot tālākās emigrācijas gaitu, konstatēja, ka pārmaiņu nav. No ziņojumiem izrietēja, ka vietām IRO jau cenšas nobeigt izceļošanu uz ASV, lai gan DP likumā paredzētā kvote vēl nav izmantota. Piem., Augsburgas apg. pārvalde noteikusi, ka tiem, kas vēl nav iesnieguši dokumentus izceļošanai uz ASV, jāreģistrējas Austrālijas akcijā.

Plaši pārrunāja LCK turpmāko darbību, galvenokārt Vācijā paliekošo tautiešu aprūpi. Lai taupītu līdzekļus apvienoja LCK saimniecības un labklājības nozares ar J. Niedru kā vadītāju. Par revīzijas nozares vadītāju J. Lavenieka vietā, kas izceļo, ievēlēja E. Stīpnieku.

Ansbachas latviešu kooperātīvs pieteicis LCK nodot preces ap 7000 DM vērtībā ar ierosinājumu tās izlozēt. Izlozes organizēšanu lūgs uzņemties pašam kooperātīvam. Par LCK pārstāvi franču joslā A. Dzirnes vietā, kas izceļojis, ievēlēja A. Krūmu.

Par trimdas kopības organizēšanas gaitām ziņoja V. Lambergs, uzsverot, ka Anglijā tuvākajā laikā paredzētas Nacionālās padomes vēlēšanas un Beļģijā un ASV tautieši un viņu organizācijas patlaban sagatavo attiecīgus projektus vienotu trimdas kopības organizāciju izveidošanai. Tādā kārtā LCP un LCK ārkārtējie lēmumi pakāpeniski reālizējas.

Nolēma latviešu studentiem Bonnā izsniegt gultas uc LCK rīcībā esošas mantas jaunizbūvēto studentu mītņu iekārtošanai.

Laiks spiež izšķirties

IRO brīdina:

Vairs tikai 18 nedēļas

palikušas līdz 30. jūnijam, kad izbeidzas aprūpe DP nometnēs. Tāpēc lai ikviens jau šodien, kad IRO ierēdņiem vēl iespējams palīdzēt, izšķiras un sāk gatavoties

tālākai emigrācijai
vai
palikšanai uz dzīvi Vācijā

Abos gadījumos nekavējoties jāsāk kārtot vajadzīgās formālitātes, jo vilcināšanās un gaidīšana uz pēdējo kuģi vai minūti var beigties ļoti kļūmīgi.

Komūnisms klausa tikai varai

Madrasa (C). — Prezidenta Trūmena speciālvēstnieks Dr. Filips Džesups pēc ASV diplomātu konferences noslēguma Bangkokā izlidojis uz Kolombo, Ceilonas salā. Pa ceļam vienā no lielākajām Indijas pilsētām Madrasā viņš devis presei interviju, kas pēc sava satura ir sensācionāla. Džesups prasa, lai ASV komūnisma tālāku izplatīšanos Āzijā aptur ar bruņotu varu. „Bez tiešas militāras palīdzības," teica Dr. Džesups, „visi angļu un amerikāņu diplomātu un saimniecisko speciālistu ieteikumi Āzijas glābšanai ir bez kādas vērtības. Komūnismu var apturēt tikai ar varu.

Miera sarunas jūnijā?

Ņujorka (B). — Staļins esot gatavs satikties ar prezidentu Trūmenu un Čērčilu, ja pēdējais atkal kļūtu par Lielbritānijas ministru prezidentu. Šo ziņu otrdien vienā laikā sniedza New York Herald Maskavas korespondents, kā arī Fleet Street Service Vīnes birojs. Abos ziņojumos teikts, ka Maskava gatava nopietnām sarunām par aukstā kaŗa izbeigšanu, jo arī Padomju savienības vadība pārliecināta, ka pašreizējā politika ir par agresīvu un var novest pie kaŗa. Tāpat Kremļa vadība saprotot, ka prasības ievest atomieroču kontroli dibinātas un esot gatava katrā laikā sarunas ar ASV un Lielbritāniju šai jautājumā atjaunot. Iemesls Padomju savienības gatavībai miera sarunām esot loģiskais apsvērums, ka kopš 1917. g. Padomju sav. ietekme un nozīmība pasaules politikā nekad nav bijusi lielāka kā pašreiz.

Par satikšanās vietu ziņojumos nekas nav minēts. bet par satikšanās laiku Staļina, Trūmena un Čērčila starpā nosaka š. g. jūnija mēnesi.

Tīgeŗa gadam sākoties, Maotsetungs atstāj Maskavu

ĶĪNA UN PADOMJU SAVIENĪBA NOSLĒGUSI MILITĀRSAVIENĪBU PRET ASV, ANGLIJU UN AUSTRUMĀZIJAS DEMOKRATIEM — TITO ĒNA PIE KONFERENCES GALDA — 12 ĶĪNIEŠU DIVĪZIJAS KAŖAM PRET RIETUMEIROPU

Maskava (B). — Ķīniešu vecgada vakarā, pagājušo piektdien pēc 9 nedēļu viesošanās ķīniešu komūnistu vadonis Maotsetungs beidzot atstāja Maskavu, lai dotos atpakaļ uz Pekingu. Ķīniešu delegācijas izvadīšana Jaroslavas stacijā notika ar sevišķu ceremoniju. Maotsetungu un viņa ārlietu ministru Čunelaju pavadīt bija ieradušies gandrīz visi politbiroja locekļi ar Molotovu priekšgalā. Izvadīšana notika ar tādu godu, ka arī ārzemju preses pārstāvjiem radās iespaids, ka jaunais Padomju savienības un Ķīnas savstarpējās draudzības un palīdzības līgums ir pirmā vienošanās Padomju savienības un kāda cita komūnistiska režīma starpā, kur abi partneŗi šķietami vienlīdzīgi, tiesībās un nozīmībā.

Maotsetunga aizbraukšana no Maskavas notika, ķīniešu Vērša gadam beidzoties. Sestdien pēc ķīniešu kalendāra sākās jaunais Tīgeŗa gads. Šo dienu Maotsetungs bija izvēlējies kā sevišķi zīmīgu, lai nobeigtu savu ilgo ciemošanos Maskavā. No ārzemju korespondentu ziņojumiem redzams, ka tiklab Maotsetungs, kā arī viņa pavadītāji bijuši visai apmierināti un šķīrušies sevišķi draudzīgi un sirsnīgi. Maskavas garnizona izlases rota salutēja ķīniešu delegācijai abu valstu karogiem greznotajā Jaroslavas stacijā. Pirms aizbraukšanas Maotsetungs Maskavas radiofonā teica atvadu vārdus: „Katram tagad jāatzīst, ka sadarbība un vienprātība Ķīnas un Padomju savienības tautu starpā ir neiznīcināma un nesatricināma. Šī vienība garantē ne vien Padomju savienības un Ķīnas nepiedzīvotu uzplaukšanu nākotnē, bet tā ir arī nozīmīgs posms visai cilvēcei. Maskavā parakstītais

(Turpinājums 8. lpp.).

Jauns protests pret vergu darbiem Pad. savienībā

Ņujorka (F). — Cilvēku tiesību aizsardzības līga šinīs dienās iesniegusi Apvienoto nāciju sociālai komisijai jaunu protestu pret vergu darbiem Padomju savienībā. Šo iesniegumu parakstījuši 4000 bēgļu no Krievijas, kas personīgi iepazinušies ar koncentrācijas nometnēm un piespiedu darbiem. Protestā norādīts, ka Padomju savienībā miljoni cilvēku ieslodzīti piespiedu darbu nometnēs. Tūkstošiem padomju pilsoņu MVD apcietina katru dienu, lai papildinātu lēto darba spēku. Iesnieguma beigās cilvēka tiesību līga apellē pie UN kaut ko darīt, lai izbeigtu ļaužu verdzināšanu Padomju savienībā.

ASV militārie atašeji nedrīkst bez atļaujas izbraukt no Varšavas

Varšava (D). — Polijas valdība pagājušās nedēļas beigās izdeva jaunu rīkojumu, kas pilnīgi ierobežo amerikāņu militāro ataševu kustības brīvību. Rīkojumā norādīts, ka ASV armijas, flotes un aviācijas militārais atašejs nedrīkst atstāt Varšavu bez īpašas atļaujas. Ja viņi vēlas apmeklēt provinci, tiem vismaz trīs dienas iepriekš jāpaziņo brauciena mērķis, maršruts un cik ilgi vēlas palikt ārpus Varšavas. Amerikāņu militārajiem atašejiem tāpat aizliegts nodibināt tiešus vai telefoniskus sakarus ar poļu armijas pārstāvjiem. Šis rīkojums atgādina Kremļa rīcību, kas jau 1948. gadā aizliedza visiem ārzemju diplomātiem bez īpašas atļaujas izbraukt tālāk no Maskavas par 50 km.

IGAUNIJAS VALSTS SVĒTKOS

V. LAMBERGS

24. februāris ir Igaunijas valsts svētku diena, kad tajos laimīgos laikos Igaunijā, Latvijā un Lietuvā plīvoja nacionālie karogi. Šodien karogi plīvo mūsu sirdīs, mūsu kopējā liktenī un mūsu kopējā brīvības cīņā.

Ja lietuvieši un latvieši ir brāļu tautas, kas izaugušas no viena šūpuļa, tad igauņi kā somu-ugru tautu saimes locekļi nav mūsu asinsradinieki. Un tomēr — īsā vēstures sprīdī — pats Dievs ir sasaistījis igauņu, latviešu un lietuviešu tautu kādā citā brālībā, kas nav mazāk stipra un tagad arī vēsturiski ne mazāk nozīmīga un liela par latviešu un lietuviešu dabisko radniecību. Starp diviem pasaules kaŗiem, atbrīvošanas cīņās, laimīgas neatkarības valsts dzīvē un triju Baltijas valstu bojā ejas traģismā uz mūžīgiem laikiem trīs jaunas nācijas ir rakstījušas jaunus likumus, radījušas jaunas saistības un jaunu draudzību, ko nevar vairs citas varas grozīt. Igaunija, Latvija un Lietuva visas kopā vai — neviena no viņām. Tā ir jaunā politiskā reālitāte Baltijas jūras austrumu krastā.

KONSTANTĪNS PETSS

Reizē ar Igaunijas valsts svētkiem igauņu tauta ik gadus atzīmē arī sava pirmā un pēdējā valsts prezidenta Konstantīna Petsa dzimšanas dienu. Šogad, 32. valsts svētku atceres dienas priekšvakarā, 23. februārī paiet 76 gadi, kopš dzimis K. Petss.

Vēl tagad Baltijas valstu un igauņu, latviešu un lietuviešu nācijas visbīstamākajā kausēšanas laikā, kad Kremļa sarkanā roka šīm trijām jaunajām rietumu nācijām izrauj baltiešu sirdis, aizliedz dvēseli un to vietā grib ielikt akmeni, kas tās ierautu aizmirstības atvarā, igauņu, latviešu un lietuviešu vidū ir tautas darbinieki un politiķi, kas neattaisnojamā politiskā romantismā sapņo par otro Igaunijas, Latvijas un Lietuvas valsts atjaunošanu uz tiem pašiem pamatiem un uz tām pašām satversmēm kā 1918. gadā. Tā ir nerēķināšanās ar vēstures reālitātēm un spēlēšanās ar degvielām ugunsgrēka laikā: igauņiem, latviešiem un lietuviešiem draud bojā eja. Nav taisnība tiem, kas saka, ka mēs paši neko vairs nevaram darīt mūsu dzīvības vai nāves izšķiršanā un ka tā atkarājas vienīgi no lielajām rietumu demokratijas valstīm. Šāds viedoklis slēpj nāvīgas briesmas, kas mums jānovērš.

Igauņu, latviešu un lietuviešu vēsturiskie likteņi veidoti ne ar citu tautu vai valstu cēlsirdīgu žēlastību vai ar zelta un sudraba naudas gabaliem, bet gan c ī ņ ā. Arī tagad mums jāiet cīņas ceļš un tikai cīņas ceļš, kas vienīgais nesīs mums brīvību un valsti. Bet kā Lietuvas, tā arī Igaunijas un Latvijas vēsture divi tūkstošu un vēl vairāk gadu tecējumā liecina, ka sirmajā senatnē iegūto valstisko neatkarību visas trīs baltiešu tautas zaudējušas tikai nevienprātībā un savstarpējos strīdos. Liktenīgs šajā ziņā ir bijis 13. gadu simtenis igauņiem, latviešiem un lietuviešiem. Tas bija gadu simtenis, kas deva visām trim tautām lielus politiskus un kaŗa vadoņus, kas gribēja un varēja nodibināt neatkarīgas valstis. Bet to varēja panākt tikai, visām trijām tautām kopā ejot. Pretinieks, izmantojot nodevību un viltu, izšķirīgos brīžos sanaidoja kaimiņu tautas, un tās zaudēja.

13. g. s. apspieduši lībiešus un pakļāvuši daļu no latgaļiem, vācieši sāka nostiprināties Igaunijā, sanaidojot igauņus ar latviešu ciltīm, par ko mums vēstī Beverīnas dziedoņa teika. Vāciešu pusē pret savu tautu cīnījās lībiešu kungs Kaupo un palīdzēja 1217. g. kaujā pie Vilandes vāciešiem sakaut igauņu vanemu (vecāko) Lembitu, kas izšķīra Igaunijas likteni uz daudziem gadu simteņiem, un šīs kaujas ēna krīt vēl šodien uz Baltijas valstu likteņiem. Sākot ar 13. g. simteni, Igaunijas, Latvijas un Lietuvas vēsture uzrāda ļoti lielu līdzību savā norisē un likumībā. Šī vienādā norise noveda visas trīs Baltijas tautas pie 1918. g. valstiskās brīvības. Kaut arī Lietuva proklamēja savu neatkarību 16. februārī un Igaunija 24. februārī, abās valstīs valdības varēja nodibināties tikai novembrī, kad dzima arī jaunā Latvijas republika. Igauniju proklamēja K. Petss, kas ir arī pirmās Igaunijas valdības prezidents.

Arī Igaunija pēc valsts proklamēšanas smagās atbrīvošanas cīņas pret Padomju savienību un vāciešiem izcīnīja ieroču brālībā ar Latvijas jauno armiju; šo cīņu rezultātā Igaunija un Latvija 1923. g. noslēdza savstarpējo aizsardzības līgumu, ar kuŗu noteica, ka abas valstis briesmu gadījumā pret kopējiem ienaidniekiem cīnīsies kopēji. No šīs ieroču brālības vajadzēja izaugt arī politiskai brālībai ar Latviju un Lietuvu, bet to visu Baltijas valstu neatkarības laikā nepanāca Baltijas valstu nevienprātības dēļ. Šīs nevienprātības dēļ mūsu tagadējās ciešanas un upuŗi ir tik lieli visām trim Baltijas valstīm. Igaunija ir mazākā no tām iedzīvotāju un territorijas ziņā, un tās upuŗi tagad arī ir vislielākie.

Igaunijas valsts svētki ir arī mūsu svētki. Mēs priecājamies un bēdājamies viņai līdz. Bet šīs jūtas mūs var valdīt tikai svētku dienā. Mūsu ikdiena lai ir kopējas cīņas un nākotnes kaldināšanas lielā un vēsturiskā saistība, kas mūs nekad vairs neatbrīvotu vienu no otra. Mūsu dzīvība un nāve ir kopēja, tādēļ arī mūsu nākotnei ir jābūt kopējai.

Igauņiem, latviešiem un lietuviešiem ar jaunu vienības garu un kopējiem gara un uguns ieročiem ir jācīnās kopā par Igaunijas, Latvijas un Lietuvas brīvību — Baltijas savienotās valstīs.

Elagu Eesti!

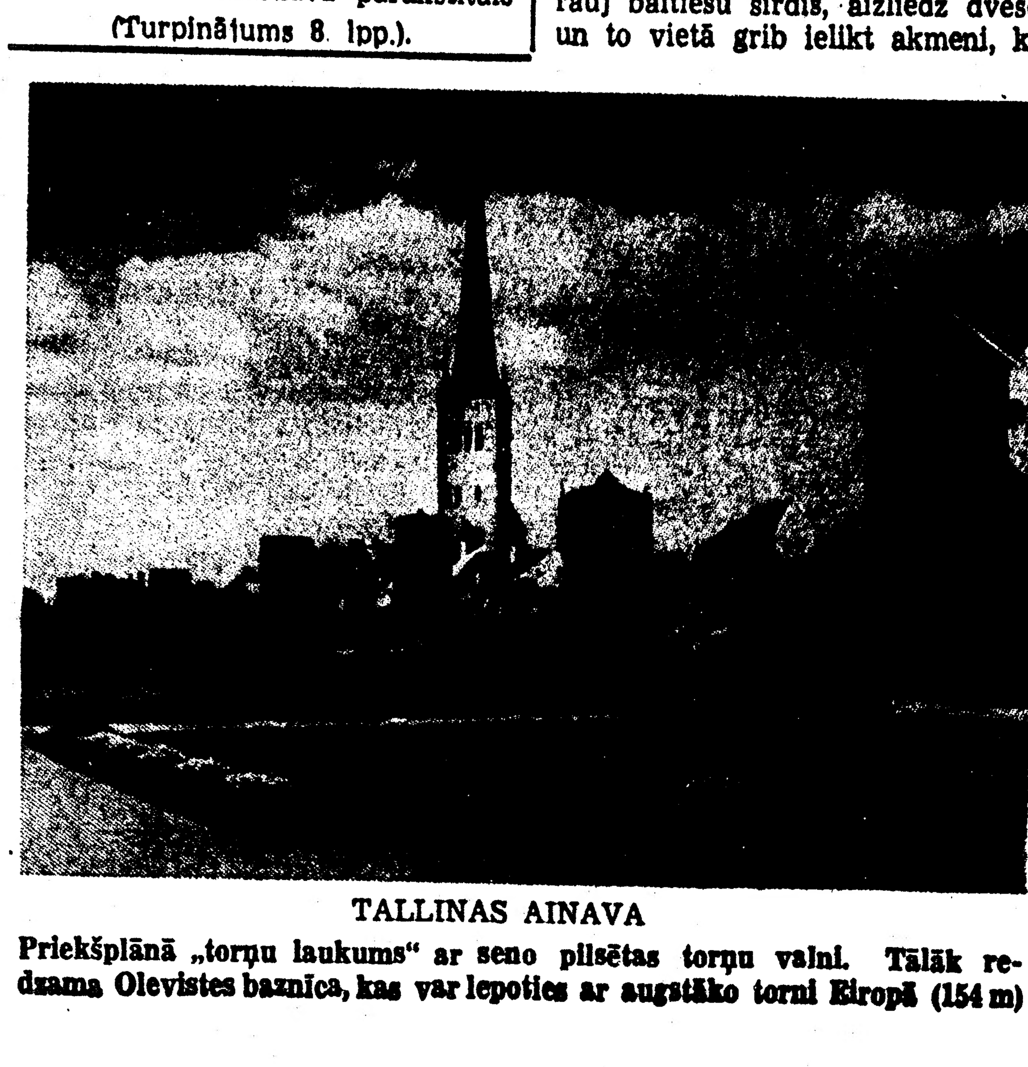

TALLINAS AINAVA

Priekšplānā „torņu laukums" ar seno pilsētas torņu valni. Tālāk redzama Olevistes baznīca, kas var lepoties ar augstāko torni Eiropā (154 m)

LATVIJA

Nr. 15 (359) 1950. g. 22. februārī.

Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas.

Darbs nākotnes celšanai

Ja tu, trimdiniek, šodien jautātu saviem visās pasaules malās izklīdušajiem tautiešiem, kas ir viņu karstākā vēlēšanās, viņu kvēlākā cerība. tu no simtstūkstošiem saņemtu vienu atbildi: atgriezties brīvajā dzimtenē.

Pazaudētā, izmocītā dzimtene šodien simbolizē tavu paša dzīvi, tur brīvā dzimtenē tu būtu laimīgs un bagāts, tu atrastu savu cerību piepildījumu. Šeit trimdā tu esi tikai dzīves pabērns. Tev jāstrādā nemīlams darbs, kas nepieciešams, lai saglabātu tevi īstajai dzīvei tur, tēva mājās.

Gadu tecējumā tu esi iemācījies atšķirt ilūzijas no īstenības; gadu maiņā tu vairs skaļi nenovēli saviem draugiem nākošo jauno gadu sagaidīt dzimtenē, un tomēr klusībā pie sevis tu par to iedomā. Tu esi daudz vīlies, jo par daudz cerēji.

Taisnības cīņa ar ļaunumu tomēr turpinās. Tu, trimdiniek, esi patiesības liecinieks pasaules tiesas priekšā. Vēl vairāk: tu esi cīnītājs par savas zemes brīvību, kaut gan tu šo ideoloģisko cīņu šobrīd varbūt neapzinies. Jau ar to vien, ka tu esi latvietis, tu, dzīvodams svešajā malā, liecini par savas tautas likteni un apsūdzi varmākas. Neprasi, lai svešie ļaudis, klausoties tavu stāstu, aizmirstu sevi, iedegtos ienaida liesmās pret taviem apspiedējiem. Pieci gadi bija vajadzīgi, lai brīvās tautas spētu aptvert draudošās sarkanās briesmas, un varbūt otri pieci paies, iekām tās izšķirsies ar ieroču rokās aizstāvēt savu un atdot citiem atņemto brīvību.

Bet tev, trimdiniek, jāpaliek cīnītājam visus šos garos gadus, jo tu ar savu naidnieku esi un paliksi kara stāvoklī. Ar tevi ir miljoni Austrumeiropas tautu likteņbiedru, bet tu šaubies, vai naidnieka pārspēks tavu balsi nenomāks. Tad zini vienu: idejiskā cīņa, tāpat kā cīņa kaujas laukā, tikai tad dod panākumus, ja ir saskaņota un labi organizēta. Labas organizācijas pamatnoteikums šai cīņā ir spēku apvienošana nacionālajās grupās. Tā ir absolūtā šīs dienas nepieciešamība. Visām trimdinieku nacionālajām organizācijām apvienojoties kopējā cīņas frontē, rastos spēks, kas liktu nodrebēt pat Kremļa varenajiem, kas šodien ellišķā ņirgā noskatās trimdas politiķu savstarpējās ķildās, nesaticībā un neuzticībā.

Liekas, ka trimdas politiķi brīžiem aizmirst, ka viņi atrodas kara stāvoklī nevis ar savu uzskatu pretiniekiem, bet gan ar sarkano naidnieku. Nevienam trimdā nevajadzētu noniecināt savu likteņa brāli tāpēc vien, ka viņam par šodien neaktuāliem jautājumiem ir citāds viedoklis. Vai tas nav traģiski, ka trimdas politiķu savstarpējā neuzticība tiem liedz vienoties par to, kā labāk kalpot mūsu visu kopējam mērķim, kā labāk noorganizēt un izveidot stipru latviešu centrālo organizāciju trimdā. Tā ir mūsu nelaime, un no tās nav pasargāti arī citu tautu trimdinieki. Bailēs, ka tikai kāda partija nenokļūtu vadītājā vietā trimdā un līdz ar to it kā arī vēlāk dzimtenē, citu uzskatu piekritēji atturas no kopējā darba.

Tu, trimdiniek, zini, ka spriedelēšana par pagātnes kļūdām nedrīkst tavēt nākotnes celšanu. Ja arī tevī krājies daudz rūgtas ironijas, tu šodien nedrīksti atmest visam ar roku un atteikties no cīņas par savu dzīvi un brīvību.

Lai arī kādā pasaules malā tu būtu, **tev ir jāpalīdz** radīt stipru, dzīvot spējīgu centrālo organizāciju, kas aptvertu visus latviešu trimdiniekus, tev ir jāizrauga tai pārstāvji, kas spēj uzņemties atbildību, grib būt darba darītāji un cīnītāji.

Jo labāk tu to paveiksi, jo lielāks būs solis uz dzimtenes pusi.

A. Znotiņš

Četros gados 362.451

Kanadas jaunā imigrācijas ministrija publicējusi pēdējo četru gadu imigrantu pārskatu. No 1945.—1949. g. Kanadā iecelojuši pavisam 362.451 persona, to vidū 92.500 bij. DP un 119.258 briti. Vislielāko skaitu imigrantu uzņēmusi Ontario province — 175.000. Seko Kvebeka — 60.900, Britu Kolumbija — 37.000 un Alberta — 27.000.

Kanadas valdības pārstāvji atzīst, ka ieceļotāju skaits bijis pārāk mazs, it īpaši ievērojot to, ka paši kanadieši daudz emigrē uz ASV.

E. K.

Apmeklējums Bonnā

Šinīs dienās LCK britu joslas delegācijas vadītājs V. Janums kopā ar LCK saimniecības nozares vadītāju J. Niedru apmeklēja vācu valdības iestādes Bonnā un tur apspriedās par bēgļu aprūpes lietu kārtošanu pēc IRO darbības izbeigšanas. Vācu valdības iestādes lūdza iesniegt viņām pārskatus par pašreizējo latviešu bēgļu un eventuālo palicēju skaitu Vācijā pēc emigrācijas iespēju izbeigšanās.

Atceļā LCK pārstāvji apmeklēja latviešu darba vienības Krēfeldā un Bochumā, kur apspriedās ar vienību vadību, bet sardžu vienībās M. Gladbachā, Brachtā un Fīrsenē sasauca informācijas sapulces.

Divējādas balsis

MAZĀ LATVIEŠU PILSĒTA

Traunšteinas „Kurjer" 9. numurā rakstā — 1500 latviešu gaida Traunšteinā — autors vispirms konstatē milzīgo atšķirību starp agrāko dzīvi un kārtību Traunšteinas Vaserburgas ielas modernās kazarmās un kārtību, kāda tur valdot tagad. Agrākajos gados tā bijusi spilgts paraugs, kāda nedrīkstētu nometne būt. Melntirdzniecība tur zēlusi ne vien nometnes vārtu priekšā uz ielas, bet arī plašā apkārtnē.

Latviešiem pārņemot nometni pag. gada jūlijā, tā atrasta chaotiskā stāvoklī: elektriskās spuldzes un tālruņu aparāti nolaupīti, apgaismošanas un tālsatiksmes vadi noplēsti, izsistas 520 logu rūtis, neiedomājama netīrība dzīvojamās telpās, gaiteņos, bet jo īpaši pagrabos, kur smirdējis pēc kautu lopu asinīm un satrūdējušām dzīvnieku atliekām.

Raksts konstatē latviešu grūto stāvokli, dzīvojot saspiestībā, pat 3 ģimenes vienā istabā, bet īpaši darba iespējamības Traunšteinā esot ļoti mazas. Arī vācieši šajā ziņā palīdzēt nevarot lielā bezdarbnieku skaita dēļ. Tādēļ latviešu vienīgā izeja — gaidīt kārtu izceļošanai.

„Mazā latviešu pilsēta," saka autors, uzrādot visas mērķtiecīgas sabiedrības pazīmes. Grūtā trimdā un nabadzība nav varējusi iznīcināt dzimtenē iegūto civilizāciju. Nometnē esot atrodami ārsti, filologi, mūziķi, diplomēti inženieri. Tur darbojoties pašu latviešu tautskola ar 232 un Bavārijas izglītības ministrijas atzītā ģimnazija ar 79 audzēkņiem, mūzikas skola, priekšzīmīgs bērnu dārzs, valodu kursi. (in)

DP REIZ JĀSAUC ĪSTAJĀ VĀRDĀ

Ar šādu virsrakstu Der Mittag 21./22. janv. numurā ievietots raksts, kurā starp citu teikts:

Kopš 1945. g. 64 labākās dzīvojamās ēkās Blombergā novietoti latviešu, igauņu, lietuviešu tā saucamie DP. Lai gan attiecīgās vācu un angļu iestādes atkārtoti solījušās aizņemtos dzīvokļus atbrīvot, tas vēl nav noticis, un šajā mēnesī uz Blombergu nodomāts pārcelt vēl 250 baltiešu. Pilsētas valde griezusies ar asu protestu par netiesīgo privātīpašuma apķīlāšanu. Ja šo DP aiztransportēšana uz ārzemēm nav iespējama, Blomberga pieprasa viņu novietošanu slēgtās nometnēs vai valsts ēkās. Tikai tas, kura nams līdz ar inventāru bijis DP lietošanā, zina, ko tas nozīmē.

DP ir ļaudis, kas pārpludināja melno tirgu, kuru „tirdzniecība" zēla uz vācu tautas posta rēķina. Gandrīz katrā laupītāju bandā, slepkavībā vai citāda veida smagā noziegumā dalībnieki ir DP. Viņu vidū ir arī godīgi ļaudis, bet noziedzīgais elements tos pārspēj.

Grēvenē bija novietotas 1000 ārzemnieku ģimenes. Šā nometne pašreiz likvidācijas stāvoklī, 35 ēkas jau atbrīvotas, bet stāvoklis, kādā telpas atstātas, ir neiedomājams. Nāksies ilgi strādāt, līdz tās kļūs apdzīvošanai derīgas. 800 ģimeņu no Grēvenes domāts pārvietot uz Hēksteras kazarmām. Par to nu šīs pilsētas iedzīvotāji ir ārkārtīgā uztraukumā.

Meklē maiznīekus

Viskonsīnas štatā ASV savā arodā var dabūt darbu vairāki speciālisti maiznieki un konditori. Reflektantiem steidzīgi jāpieteicas Artūram Rozenbaumam (13b) Dillingen/Do, Ludvigskaserne, sniedzot ziņas par aroda izglītību, darba gaitām un personālijām. Tuvākā laikā uz ASV par maiznieku dodas arī pats R., tāpēc ar viņam pieteikušamies reflektantiem tālāk sazināsies paši ieinteresētie darba devēji.

INFORMĀCIJA PAR GALVOJUMIEM

Pasaules luterāņu fed. birojs paziņo, ka interesentiem pēc galvojumiem, izceļošanas informācijas un līdzīgiem padomiem, jāgriežas vienīgi pie Miss Guentһner Nellingenā. indiv. izceļ. barakā 6. num., pirmdienās — visu dienu un piektdienās no pl. 9—12.

Priekšdarbi pārejai vācu saimniecībā

Neištates nometnes (Holšteinā) un pilsētas pārvaldes starpā notiek sarunas par nometnes iemītnieku iekļaušanos vācu saimniecībā pēc 1. jūlija. Iespējams, ka jau ar aprīli daļu nometnes blokēku nodos vāciešiem. Vācieši izteikuši vēlēšanos nākotnē cieši sadarboties ar tautību nacionālajām komitejām, lai objektīvāk atrisinātu visas problēmas.

Sarunā ar mūsu laikraksta līdzstrādnieku pilsētas pārvaldes pārstāvis izteicās: „Lai nākotnē mūsu starpā nodibinātu ciešāku saskarsmi un palīdzētu ārzemju bēgļiem pēc iespējas ātrāk iekļauties jaunajos apstākļos, jau tagad jāuzsāk priekšdarbi. Pilsētai liels palīgs jauno pilsoņu uzņemšanas procesā varētu būt nacionālās komitejas. Patīkami, ka dažu tautību pārstāvji ar pilsētas pārvaldi jau uzņēmuši sakarus un izteikuši arī konkrētus ierosinājumus. Būtu teicami, lai visu tautību komitejas saistītos kopējā darbā."

Tie ārzemju bēgļi, kas jau agrāk vai nu izskrīnēti vai labprātīgi pārgājuši vācu saimniecībā, vairumā apmierināti ar Neištates pilsētas pašvaldības sniegto palīdzību un padomu dzīvokļu (kas gan sevišķi grūts!) uc. jautājumos. Daļai bēgļu ir izredzes saistīties darbā vietējos saimnieciskos pasākumos, kuri pēc vāciešu vērtējuma nākotnē paplašināsies.

E. M.

Meklē eksistenci Vācijā

Daži piemēri, kas tiek pārdomāt un rīkoties neizceļotājiem

Tagad, kad IRO aprūpe iet uz beigām, nometnēs sācies īsts izceļošanas drudzis. Blakus tam daudzi apsver iespējas palikt uz dzīvi tepat Vācijā. Tāpat kā citās zemēs, arī te noteicējs faktors ir arods, organizātorisks tvēriens un uzņēmība. Kam šīs īpašības, tas visur tiek uz priekšu, kā to rāda tālākie piemēri par tautiešiem, kas vai nu vācu saimniecībā iekārtojušies, vai vēl meklē ceļus savas eksistences nodrošināšanai tepat uz vietas. Viņu atziņa; dzīvot var, bojā neaiziesim!

LĒTAS MANTAS NOSLĒPUMS

„Kādreiz Rīgā mēģināju namamātes pārliecināt, ka zirga gaļa ir tikpat laba kā liellopu gaļa, tikai daudz lētāka. No tās var gatavot tikpat garšīgus ēdienus kā no govs vai vērša gaļas. Mani izsmēja un „dziļdomīgi" pielika pirkstu pie deniņiem... Tā sāku barot cirkus un zooloģiskā dārza dzīvniekus" — stāsta tautietis Zigurds K-ps. „Bet nu laiki mainījušies. Esam kara piemeklētajā Vācijā, kur arī tagad vēl vācieši daudz netaujā — kāda dzīvnieka gaļa pārdotavas galdā, noteicējs ir preces cena. Naudas cilvēkiem nav daudz, bet visi tomēr grib ēst..."

Zigurds K-ps un vācu bēglis Š. 1947. g. ierīkojuši kautuvi un zirga gaļas un tās izstrādājumu pārdotavu. Uzņēmumam bijušas sekmes. Šodien īpašnieku rīcībā jau divi smagās automašīnas, priekšzīmīgi iekārtots uzņēmums un plaša noņēmēju saime.

„Pagājušā vasarā, starp citu, bija izdevība," stāsta K., „nodibināt tirdznieciskus sakarus ar kādu ārzemju firmu, kas uz ļoti izdevīgiem noteikumiem piedāvāja bifeļa gaļas konservus. Sākumā tos pārdevām lielos vairumos. Vācieši tomēr priekšroku dod svaigai zirga gaļai. Tā nu visu uzmanību koncentrējām uz zirgiem." Un tautietis sniedz nogaršot dūmdesu, gatavotu no zirga gaļas. Tā garšo labi, vismaz tikpat labi, kā skārnī pirktā dārgā prece.

E. M.

MŪSU KĀPOSTI PĀRĀKI

Neištates nometnē latvieši D. un B. iekārtojuši kāpostu skābētavu. Ar šo pasākumu viņi kļuvuši slaveni ne tikai DP saimē, bet arī pilsētiņas vāciešos. „Mēs nespējam tik daudz saražot, cik pieprasa," saka viens no viņiem. Izrādījies, ka abi meistari ir tiešām virtuozi savā branžā. Turpat kaimiņos ir otra, kāda cita tautieša ierīkota kāpostu skābētava, bet tā vairs neražo „eksportpreci".

Tā kā drīzumā paredzama iekļaušanās vācu saimniecībā, esam nodomājuši savu nometnē nodibināto uzņēmumu turpināt arī „ārpusē". Varbūt varēsim dabūt gabaliņu zemes, kur būtu attiecīgas telpas. Ja citām grūtībām esam pāri tikuši, kāpēc tad šai nē? Galvenais ir preces kvalitāte un tirgus.

Iecerēts dibināt pat akciju sabiedrību. Tiešām, šāds pasākums ļoti atmaksātos. Parastie vācu skābētie kāposti garšo „pēc nekā". Vācietis, nogaršojis latviešu skābētos, savējiem atmetīs ar roku. Bez tam mūsējie lētāki. Papildām esam nodomājuši pievērsties arī gurķiem.

E. M.

LAIMĒJIES ARĪ VĀCU AKCIJĀ

Tautietim A. St., kas pēc Osterodes nometnes likvidēšanas 1948. g. beigās pārgājis vācu saimniecībā, pag. vasarā ar visu ģimeni izdevies iekļauties vācu austrumu bēgļu pārvietošanas akcijā uz franču joslu, kur tas kādā kalnu pilsētiņā novietots piemērotā dzīvoklī ar virtuvi, apgādāts ar mēbelēm un darbu savā arodā un labi izpelna. Ar visu ļoti apmierināts, vienīgi ilgas pēc dzimtenes un latviskās vides trūkuma radot atstātības sajūtu.

A. K.

Vai Heilbronas DP sanatoriju likvidēs?

Kā mums ziņo, līdz 1. aprīlim paredzēts likvidēt dažas IRO tbc sanatorijas amerikāņu joslā, daļu pacientu nosūtot atpakaļ uz nometnēm, bet pārējos pārvietojot uz citām sanatorijām. Ievērojot apstākli, ka pavasaris tbc slimniekiem parasti ir kritiskākais gada laiks, kā arī citus motīvus, Heilbronas tbc sanatorijas DP starptautiskā komiteja griezusies ar iesniegumiem pie mūsu centrālajām un IRO iestādēm ar lūgumu likvidēšanu neattiecināt uz šo sanatoriju. Argumentos norādīts, ka Heilbronā ar lielām pūlēm panākti dažādi uzlabojumi dzīves un dziedniecības apstākļos, te ir labas operāciju iespējas un arī labāks uzturs nekā citās slimnīcās. Slimnieku pārvietošana atpakaļ uz nometnēm, kuras lielāko tiesu atrodas pārblīvētās kazarmu telpās, no jauna apdraudētu veselību. Tāpat tas notiktu, slimos pārvietojot uz vācu slimnīcām, kur apiešanās ar ārzemniekiem dažkārt bijusi ļoti problēmatiska.

Iesniegums nobeidzas ar konkrētiem projektiem — radīt īpašu fondu tbc slimo DP ārstēšanai un IRO sanatorijas pārejas laikā nodot kādas starptautiskas labklājības organizācijas kontrolē.

ASV JAU IEBRAUKUŠI 12.000

Pēc Latvian Relief informācijas, līdz 1. janvārim izdotas ieceļošanas vīzas ASV 14.000 latviešiem. Līdz šim iebraukuši 11.754, tā kā, domājams, janvāra beigās iebraucēju kopskaits sasniegs 12.000.

Latviešu izceļotāju skaits uz ASV pieaug

18. febr. no Brēmenes uz ASV devās kuģis „General Greely" ar 1256 izceļotājiem. Tas aizveda 509 poļus un 309 latviešus. Lietuviešu bija 87 un igauņu 47, jo lielākā daļa viņu jau izceļojuši.

Ierodoties Gronā, katram izceļotājam resp. ģimenes galvam vispirms ieteicams aiziet līdz smagās bagāžas šķūnim un pārliecināties, vai viņa kastes kārtībā. Lai gan samērā reti gadās, tomēr dažreiz kāda kaste ielauzta vai citādi cietusi. Par mērenu atlīdzību to Gronā izlabo un kastes apstīpo.

Uzturs tagad gan uzlabots, ilgākam laikam tomēr par plānu. Tādēļ ģimenēm ar bērniem ieteicams pietaupīt Gronai 30—50 DM uztura papildināšanai. Bez tam jāiedomājas arī par neparedzētiem gadījumiem, piem., ilgāku kavēšanos Gronā, saslimšanu (īpaši bērniem) utt. Ja nauda paliks pāri, tad turpat Gronā vēl priekšpēdējā dienā to var nosūtīt laikraksta abonēšanai vai grāmatu nosūtīšanai uz jauno Amerikas adresi.

Neder apkrauties ar lieliem rokas saiņiem. Gronā vēl var kādu koferi vai saini nodot bagāžā. Kad braucēju saraksts parādās uz melnā dēļa, der pārliecināties, vai jūsu Eiropas numurs, izceļošanas vieta un citi dati pareizi ierakstīti. Rūpējieties tūlīt par kļūdu izlabošanu, citādi var nokavēt transportu. Der arī apmeklēt informācijas sapulces, kuras notiek IRO kino zālē un sniedz derīgus norādījumus par uzturēšanos Gronā, nometnes kārtību un dzīvi ASV.

Andr. L.

Pēc pirmā dievkalpojuma ASV miris latviešu mācītājs

Naktī uz 15. februāri, nepilnas divi nedēļas pēc ierašanās Sav. valstīs miris 46 g. v. vecais mācītājs Pēteris Zemītis. Nelaiķis pirms divpadsmit stundām bija vadījis savu pirmo dievkalpojumu Ņujorkas latviešiem saslimušā draudzes mācītāja Zariņa vietā, un pēc dažām dienām viņam bija jāizbrauc palīgmācītāja darbā uz Virdžiniju.

Mācītājs Zemītis darbojās Lēdurgas - Turaidas draudzē un vēlāk Vircburgā. Viņš atstāj sievu, meitu un trīs dēlus. (hn)

Miris brīvības cīņu dalībnieks

12. februārī Ventorfā 63 g. v. miris Nac. atv. karavīru biedrības priekšnieks Fridrichs Bošs. Latvijas atbrīvošanas cīņās B. bijis jātnieku eskadrona sastāvā. Vēlāk viņš ziedoja visus spēkus bij. karavīru apvienošanai, nodibinot biedrību, kurai bija pāri par 100 nodaļām ar 10.000 biedriem. No karavīru organizāciju apvienības F. Bošs iegāja Centrālajā zemes ierīcības komitejā. Nebija dzimtenē tāda zemes stūra, kuru viņš nebūtu apmeklējis, aizstāvot jaunsaimniecību piešķiršanu atbrīvotājiem.

Nelaiķis bija arī aktīvs sportists riteņbraucējs, piedalījies Olimpiādē Stokholmā. Bija sp. b-bas Marss valdes loceklis un sp. b-bas Senču Sils dibinātājs un priekšnieks.

J. Br.

Nometņu dzīve

EMDENES nometne likvidēta. Vecie ļaudis pārvietoti uz Farelu, slimie un grūti izvietojamie uz Dīpholcu, invalidi uz Eversburgu, bet lielais vairums, kam kaut kādas izredzes izceļot, uz Sengvardeni.

BLOMBERGAS DP nometni paredzēts pakāpeniski likvidēt, nosakot galīgo likvidācijas termiņu uz divi nedēļām. Pirmo iemītnieku grupu, ap 100 DP jau pag. nedēļas beigās pārvietoja uz Augustdorfu. Šonedēļ sekos nākošā grupa.

EITINĀ tautieši mēdz teikt: Vēl jau nav viss pagalam! Nometnes iedzīvotāju skaits gan strauji slīd, bet konkrēts likvidācijas termiņš vēl nav paziņots un tādēļ kultūrālā pašdarbība turpinājas. DV teātra kopa nesen iepriecināja ar Akurātera komēdijas Priecīgais saimnieks izrādi. No tēlotājiem gribētos pieminēt Eiženiju Tikmani, kas vadīja arī režiju, Dzidru Zauriņu Mariannas lomā un Aleksandru Bērziņu kā Grotānu. Jaukas dekorācijas bija gleznojis A. Šīmanis. Doc. A. Šturma atmodināto dziesmu garu turpina uzturēt diriģents Vl. Višķelis. Nometnes jauktais koris pastāv joprojām un atklātā koncertā uzrādīja sevi par labu provinces kaluma dziesmu vienību. Dzīvo un strādā arī DV vīru dubultkvartets. Ļaudis koncertus čakli apmeklē, kā redzējām ne vien šais, bet arī Hertas Lūses atvadu koncertā.

VĒSTULES REDAKCIJAI

KĀ BŪTU AR DAIĻAMATNIEKU INFORMĀCIJAS BIROJU?

Laikrakstā lasu, ka daudzi izceļošanas zemēs mēdz pelnīties ar dažādu piemiņlietu vai citu daiļamatniecības ražojumu darināšanu. Pasākums ļoti apsveicams, tikai katrā zemē ir citādi apstākļi un citādi pieprasījumi. To esmu vērojis arī Norvēģijā. Šeit var pārdot daudz lietiņu, kādas mēs Latvijā vai Vācijā nemaz nepazinām un kas būtu samērā viegli pagatavojamas. Līdzīgi tas būs arī citās zemēs. Tāpēc interesentiem vajadzētu padomāt par kāda kopēja informācijas centra nodibināšanu, kas savāktu datus par katras zemes īpatajiem apstākļiem daiļamatniecības darinājumu pieprasījumā un noietā, kā arī adreses par ieinteresētajām firmām, ar kurām uzņemt pirmos sakarus. Tāpat centrs varētu pētīt iespējas vienā vai otrā zemē iekārtot daiļamatnieku uzņēmumus vai veikalus.

Zīmējoties uz Norvēģiju, esmu gatavs uzņemties šeit pirmā sakarnieka pienākumus un lūdzu man rakstīt bij. Rīgas valsts technikuma absolventus un citus interesentus pēc adreses: Halden, Box 27, Norway.

Ārijs Kalniņš, Norvēģijā.

NOKAVĒŠANĀS VAI KAS CITS?

Pag. gada pavasarī Latvijā bija iespiests paziņojums, ka apgāds Universums Zviedrijā sagatavo grāmatu Latvieši trimdā, līdz ar lūgumu iesūtīt apgādam ziņas un attēlus par bēgļu nometnēm. Izdevēji solīja par katru nometni, kur vien mituši latvieši, īpašu rakstu, bet materiālu piesūtītājiem savukārt nodot vienu grāmatas eksemplāru.

Kopš minētā aicinājuma drīz būs pagājis vesels gads, bet par grāmatu vēl nekas nav dzirdams. Jājautā, vai tā būtu izdevuma nokavēšanās, vai arī aiz pasākuma slēpjas kaut kas cits?

Al. Osis-Stunda, „Valkā",

No Atlantijas līdz Pacifika piekrastei

VĒSTULE LATVIJAI PAR ASV VILCIENIEM UN DĀMU MODĒM

Neatceros, cik īsti dienās lielais fantasts Žils Verns kādreiz lika sava romāna varonim Fogam šķērsot Amerikas kontinentu. Labs sasniegums tomēr ir arī tas, ka tieši 14 dienas pēc izbraukšanas no Brēmenes stāvam te Pacifika krastā. Satiksmes līdzekļi, ko izmanto bijušo pārvietoto personu masveida pārvietošanai pāri okeaniem un ASV kontinentam patiesi nav domāti jauniem ātruma rekordiem. Bet ja nekas daudz neķeras, tad arī pašreizējie sniegumi ir tīri atzīstami. Nav brīnums, ka šādos apstākļos savas vietas, un tik vien dzirdēja runājam, ka, izņemot spilgtās reklāmu ugunis, neviens no Ņujorkas nekā redzējis neesot.

ASV vagoni ērti, katram braucējam savs mīkstais sēdeklis, kuŗa atzveltne atlaižama gulēšanai. Bet tik vienkārša tā lieta atkal nav. Vairums tikai pēc dažām naktīm bija iemācījušies, kādos līkumos izliekties un saliekties, lai kaut cik ērti izstieptos. Sevišķi komplicēti tas bija augumā gaŗākiem un pilnīgākiem.

Mūsu dāmas ar interesi vēroja amerikānietes. Liels pārsteigums,

Tāds izskatās amerikāņu vilciena vagons. Naktīs sēdekļu atzveltni iespējams nolaist un gulēt. Mūsu uzņēmumā redzami kādreizējie DP, kas šķērsojuši ASV kontinentu un tuvojas savam gala mērķim — Pacifika piekrastei.

ka tās nemaz nav tik pārspīlēti spilgtos tērpos, kā Eiropas nometnēs izrunāts. Vienīgi galvas segas dominē baltā krāsā un ar saviem kuplajiem izgreznojumiem padara dažu pavisam domīgu. Vīriešus turpretim gandrīz var sajaukt ar mūsējiem, vienīgi viņu ceļojumu somas ir glītākas un mazākas. Amerikāņi ceļā daudz dzeŗ ūdeni. Katrā vagonā atrodas ar ledu dzesēta ūdens automats, ko cītīgi izmanto braucēji. Ūdens glāzi ar ledu pasniedz arī pie visām maltītēm restorāna vagonā. Visas četras ceļojuma dienas netiku redzējis, ka kāds tur būtu lietojis alkoholiskus dzērienus, kaut vai alu. Neredzējām arī daudz cilvēkus smēķējam.

Čikagā, kuŗas stacija ir lielākā un greznākā ASV, pārsēžoties ieteicams iegādāties pārtiku tālākam ceļam, jo cenas vilciena restorānā stipri sālītas. Izņemot rūpniecības centrus, lauku apgabali šķiet reti apdzīvoti, ēkas sīkas un pēc izskata stipri atšķiras no Eiropā parastajām. Pēdējā dienā majestātisku iespaidu radīja Kaskādu grēdas ar skujkoku mežiem. Gar bezdibeņiem un pāri neskaitāmiem tiltiem vilciens „uzkāpa" līdz 6000 pēdu augstumam.

Siētla ar savām augstajām uzņēmumu celtnēm, rūpnīcām un milzīgo lidlauku rada patiesi modernas lielpilsētas iespaidu. Pāri kalnainajai, zaļiem mežiem klātajai apkārtnei kā gaišs simbols paceļas Mount Rainiera 14.000 pēdu augstā, mūžīgā sniega klātā galotne, kas līdz vēlam vakaram atmirdz saules pēdējos staros.

Pacifika piekrastē, februārī.

Fr. I.

mūsu vilciens mērķi sasniedza ar desmit stundu nokavējumu.

Par Ņujorku, tās debesskrāpjiem un citām slavenām būšanām nekā nevaru rakstīt, jo vienkārši nekā neredzēju. Kaut mūs uz kuģa pēdējā dienā modināja jau trijos rītā, nevienam Ņujorku saskatīt neizdevās. Kaut kur augšā spīdēja saule, bet uz ūdens bija tāda migla, ka pat pretim braucošie kuģi nebija saskatāmi desmit metru atstatumā.

Kad pēc nogurdinošas sešu stundu rindā stāvēšanas uz kuģa beidzot bija nokārtotas pēdējās iecelošanas formālitātes, sākās pēdējais spraigais darbs jau izkrautās bagāžas atsevišķo saiņu meklēšanā un atvēršanā. Kad tas bija veikts, klāt bija vakars, bet organizāciju pārstāvji jau dalīja dzelzceļa biļetes. Pusstundu vēlāk, divi minūtes pirms vilciena atiešanas ieņēmām vagonos

Emigrācijas izredzes uz Jaunzēlandi

Sakarā ar manu rakstu Latvijas 25. numurā, saņemu ik dienas neskaitāmas vēstules no tautiešiem dažādās zemēs. Nespēdams visiem personīgi atbildēt, gribu īsumā pastāstīt pašreizējos iecelošanas apstākļus.

Tieši pēdējās dienās Jaunzēlandes presē parādījušies izcili raksti par pag. gadā iecelojušiem DP, slavējot viņu nevainojamo darba disciplīnu, valodas piesavināšanos un daudz citu labu īpašību. Šie raksti parādās tieši laikā, kad Jaunzēlandes jaunā nacionālā valdība apspriež jautājumu par jaunu Eiropas bēgļu ielaišanu. Ir diezgan droši, ka zināma DP iecelotāju kvote tiks piešķirta. Tiklīdz būs izsludināti tuvāki noteikumi, par to nekavējoties ziņošu.

Individuālas iecelošanas atļaujas dabūt diezgan grūti, un pagaidām lielais vairums pieprasījumu noraidīti. Katram, kas pieprasa šādu atļauju, nepieciešama stingra dzīvokļa un uztura garantija. Darbs nav svarīgs, jo Jaunzēlandē darba roku milzīgs pieprasījums visās nozarēs. Sagādāt minētās garantijas privātā ceļā grūti, jo jaunzēlandieši ir neiedomājami konservātīvi un „nemaksā naudu par to, ko nav rokām aptaustījuši."

Visas man ienākušās vēstules esmu nosūtījis tālāk Latvian Evangelical Lutheran Church of New Zealand, c/o 32 Pukepapa Road, Marton, New Zealand. Šīs latviešu baznīcas organizācijas vadītājs ir māc. Romans Reinfelds. Organizācijai ir tieši sakari ar Jaunzēlandes luterāņu baznīcu, un tā mēģinās darīt visu iespējamo iecelošanas lietu izkārtošanā. Taču tas var prasīt vairāku mēnešu laika, tādēļ tautiešus, kam rodas iespēja izceļot citur, lūdzu uz Jaunzēlandi negaidīt.

Kraistčerčā, februārī.

Vladimirs Auziņš

LATVIJAS REDAKCIJAS NODAĻA AUSTRĀLIJĀ

Lai vēl tālāk sekmētu mūsu lasītāju plašu un vispusīgu informēšanu par tautiešu dzīvi un apstākļiem Austrālijā, esam nodibinājuši tur Latvijas redakcijas nodaļu. Mūsu Austrālijas redakciju vada red. Arnolds Šmits, Lawley House, Canberra, A. C. T., Australia. Lūdzam viņam sūtīt visus avīzei domātos materiālus no Austrālijas un Jaunzēlandes.

Angļu laikraksts prasa atbrīvot intelliģentos DP no fiziskā darba

Rūpniecības pilsētā Vulverhemtenā (Wolverhampton) Anglijā, darbu atraduši vairāki simti bij. DP, arī zināms skaits latviešu. Lielākā daļa strādā mākslīgā zīda fabrikā, Good Year gumijas fabrikā, dzelzs rūpniecībā un slimnīcās.

Spriežot pēc Vulverhemtenas laikraksta Express and Star informācijas, attieksmes starp jaunieceļojušajiem strādniekiem un viņu angļu darba biedriem līdz šim ne visos uzņēmumos izveidojušās sevišķi labas, jo vecie strādnieki parasti baidoties no jauno konkurences. Minētais laikraksts 9. febr. ievietojis pus lappuses gaŗu ilustrētu rakstu „Mums šie DP jāsaprot", kuŗa autors Pīters Henrijs ar dziļu izpratni un simpatiju attēlo bij. DP traģisko likteni, it īpaši uzsveŗot, ka viņi pēc savas izglītības, profesijas un spējām nav piemēroti savam pašreizējam darbam lauksaimniecībā, raktuvēs, slimnīcās, mājsaimniecībā vai citās fiziskā darba nozarēs. Sarūgtinājumu šajos cilvēkos bez tam radot tas, ka arī pēc viena gada nostrādāšanas norādītajās darba vietās viņi Anglijā nevarot pāriet uz savām īstajām profesijām. Henrijs konkrēti piemin latviešus, lietuviešus un poļus, kas agrāk bijuši juristi, ārsti vai zobārsti, bet tagad netiek vaļā no nepierastā un nepiemēroti smagā darba ogļraktuvēs, lai gan savā īstajā speciālitātē tie varētu nest daudz lielāku svētību visai angļu saimnieciskajai dzīvei.

Raksta autors beigās ierosina atbrīvot inteliģento profesiju DP no obligātā fiziskā darba saistībām un dot tiem piemērotu darbu, tādā kārtā likvidējot arī nevēlamos konfliktus ārzemnieku un angļu starpā.

Francijas latviešu organizācijā 94 jauni biedri

LPKF (Latviešu palīdzības komitejas Francijā) priekšsēdis A. Šveics pārskatā par komitejas darbību 1949. gadā starp citu atzīmē, ka organizācijā uzņemti 94 jauni biedri. Parīzē noorganizēti 9 latviešu dievkalpojumi, Lionā 3. Tāpat noorganizēti vairāki saviesīgi sarīkojumi, 5 priekšlasījumu vakari un mūzikāli literārs vakars.

Elzasas tautieši ierosinājuši nodibināt Elzasā LPKF nodaļu. Komitejas pilnsapulcē noskaidrojās, ka franču iekšlietu ministrijas apstiprinātie statūti nodaļu dibināšanu provincē neparedz. LPKF tomēr eventuāli varētu iecelt savus pilnvarniekus tajos Francijas apgabalos, kur dzīvo lielākas mūsu tautiešu grupas. Tāpat komiteja apsvērs ierosinājumu par Nacionālā fonda nodaļas dibināšanu Francijā.

LPKF jaunajā valdē ievēlēti: par priekšsēdi mag. iur. Augusts Šveics, par valdes locekļiem — prof. Herberts Pestmalis, Arnolds Vība, Valērija Pflīgere un Vaironis Bērziņš.

(j)

Divi gadi Anglijas akmeņlauztuvēs

1947. gada beigās no toreizējās Vilershauzenas latviešu mežinieku nometnes uz Angliju devās ap 60% nometnes iemītnieku, no kuŗiem lielākā daļa pieteicās darbam akmeņlauztuvēs. Kāds šīs grupas tautietis pēc 2 gadu darba tagad raksta:

„Diendienā urbjot un spridzinot klintis, skaldot akmeņus un pildot ar tiem vagonetes, tulznainas rokas, sāpoši locekļi un nogurums mūs pavadījis visus šos 2 gadus. Ja vēl pirmajā pusgadā, kopš tikām pie uzvalkiem un citām nepieciešamām mantām, rāvāmies akorda kārtā, tad tagad esam pārgājuši uz stundu al-

Latviešu akmeņlauzis darbā Anglijā

gu, jo lielā spēka patēriņa un augstā algas nodokļa dēļ akorddarbs praktiski neatmaksājas. Saistībās ar darba ministriju arī pēc 2 gadiem nekas nav mainījies, un no tās esam tikpat atkarīgi kā pirmajā dienā pēc līguma parakstīšanas. Tāpat „uzticīgi" līdz šim esam palikuši hosteļiem. Došanos uz angļu zemi tomēr nenožēlojam, lai gai vienmēr te palikt negribētos. Tādēļ daži jau sākuši krāt līdzekļus, lai pašu spēkiem varētu izceļot tālāk.

Anglijas akmeņlauztuves kā darba, tā iekārtas ziņā līdzīgas Vācijā redzētajām. Latvieši tajās nodarbināti dažādos darbos. Pat saspiestā gaisa urbis un spridzināšanas māksla mums vairs nav svešas lietas. Dažkārt bīstamākajos darbos esam bijuši diezgan pārgalvīgi, tā ka piedzīvojušiem angļu strādniekiem atlicis tikai pakratīt galvas, bet laimīgā kārtā smagāki negadījumi tomēr nav notikuši. Caurmēra nedēļas izpeļņa tagad mums svārstās no 4—5 mārc. Par uzturu jāizdod apm. 2 mārciņas. Atskaitot vēl dažus citus sīkākus izdevumus, no nedēļas algas kurpju pāris tomēr iznāk."

A. Kok.

AR VILCIENIEM IEVED SNIEGU SLĒPOŠANAI

LATVIEŠI KANADAS INDIĀŅU „PULCĒŠANĀS VIETĀ" — TORONTO PILSĒTAS LIELVECĀKĀ INTERVIJA LATVIJAI

Vēstule redakcijai no Kanadas

Vārds Toronto pastāvējis jau ap 1732. gadu un indiāņu valodā nozīmē pulcēšanās vietu. Interesanti, ka šī pilsēta kļuvusi par pulcēšanās vietu arī visas Kanadas latviešiem. Pašreiz te jaunu dzīvi uzsākuši ap 1000 mūsu tautiešu, bet šis skaits vēl aizvien aug, jo latviešus Toronto saista izdevīgie dzīves apstākļi.

Pilsētā gandrīz katrā ielas stūrī ir pa bankai. No stacijas taisnā ceļā nokļūstam uz metropoles tirdzniecības galvenā nerva ielu — sava veida Volstrītu. Tā kā mums nav skanīgo dolaru un bankas kontu, pagriežam Volstrītam muguru un pēc 5 minūšu gājiena nonākam Ontario ezera rietumkrastā, no kuŗa var labi vērot pilsētas panorāmu. Ārpus tirdzniecības rajona te valda architektoniski vienmuļīgs senču celtniecības mantojums, kam blakus izveidojušies tipiski masu produkcijas nami. Ar šīm „dvīņu mājām" Toronto tā pieblīvēta, ka es pats savai pagaidu mājai bieži aizeju gaŗām. Ārpus Toronto izaugušas pat veselas standarta parauga pilsētiņas.

Pilsētā milzīgs daudzums kino, bet, kad šeit viesojās slavenais angļu karaliskais balets, tā uzvedumiem piemērotas telpas nebija atrodamas. Izrādes starpbrīdī kāds mākslas cienītājs stāstīja mūsu baletmeistaram Harijam Plūcim: „Reiz arī šeit jānāk vīram, kas drosmīgi sistu dūri uz galda un teiktu: dodiet pilsētai skaistu teātŗa un operas namu, un jūs redzēsit, ka torontiešiem tas kļūs par garīgo svētnīcu." Bet pagaidām pilsētas finanču tēvi ir nedzirdīgi. Milzu ēkas gan top, bet tās būs — atkal bankas . . .

Nav saskatāmi kādi īpati vaibsti arī šejienes periodikā. Preses izdevumi galvenokārt kalpo tirdzniecības mērķiem, bet mākslu piemin tikai gaŗāmejot. Ar lielu piepūli savu svarīgo darbu veic pilsētas simfoniskais orķestris, rīkojot divi reizes nedēļā paraugkoncertus. Citādi caurmēra kanadieti vairāk saista kino filma, revijas un Kanadas nacionālais sports — hokejs. Toronto reģistrēta arī plašākā slēpotāju biedrība pasaulē, bet sniegs šogad bija jāieved no citiem Kanadas apgabaliem. Pirmais sniega transports ledus vagonos tikko ieradies no Albertas, un slēpot neilgu laiciņu varēja bagātnieki, kam kabatā krietns dolaru žūksnis.

Sevišķi strauji aug pilsētas satiksme. Jau kopš ilgāka laika drudžaini būvē metropoles pazemes dzelzceļu. Šajā pasākumā strādā arī daudz latviešu. Ideālais ceļu tīkls nostāda pilsētu ļoti izdevīgā situācijā.

Toronto lielvecākais Mekkellams (McCallum) savā kabinetā nesen pieņēma Latvijas līdzstrādnieku un, atbildot uz vairākiem jautājumiem par iecelotāju dzīves problēmām, starp citu izteicās:

„DP imigranti visumā vērtējami pozitīvi. Visas pazīmes liecina, ka viņi ir un būs priekšzīmīgi pilsoņi ne tikai Toronto pilsētai, bet arī Kanadai vispār. Pēc maniem uzskatiem, piemēroti imigranti var darboties līdzi pilsētas sociālajā, izglītības un tirdzniecības dzīvē. Esmu izstrādājis plānu par spējīgāko imigrantu uzņemšanu pilsētas dienestā. Jau tuvākajā laikā varēs pieteikties reflektanti izsludinātajām vietām.

Ir saprotams, ka dažās lielākās pilsētās pēdējos gados bijušas grūtības imigrantu izvietošanā dzīvokļu trūkuma dēļ. Šajā sakarā imigranti pagaidām būtu jānovirza no pilsētām, kuŗās ir smagāka dzīvokļu krize, līdz tam laikam, kamēr šis jautājums atrisināsies."

Līdztekus pilsētas valdes vēlēšanām Toronto iedzīvotāji nesen nobalsoja arī par vai pret svētdienas komerciālo sportu. Ar 6315 balsu vairākumu torontieši izvēlējās svētdienas sporta sarīkojumus. Likumu pašlaik apspriež Ontario parlamentā, un, ja to pieņems, tad Kanadas klusā svētdiena pirmo reizi būs apdraudēta.

Toronto pašreiz notiek karaliskās konservātorijas audzekņu operas izrādes. Uzved Don Džovani, Rigoleto uc. Domā arī par pastāvīgas pilsētas operas organizēšanu, eventuāli uzaicinot tajā arī spējīgākos imigrantu skatuves māksliniekus.

Toronto, februārī.

Eduards Keišs

1500 jūdžu pa Jaunzēlandi

Mūsu kopējo lietu veikšanā un garīgās aprūpes noorganizēšanā ļoti grūts stāvoklis tautiešiem Jaunzēlandē, kur latviešu maz, un tie paši izkaisīti pa zemes abām lielajām salām. Cenšamies tomēr šīs grūtības pārvarēt. No galvaspilsētas Vellingtonas nesen devos 1500 jūdžu gaŗā braucienā pie tautiešiem valsts dienvidu salā un vadīju tur 9 dievkalpojumus. Ceļojumā mani pavadīja Jaunzēlandes ev. lut. baznīcas prezidents māc. Fišers. Kraistčērčas (Christchurch) pilsētas luterāņu baznīcas 25 g. jubilejas gadījumā lasīju referātu par Baltijas valstu kopējo un Latvijas vēsturi, kā arī mūsu baznīcas dzīvi neatkarības laikā un tagad. Par Eiropas DP problēmām ziņoju Nacionālās baznīcu apvienības ģenerālsekretāram. Šī organizācija ieņem 3. vietu pasaulē naudas līdzekļu sagādē Eiropas DP garīgām un kultūrālām vajadzībām. Nākamajā braucienā domāju apciemot latviešus Jaunzēlandes ziemeļu salā.

Ļoti patīkami, ka pirmajos gados mūsu garīgās aprūpes darba finansēšanu uzņēmusies Pasaules luterāņu federācija un Jaunzēlandes luterāņu baznīca, taču nozīmīgs būs arī ikviens pašu tautiešu ziedojums. Panākta vienošanās ar prezidentu Fišeru, ka latvieši, apmeklējot jaunzēlandiešu luterāņu dievkalpojumus, varēs nodot savus ziedojumus aploksnēs ar uzrakstu: „For Latvian Church". Pirmā latviešu draudzes grupa izveidojusies Kraistčērčas pilsētā. Tās organizātori: agr. E. Veinbergs, A. Šteinbergs uc. tautieši.

Jaunzēlandē, janvārī.

Māc. R. Reinfelds.

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

Upsalas latviešu biedrības valdē ievēlēti A. Strautmanis, A. Panders, V. Buš, E. Antons un D. Šmits, bet revīzijas komisijā — ģen. E. Kalniņš, O. Šalka un J. Bauska.

Stokholmas latviešu draudzei 1949. gadā notikuši pavisam 24 dievkalpojumi. Sarīkoti 4 draudzes vakari un 4 jaunatnes sarīkojumi, kā arī 7 garīgi akti un viens koncerts. Draudze ziedojusi latviešu bērnu atbalstam Vācijā 400 kronu, bet citiem labdarīgiem mērķiem izdevusi 469 kr.

Jaunzēlandē grupa latviešu sākusi ierīkot kartotēku visiem šejienes tautiešiem. Iegūtas jau adreses lielākajai daļai latviešu. Pieprasījumi pēc adresēm sūtāmi: Mrs. H. Meidrops, Solway College, Masterton, New Zealand, — pievienojot starptautisko pasta kuponu izdevumu segšanai. Tāpat nodibināts Jaunzēlandes latviešu informācijas centrs, kuŗa vadītāja adr.: George Elepans, 29 Masters crescent, Masterton, New Zealand.

Montrealas latviešu palīdzības biedrība par sava koŗa diriģentu uzaicinājusi komponistu Jāni Kalniņu, kas dzīvo Frederiktonā.

Montrealas latviešu teātris par savu nākošo jauniestudējumu izvēlējies Blaumaņa No saldenās pudeles. Režiju vadīs Irma Graudiņa, dekorātors V. Laiviņš.

Amerikāņu Sv. Jāņa draudze Bruklīnā 19. febr. rīkoja jauktu latviešu un amerikāņu mākslinieku koncertu. No latviešiem tajā piedalījās pianiste Velta Anševica, čellists Francis Vlašeks un dziedone Soņa Buikova.

Filadelfijas latviešu Sv. Jāņa draudzes (903 S. 47th Street, Phila 43, Pa.) dievkalpojumi turpmāk notiks rēgulāri katru svētdienu pl. 11.

Mācītājs V. Mežezers pārgājis no Bukskauntijas uz apvienoto luterāņu baznīcu Baltimorā. Bukskauntijas latviešu draudzi turpmāk vadīs māc. J. Dzirnis.

Imigrantu nacionālie laikraksti padarā austrāliešus domīgus

Melburnas laikraksts The Argus ievadrakstā ar izbrīnu norāda, ka 1949. g. Sidnejā sākts izdot septiņus jaunus laikrakstus svešās valodās. Pēdējais — igauņu laikraksts — starp citu uzsveŗot, ka cīnīsies par Igaunijas atbrīvošanu. „Cīņa par Igaunijas atbrīvošanu varbūt ir vērtīga, un arī igauņu valoda var būt skaista," turpina laikraksts, „bet ja eiropiešiem atļauts iecelot Austrālijā, tad tiem jātop austrāliešiem, un nevis jāizmanto Austrālija par bazi kādas Eiropas valsts atbrīvošanai. Katrā ziņā DP, kas ceļo uz Austrāliju, vairāk jāieinteresē Austrālijas paražās un likumos. Jo ātrāk viņi iemācīsies valodu, jo ātrāk tie pametīs savu nacionālo politiku un asimilēties ar Austrāliešiem."

Šim pašam jautājumam pieskāries arī no Eiropas atpakaļ pārbraukušais Austrālijas pārstāvis IRO, ģenerālmajors Gallegens (Galleghan), ierosinot aizliegt visus ārzemnieku laikrakstus, jo tas palīdzēšot eiropiešiem ātrāk iekļauties Austrālijas vidē. Viņa priekšlikumam asi pretojās bij. ministrs Kalvels, norādot, ka viņš savā laikā atļāvis šos laikrakstus publicēt, jo tie ¼ jau iespiež angļu valodā, un būtu ļoti negodīgi pret vecākajiem imigrantiem, kas angliski jau tāpat maz iemācīsies, pilnīgi atraut ziņas lasāmā valodā.

P. Purkalītis

Pārdomas Igaunijas valsts gada dienā

24. FEBRUĀRĪ

1918. g. 24. februārī igauņu tautas pārstāvība pasludināja Igaunijas valsts neatkarību. Tas notika laikā, kad vācu armijas, Padomju savienības un Vācijas savstarpējā miera līguma ietekmē bija sākušas uzbrukumu Igaunijas okupēšanai. Jau toreiz lielvalstis, kas atrodas mūsu kaimiņos, parādīja, cik maz tās ievēro mazo tautu tiesības. Vācu okupācijas vara centās izskaust igauņu tautā domu par neatkarību un sakausēt to ar vācisko pasauli. Bet triju Baltijas tautu stingrās nostājas un pretestības dēļ vācu nodomi un sapņi sabruka.

Zaudējuši karu pret rietumu sabiedrotajiem, vācieši bija spiesti atstāt arī Baltijas telpu. Viņi gan saskaņoja savu atkāpšanos ar sarkanarmijas jauno iebrukumu un traucēja igauņiem izveidot savas zemes aizsardzību. Ļoti grūtos apstākļos igauņi sāka cīņu par savas zemes brīvību un neatkarību. Asiņainas kaujas ilga 13 mēnešu, līdz 1920. g. mieram. Ar to bija apstādināta Padomju savienības imperiālisma plūšana tālāk. 1919. g. brīvības cīņām pievienojās vēl nodevīgs trieciens no mugurpuses, ko rīkoja vācu kara algotņu apvienība — landesvērs. Arī šī cīņa kopā ar Latvijas armiju beidzās sekmīgi.

Ar pilnām tiesībām mēs saucam šīs kaujas par Brīvības cīņām. Šai karā mēs ne tikai izjaucām Padomju savienības un Vācijas nodomus un centienus Igaunijas apspiešanā, bet mūsu tauta atbrīvojās arī no tām ne visai stiprajām saitēm, kas bija radušās 200 gadu ilgajā sadzīvē ar krieviem.

Brīvības cīņas parādīja mums draugus un sabiedrotos, ar ko mums turpmāk jāsaskaņo savas dzīves intereses. Brīvības cīņās mūs atbalstīja demokrātiskie rietumu sabiedrotie — Anglija, Francija, Zviedrija uc. Skaistajā Cēsu apvidū un Gaujas līčos 1919. g. plecu pie pleca pret vāciešiem un austrumu pierobežā pret krieviem cīnījās igauņu un latviešu karavīri. Man vienmēr stāv prātā tie Cēsu skolnieki, kas kādā cīņu sektorā pievienojās mums, lai kopīgi atvairītu vācu uzbrukumu Raunas augstienei. Šais cīņās radās asins brālība starp igauņu un latviešu tautu, tika noslēgts līgums, kas ir daudz ciešāks par tiem, kas rakstīti uz papīra. Valsts svētku dienā atcerēsimies arī Somijas brīvprātīgos, ar kuriem mums tāpat radās asins brālība, ko vēlāk stiprināja Somijā 1940./44. g.

Nākamajos 20 gados igauņu tauta pierādīja savu nobriedumu valstiskai dzīvei. Tā nodibināja dzīvot spējīgu lauksaimniecību, rūpniecību, tirdzniecību un satiksmi. Igaunijas naudai bija stabila vērtība. Izveidojās rosīga kultūras dzīve un panākumiem bagāts uzbūves darbs visās nozarēs. Ļoti īsā laikā sasniedzām līmeni, kādu daudzas tautas panākušas daudz ilgākā laika posmā.

20 gados izveidojās ciešas attieksmes un satiksme ar rietumiem, bet jo sevišķi ar kaimiņiem Latviju, Somiju, Lietuvu un Poliju. Sevišķi daudz kopīga mums ir ar Somiju un savu dienvidu kaimiņu Latviju. Tādēļ arī tieši ar šīm tautām aizvien bijušas vissiltākās un brālīgākās attieksmes. Žēl, ka lielā darba nasta, kas mūsu tautām bija uzkrauta valsts neatkarības uzbūvē, neatļāva izveidot vēl ciešāku šo tautu sadarbību. Arī laika posms starp diviem lieliem kariem bija tam pārāk īss. Padomju savienība turpretī bija gluži izslēgta no Baltijas tautu savstarpējām attieksmēm, mums trūka arī jebkādas kopīgās intereses ar to.

Gluži pretēji, mēs veidojām aizsardzības joslu starp austrumiem un rietumiem, pasargājot rietumniekus no Padomju savienības propagandas meliem.

1939. g. augustā Padomju savienība un Vācija parakstīja savstarpēju draudzības līgumu, kuŗa ietekmē izraisījās otrs pasaules karš un krievi guva brīvas rokas Baltijas telpā. Sekoja mums uzspiestais bazu laikmets un 1940. g. vasarā Padomju savienība okupēja Igauniju. Mežonīgā Padomju savienības vara uzspieda mums savu saimniecisko sistēmu, valsts iekārtu un sociālo struktūru, kas bija mūsu tautai sveša un nepieņemama. Kad mūsu cilvēki no visa tā novērsās, zvērīgie okupanti slepkavoja, arestēja, un izsūtīja uz Sibiriju nepilna gada laikā 8 proc. no visas igauņu tautas. Šī iznīcināšana būtu vēl turpinājusies, ja vien nebūtu pietrūcis laika. Bailes sadzina cilvēkus mežos, tie slēpās kā klīstoši meža zvēri, ko dzenā mednieki. Un kādēļ? Vienīgā viņu vaina bija tā, ka tie pirms dažiem 10 gadiem bija cīnījušies par savu dzimteni un tautu, kalpodami savai tautai atradušies kādā augstākā postenī, ar savām pūlēm ieguvuši kādu īpašumu, iedrošinājās saukties par igauņu nacionālistiem utt.

Kad sākās karš starp bijušajiem sabiedrotajiem Vāciju un Padomju savienību, igauņu tauta no viena okupanta varas nokļuva otras varā. Arī tā izvaroja tautas dzīves tiesības līdzīgi iepriekšējai. Tādēļ tās abas palika par igauņu tautas ienaidniekiem. Bet kad 1944. g Padomju savienības kaŗaspēks no jauna okupēja Igauniju, katrs mēģināja no turienes bēgt, kur vien varēja. Spītējot vētrām, daudzi bēga mazās zvejnieku laivās pāri jūrai uz Zviedriju un Somiju, bet citiem, kam laivas bija nepieejamas, vajadzēja doties uz Vāciju, — jo, lūk, Igauniju pārņēma vēl mežonīgāka vara.

Kas bija tas, kas mūs piespieda atstāt dzimteni un doties pretī tumšai nākotnei? Ar vieglu roku un bez noteikta pamata to neviens nedara. Katrs no mums zina, ka labāk dzīvot dzimtenes pirtiņā nekā svešas zemes pilī, bet mums nebija citas izvēles. Iepriekšējās okupācijas laikā gūtā pieredze mums bija pierādījusi, ka nav nekādas garantijas, ka mūsu dzīvība un personiskā brīvība nenokļūst tiešos draudos. Būtu muļķīgi prasīt, ka mums jāpaliek tur, kur nav pat primitīvāko cilvēka tiesību. Bet lai neviens neiedomājas, ka uz Vāciju mūs atvedusi draudzība pret vāciešiem. Igauņu tautai abi okupanti bija vienādi ienaidnieki. Arī tagad visi igauņu bēgļi grib izceļot no dvēseliski svešās Vācijas.

Mēs, igauņi, esam cilvēki, kas grib tikai, lai pasaulē valdītu tiesīgums un taisnība, lai pazustu pārestības un mazo tautu tiesību mīdīšana kājām. Mūs neapmierina tikai skaisti vārdi konferencēs un deklarācijās, bet tā milzīgā terrora un verdzības izbeigšana, kas patlaban valda mūsu dzimtenē. Pienācis laiks izbeigt nevainīgo cilvēku deportēšanu no savām dzimtajām mājām uz Padomju savienības vistālākajām piespiedu darbu nometnēm, ir laiks pārvest šos cilvēkus atpakaļ viņu dzimtenē. Ja krievi grib piekopt savu kolhozu vergu darbu, vadoņu dievināšanas un plēšeņu spēles sistēmu, tad lai viņi to dara savā zemē ar savu tautu, bet lai liek mierā citas tautas. Boļševistiskā varas sistēma mums visu laiku bijusi ne tikai sveša, bet ļoti pretīga.

Un mēs, trimdinieki? Mums bijis jāpanes lielas grūtības, netaisni apvainojumi un daudz pazemojumu. Vairākas varas mūs šķīrojušas kā zemkopis šķiro labību. Attīstītai, pašapzinīgai un brīvai tautai tas bijis sāpīgi panesams. Ar pasaules sirdsapziņu nav viss kārtībā, ja tā iedrošinātos apgalvot, ka tas, kas pēdējos 10 gados nodarīts mūsu tautai, ir pareizs un saskaņā ar tautas vēlēšanos, un ka arī mēs, trimdinieki, esam šīs mocības pelnījuši.

Tagad, valsts gada dienā, domās atskatoties uz pagājušajiem laikiem, gribas ticēt, ka arī mūsu mokām reiz pienāks gals. Nekas pasaulē nepastāv mūžīgi. Tāpat arī netaisnība un vardarbība. Kaut arī patlaban mesta svaru kausos demokratija un Eiropas civilizācija, humānitāte un brīvība, vēl viss nav zaudēts. Vajag tikai cīņas sparu, drosmi, pašaizliedzību un pacietību. Katram trimdiniekam jābūt šai cīņā kaŗavīra vietā, kas visur, lai kur viņš būtu, ne brīdi neaizmirst savu zemi un tautu un visur apraksta šo netaisnību, kas mums nodarīta un brīdina pasauli par tām briesmām un meliem, kas valda aiz dzelzs priekškara. Trimdas gados esam strādājuši kopā ar saviem likteņa sabiedrotajiem — latviešiem un lietuviešiem. Bet arī turpmāk mums jāsadarbojas vēl ciešāk, lai radītu kopīgu fronti dzimtenes atbrīvošanai un trimdas dzīves kārtošanai. Tas pats jādara arī tālākās dienās, dzīvojot brīvajā dzimtenē.

Šī izšķirīgā cīņa būs mūsu tautas un mūsu nākotnes ķīla.

Geislingenā, 1950. g. februārī.

E. Kasaks,
Amerikāņu joslas Igauņu centrālās komitejas priekšsēdis

Igauņi pirmie panāks vienību

1950. g. pirmie mēneši liecina par mūsu kaimiņu igauņu krietniem panākumiem vienības un savstarpējas saprašanās plāksnē. No vienas puses sekmīgi turpinās igauņu vispasaules centra organizēšana, bet no otras — jauns panākums iegūts, ASV igauņiem apvienojoties kopīgā sadraudzības centrā.

Vispasaules organizācijas veidošanā visu laiku pārējo kontinentu igauņu priekšgalā gājuši tautieši Vācijā. Šeit tādēļ arī vērojami pirmie panākumi. Tikko notikušas vēlēšanas, kas devušas Igauņu vispasaules organizācijas kodolu Vācijai. Tajā ietilpst K. Ainsons un A. Moru no Geislingenas, K. Koresārs no Tībingenas, A. Lēsments un A. Raudzeps no Lingenas, E. Lipings no Nirnbergas un E. Pīrisilds no Oldenburgas. Bez vēlēšanām ex officio ar Igauņu centrālās komitejas lēmumu vispasaules organizācijā no Vācijas igauņiem vēl piedalās bij. valdības locekļi J. Holbergs un J. Seps, kā arī parlamenta loceklі V. Tartu un prof. H. Kaho.

Vienotās organizācijas aizstāvjiem pievienojusies arī ASV igauņu organizāciju apvienība. Kaut gan jau pirms gada Amerikas un Kanadas igauņu kongress bija atzinis, ka neviena no līdzšinējām organizācijām nespēj aizstāt vispasaules igauņu organizāciju, atsevišķo grupu nesaskaņu dēļ lēmuma iedzīvināšana kavējās. 4. februāŗa kopsapulcē Ņujorkā, kas izvērtās par lielāko ASV igauņu sanāksmi, kāda vispār notikusi, nodibināts Amerikas igauņu organizāciju sadarbības centrs. Tā vadībā redzami ne vien visi populārākie igauņu sabiedriskie darbinieki ASV (Kleitone, Pusta, Markus, Kiviranna uc.), bet arī vārdi, kas vēl nesen figūrēja igauņu organizāciju vadībā Vācijā (Kītsbergs, Pīrsalu, Naeris, Kersna).

Tā kā Amerikas igauņi jau deklarējuši savu pozitīvo viedokli vispasaules valdības centra organizācijas jautājumā un arī Kanadas igauņi šo domu atbalsta, tad, šķiet, arī Igauņu nacionālā padome Zviedrijā, kas ar kādreizējo Igaunijas prezidentu un vēlāko sūtni Reju priekšgalā, nostājusies atklātā opozicijā jaunveidojamai Vispasaules igauņu organizācijai, nespēs vairs pretoties. Igauņu nacionālā padome, kā zināms, nostājusies principā pret vēlētu vispasaules organizāciju.

Bet, kā jau teikts, Amerikas un Kanadas igauņu pievienošanās Vācijas igauņu uzskatiem par Vispasaules vadības centra nepieciešamību, ļauj gūt pārliecību, ka igauņi vēl šogad tiks pie savas vispasaules organizācijas, kuras nepieciešamība klūst dienu no dienas akūtāka. Vācijas igauņu laikraksti bez tam zina vēstīt, ka igauņi Austrālijā jau organizējoties, lai drīzumā pievienotos vispasaules vadības centram.

L. Šv.

Par Latvijas nākotni jādomā mums visiem un katru dienu

Mūsu nacionālas politikas veidošana Austrālijas latviešu uztverē

MŪSU AUSTRĀLIJAS REDAKCIJAS INTERVIJAS PAR LATVIEŠU NACIONĀLĀS KOMITEJAS NOORGANIZĒŠANAS IESPĒJĀM PIEKTAJĀ KONTINENTĀ

Latviešu trimdas presē visai bieži — tieši vai netieši — varam lasīt, ka savas nacionālās politikas veidošanā kūtrākie esot Austrālijas tautieši. Mūsu Austrālijas redakcija Kanbērā tādēļ lūdza dažus tautiešus izteikties par iespēju pasaules piektajā kontinentā noorganizēt latviešu nacionālo komiteju, kuŗas uzdevums būtu saglabāt mūsu kultūru un mūsu bērnus Latvijai. Sniedzam Latvijas lasītājiem šīs atbildes.

Latvijas konsulāta sekretārs Sidnejā, viens no ievērojamākajiem un nozīmīgākajiem latviešu sabiedriskajiem darbiniekiem Austrālijā K. Nīcis saka: Jautājumi par iespēju Austrālijā izveidot latviešu centrālo nacionālo komiteju, kuŗas uzdevums būtu saglabāt mūsu kultūru, mūsu garu, mūsu tikumus un mūsu bērnus Latvijai, ir daudz par svarīgiem, lai es dotu izšķirēju atbildi. Jāievēro, ka Austrālijā dzīvoju 22 gadus un jau 15 gadus esmu Austrālijas pilsonis. Pavalstniecību pieņemot zvērēju, ka būšu lojāls pilsonis. Tāds arī esmu bijis un gribu palikt, jo aizvadītajos 15 gados ne reizi nav bijis iemesla šo manu solījumu nožēlot. Ar sirdi un garu esmu un būšu īsts latvietis, bet ar prātu un pienākuma apziņu — Austrālijas pilsonis.

Cik man zināms, tad LCK un LCP ir pēdējos gados, latviešu trimdas laikos, radušās organizācijas ar nacionālpolītiskiem mērķiem un uzdevumiem. Austrālijas valdības imigrācijas politika ir: neveicināt nacionālu vienību nogrupēšanos nacionālpolītiskās organizācijās, bet censties visus imigrantus ietilpināt Austrālijas politiskajā un saimnieciskajā dzīvē. Ar šo uzskatu mums katrā ziņā jārēķinās.

Es atbalstu domu par mūsu kultūras, gara un tikumu saglabāšanu. Iztirzājot šos trīs jēdzienus, pēc maniem personīgajiem novērojumiem esmu nācis pie slēdziena, ka pa šiem manas prombūtnes gadiem latviešu kultūras laukā daudz kas iegūts, un katra latvieša pienākums būtu censties šos sasniegumus visiem līdzekļiem saglabāt.

Par tikumiem man, diemžēl, jāsaka, ka, vērojot tos no atbraukušajiem tautiešiem, es saskatu ļoti maz latviskā — tie vairāk izskatās kā no citām tautībām pieņemti netikumi. Piemēra dēļ atļaušos minēt tautiešu sanāksmes Sidnejas latviešu biedrības sarīkojumos. Biedrība, vadoties no patriotiskā viedokļa, angažē latviešu dejas orķestrus (Sidnejā tādi ir divi), bet ko šie latviešu orķestri spēlē un ko mūsu jaunatne visu vakaru dejo? Tikai nēģeŗu dejas un naktslokālu šlāgerus! Jautājot viena orķestra pārstāvim, kādēļ viņi, būdami latvieši, nespēlē vismaz pāris latviska rakstura dejas, tas ļoti sašutis atbildēja, ka es taču nevēlēšoties, lai viņi „blamējas" ar jandaliņu vai tamlīdzīgām dejām! Arī dzeršana un citas piedauzības pieņēmušās. Šādus „tikumus" gan nebūtu vērts saglabāt.

VALSTS VALSTĪ.

Atbildot jautājumam par latviešu nacionālās komitejas panākumu izredzēm Austrālijā, es šaubos par šādas nacionālpolitiskas vienības pastāvēšanas iespēju šajā zemē, jo, cik man zināms, valdība šo ideju ne labprāt atbalstīs. Kanadā un citās imigrācijas zemēs valdības uzskati, varbūt, ir citādi. Ja LCK un LCP pārmet Austrālijas latviešiem neaktīvitāti komitejas noorganizēšanā, tad droši vien Vācijā nav zināmi Austrālijas valdības uzskati, ka „valstis valstī" nav vēlamas.

Tādas ir manas atbildes un saku tās pēc savas vislabākās pārliecības."

KAUT KAS JĀDARA.

Latvijas Sarkanā Krusta pārstāvis Austrālijā A. Gārša domā: „Mēs esam daudz pateicības parādā LCP un LCK par neatlaidīgām pūlēm un domām saglabāt Latvijas nākotnei tagad izkaisīto trimdas saimi. Par to būtu jādomā mums visiem un katru dienu.

Projekts par latviešu trimdas kopību ir idejiski labi izdomāts. Cits jautājums, cik tas praktisks. Austrālijas apstākļos, šķiet, tādā veidā, kā tas paredzēts, to nebūs iespējams reālizēt. Tam vairāki iemesli. Pirmkārt, „imigranti te ir citādā stāvoklī nekā, piemēram, ASV vai Kanadā. Varam droši teikt, ka Austrālijas valdība nevēlēsies redzēt kādas imigrantu vēlēšanas, kuŗu rezultātā šeit dibināsies un darbosies viņu nacionālās komitejas. Jau tādēļ vien vēlēšanas nevarēs reālizēt. Arī citi, varētu teikt, latviešu pašu iekšēji iemesli nedotu gandrīz nekādus vai ļoti vājus panākumus iedomātās centrālās latviešu pārstāvības vēlēšanām. Šie iemesli vairāki un ļoti iespaidīgi, bet pārāk gaŗi tad būtu par to jāizsakās.

Domāju, ka vienīgais ceļš ir — cik iespējams, pulcēt latviešus ap savām biedrībām visos lielākajos centros. Praktiski to varētu iekārtot tā, ka katra štata galvaspilsētā jānoorganizē latviešu biedrība un tai jābūt nodaļām visās lielākajās latviešu apmešanās vietās šajā štatā. Šīs latviešu biedrības tad arī būtu visu mūsu centienu paudējas un pārstāvētājas. LCK jau tagad to vajadzētu skaidri deklarēt un propagandēt laikrakstā Vācijā rakstīt pamudinājumus iestāties šajās biedrībās, aprādot viņu nozīmi un uzdevumus. Pilnībā to var izdarīt tikai Vācijā izdotajā laikrakstā, jo to šeit visvairāk lasa.

Cita ceļa latviešu trimdas kopības uzturēšanai Austrālijā nesaskatu. Domāju, ka arī dažās citās imigrācijas zemēs būs tamlīdzīgs stāvoklis. Visu to apsverot, šķietami pareizākais ceļš būtu ar tik lielām grūtībām nodibināto LNP pārveidot tā, ka vecajām, Latvijas laika institūcijām, kuŗas nekādā ziņā nedrīkstētu ar vieglu roku aizmest projām, nāktu klāt vēlēti pārstāvji no zemēm, kur vēlēšanas iespējamas, un biedrību pārstāvji no pārējām latviešu emigrācijas valstīm."

Melburnas latv. biedrības priekšnieks prof. Dr. E. Dunsdorfs uz mūsu Austrālijas redakcijas jautājumiem atbild: „Pateicos par laipno aicinājumu izteikties mūsu nacionālpolitiskajās lietās. Tikko šis jautājums kļūs Melburnas latviešu biedrībā aktuālāks, interviju nosūtīšu."

PIECI GADI UN...

Kāds latviešu architekts saka: „Ja vēl 5 gadus turpināsies pašreizējais stāvoklis, kad mūsu nākotne ir pilnīgā tumsā, arvien vairāk un vairāk latvieši paši pēc iespējas ātrāk centīsies iegūt Austrālijas pavalstniecību, jo mums nav vēlēšanās nīkuļot, bet gan dzīvot. Un kas gribēs, tie vēlāk pratīs sasaukties. Kā gan mūsu centrālo iestāžu vadītāji Vācijā var runāt par trimdas kopību, ja viņi paši nemitīgi ķildojas. Šī plēšanās kļuvusi neciešama, tāpēc — tālāk no visām komitejām!"

Cienījams mūsu lauksaimnieks domā: „Pirmais laiks Austrālijā katram latviešu cilvēkam paiet iekārtojoties, jo citādi vējš mūsu lizdas draud aizpūst no nelerastā zara. Vēlāk, kad būsim materiāli nodrošinātāki un šejienes apstākļos pilnīgi iedzīvojušies, tad pat „kautrīgie" tautieši meklēs cits citu rokā. Dabīgi izaugs gan latviešu nacionālā komiteja Austrālijā gan citi teicami pasākumi, kas mūžam atgādinās Latviju."

LATVISKĀ GARA MILJONĀRS.

Latviešu žurnālists izsakās: „Es jūtos ārkārtīgi bagāts, jo viss, ko esmu paņēmis līdzi no Latvijas, kaut tās ir vienīgi atmiņas, man nemaz neļauj vairs domāt vēl par kādām citām bagātībām. Esmu pat tik bagāts, ka tagad varu dzīvot tikai no sava lielā kapitāla. Katra atmiņa par seno sētu ir šīs bagātības procenta. Un ja nu esmu šāds bagātnieks, — jā, ko gan tad vairs vēlēties! Ap mani ir arī brīvība. Savu domu dēļ nav jābēg mežā vai jāiet pie karātavām. Es strādāju, nopelnu, ēdu, ģērbjos — esmu tāds pat kā visi citi cilvēki šajā zemē. Taču jaunu bagātību man vairs nevajag, jo jūtos latviskā gara miljonārs. Kā tāds ļoti priecātos, ja arī Austrālijā būtu kāda latviešu centrālā organizācija, kas nekur un nekad nepārkāptu šejienes likumus, bet tomēr tik tālā svešatnē aizstāvētu tautiešu intereses, un pār visām lietām — lai vecie latviskā gara miljonāri šīs organizācijas vadībā būtu viena ceļa gājēji, daļu no savām bagātībām izdalot latviešu jaunatnei. Arī tai jaunatnes daļai, kas pasauli ieraudzījusi tikai trimdā un tādēļ nav spējusi kļūt nekad tik latviski bagāta, kā mēs, vecie, kas esam klausījušies vējus Latvijas gāršās, visos gada laikos vērojuši Latvijas jūŗu, saldi pusdienas laikā aizsnaudušies Latvijas līčupju pļavu sienā, klausījušies Latvijas vasaras nakts griezes dziesmu un redzējuši, kā Latvijas lielākajiem dēliem paceļas dižs piemiņas simbols, kuŗā iekalti vārdi — Tēvzemei un brīvībai."

Kanbērā, februārī. Six.

Stingrāka mēraukla galvotāju izvēlē

Vairākos amerikāņu laikrakstos pēdējās nedēļās bija parādījušās lasītāju vēstules, kuŗu autori izteicas pret tālāku DP grupu ielaišanu Savienotajās valstīs, aizrādot, ka pārvietotās personas atņemot darbu pašiem amerikāņiem un paasinot jau tā akūto dzīvokļu krizi pilsētās. Šie protesti mudināja Mičiganas štata DP komisiju publicēt ziņojumu par DP izvietošanas gaitu Mičiganas štatā. Ziņojums konstatē, ka laikā no 1948. g. 30. oktobra, kad Savienotajās valstīs ieradās pirmais tvaikonis ar DP, līdz pat 1949. g. 31. decembrim, Mičiganas štatā vien ieceļojušas 6356 pārvietotās personas. No tām nodarbinātas apmēram 2000. Mazliet vairāk par 1000 strādā farmās, bet pārējie pilsētās. „Tikai retos gadījumos DP izmanto kā kvalificētu darba spēku," uzsver ziņojums. „Viss vairums no viņiem veic tādu darbu, kādu paši amerikāņi ne labprāt grib strādāt, un parasti viņiem arī ir mazāk priekšrocību darba apstākļu ziņā. ASV pilsoņi, kas sūdzas par DP kā par bīstamiem konkurentiem, sastāda tikai ļoti niecīgu grupu visā iedzīvotāju masā, un šīm sūdzībām trūkst jebkāda dziļāka būtiska pamatojuma. Starp vecajiem un jaunajiem strādniekiem valda vislabākā saskaņa un savstarpēja saprašanās."

Atskanējušas arī sūdzības, ka patlaban valdošā bezdarba un streiku dēļ DP kļūstot par nastu sabiedrībai. Bet, kā uzsveŗ komisija savā pārskatā, galvotājiem un baznīcu organizācijām ir tiešs pienākums visos šādos gadījumos rūpēties par pārvietotajām personām un nepieļaut, ka DP grieztos pie amerikāņu labdarības organizācijām pēc palīdzības, vai arī ka tie kļūtu par sabiedrības nastu.

15 mēnešu laikā, kopš stājies spēkā DP likums, komisija saņēmusi pavisam 50 DP sūdzības pret darba devējiem. 27 gadījumos sūdzību iesniedzēji nebija izpratuši svarīgo likuma noteikumu, ka DP nepavisam nav saistīts palikt pie sava darba devēja noteiktu laika sprīdi; 9 gadījumos sūdzību pamatā bija nesaprašanās par algas lielumu; 4 sūdzības iesniegtas sanitāro apstākļu dēļ un 2 — dzīvokļu dēļ; 2 gadījumos nebija izmaksāta nolīgtā alga, un vēl 2 gadījumos galvotāji bija izrādījušies pārāk trūcīgi ļaudis. **P. R.**

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

Jēkabs Poruks

Klīstošas mantas

Sakarā ar pārrunām par Remizova tulkotajiem Lāča bērniem, ienāca prātā vēl pāris gadījumu, kur aizklīdušas mūsu patiesās vai šķietamās mantas.

Jau priekš kaŗa kāds mūsu jaunais dziedonis, kas apceļoja Eiropu, teicās Italijā dzirdējis mūsu Ej, saulīte melodiju, protams, ar itālisku tekstu. Diemžēl, šī lieta palikusi tuvāk nenoskaidrota. Būtu bijis vērts papētīt, vai un kādas radu saites te ir. Ja par vienu otru savu tautas dziesmu zinām tīri labi, ka tā nākusi no kaimiņiem, tāpat kā kaimiņi dzied mūsējās, tad par šo seno dziesmu ir tīri brīnums, ka tāda pati ir arī italiešiem. Ja tas nav gluži nejaušs mūsu pašu tūristu ievazājums, tad kopējām saknēm vajadzētu sniegties pavisam tālā pagātnē. Pašreizējais dzīvais folklors mūsu mājās nepavisam nesedzas ar Neapoles vai Venecijas kancetām un gondoljērām un tā arī mūsu Ej saulītei nav ar tām nekādas līdzības. Līdz šim mēs to turējām par vienu no savām īstākajām un krāšņākajām mantām un mūsu skaņraži ne velti pie tās atgriezušies atkal un atkal, sākot ar Cimzi, beidzot ar Jērumu. Ja šī melodija tiešām piederētu arī italiešiem, tad tā būtu viens no retajiem gadu tūkstošiem vecajiem dzīvajiem pierādījumiem, kādā kārtā mūsu īstās tautas dziesmas dibinās uz sengrieķu toņkārtām.

No citas operas ir notikums, ko dabūju zināt pērnvasar. Kāds mūsu ārsts, kas kā IRO darbinieks braukāja uz emigrantu kuģiem starp Eiropu un Ameriku, kādā jaukā dienā ieiet apskatīties kuģa bērnu dārzā. Tur starp dažādiem mācības līdzekļiem viņš atrod arī grāmatiņu ar amerikāņu dzejoļiem un dziesmām mazajo vajadzībām. To šķirstot, ārsts, kas pats arī profesionāls mūziķis, sev par pārsteigumu atrod dziesmu, kas, ja nemaldos, saucas par Apsveikuma dziesmu Linkolna dzimumdienā un kuŗas melodija ir mūsu valsts himna. Ārsts vienu šī atraduma eksemplāru bija dabūjis piemiņai un to varēja aplūkot katrs. Šoreiz te nav ne mistifikācijas, ne viltojuma. Grāmatiņas sastādītāji nošu beigās godīgi atzīmējuši, ka melodija ir Latvian anthem. Starpība tikai tā, ka šinī Linkolna apsveikuma dziesmā izmantota vienīgi mūsu himnas pirmā puse, kas no mūzikālā viedokļa ir diezgan kuriozi, jo šis pirmais Dievs, svētī Latviju teikums, kā zināms, nebeidzas sākuma toņkārtā, bet modulē uz dominanti. Lai nu kā, vienam otram mūsu trimdiniekam Jaunajā pasaulē var apmesties gluži silti ap sirdi, izdzirdot šo tradiciju svaidīto melodiju amerikāņu mazuļu atskaņojumā. Viņam var pat ienākt prātā aušīgas domas, ka tie aug latviski valstiskā garā, lai gan pašiem dziedoņiem par to nav ne jausmas.

Pie tā paša varu pieminēt arī kādu gadījumu, kas nav mūzikālā plāksnē. Kāds ļoti cienījams darba biedrs, kuŗa pamatarods bija elektrotechnika, Latvijā interesējās, starp citu, par mūsu senajām tautiskajām rotaslietām, vāca tās un izmēģināja roku arī atdarinājumos. Tagad viņš Anglijā strādā par dārznieku. Cik šaurais budžets atļauj, viņš pa laikam aizbrauc uz Londonu, paskatīties Koventgārdena baletu un apciemot britu mūzeju. Pirmais mūzeja apmeklējums viņu pavisam notriecis gar zemi: senlietu izrakumu nodaļā viņš gaŗu gaŗajās vitrīnās skatījis dučiem un atkal dučiem ir mūsu Nameja, ir citus latviskus gredzenus. Ne paši skaistie gredzeni viņu tā pārsteiguši, kā konstatējums, ka tie atrasti gan Dānijā, gan Skandinavijā, bet neviens pats nav atrasts Latvijā. Tā tad Nameja gredzens, kas arī trimdā tik plaši tiek ražots kā mūsu īpati nacionāla rotaslieta, kā tāda būtu mīts! Šajā nozarē nemaz nejūtos kompetents, taču iespējams, ka tautieša pesimisms būs pāragrs. Iespējams, ka darīšana ar tuviem, tomēr atšķirīgiem variantiem. Robežas te, tāpat kā dziesmā, var būt slīdošas.

Izkaisoties pa zemeslodi, mūsu tautiešiem, kas mājās ticībā turējušies pie seniem lolojumiem, ne vienreiz vien būs jāpieredz, ka dažs no tiem uzņemts bez īstas kritikas un perspektīvas. Maldīgi būtu tomēr tos tāpēc vien atmest kā vecus elkus un to vietā pieķerties jauniem elkiem, tikpat nedrošiem, vēl svešākiem. Labi būtu, ja šādus gadījumus, kā minēto Nameja gredzena gadījumu, lietpratēji paskaidrotu. Varbūt savās mājās nebijām gluži bez grēka, cenzdamies izcelt savas nacionālās īpatnības un aizmirsdami pateikt, ka tās tomēr nav bez radu saitēm ar pārējo pasauli. Daža nevajadzīga vilšanās būtu aiztaupīta.

Mantas klīst pa pasauli tāpat kā pašreiz mēs. Taču pāri tām ir kaut kas ciets, negrozāms. Lai nepazūd tas!

Ludis Bērziņš

Letonijas 80 gados

**Ceļš garš un krustiem apspraudīts,
Cik bieži jāapstājas!
Tiek godbijībā vainags vīts
Tiem, kas no ceļa mājās.**

**Ceļš garš, bet vēl arvien tu ej,
Kā mūža rītā sācis;
Tev dzīslās jaunus spēkus lej,
Kas tev par biedru nācis.**

**Kaut gadi rit un valstis grūst
Un vēji tautas svaida,
Tev patvērums no viņa kļūst,
Kas tevi ceļā raida.**

**Ja gājējs gurst un krīt un klūp
Zem dzīves sloga grūta,
Ir viens, kam tavas bēdas rūp
Un kas tev veldzi sūta.**

**Lai rietos tad vai austrumos
Jūs dalītos un klīstu,
Ir viens, kas mīlestībā dos
Jums sasniegt mērķi īstu.**

ATJAUNOTNE

Dažas pārdomas latviešu katoļu mēnešrakstu Dzimtenes Balsi lasot

Klusi, bez reklāmas jau ceturto gadu prāv. K. Viļņa vadībā Zviedrijā iznāk latviešu katoļu mēnešraksts Dzimtenes Balss. Pārskatot līdz šim iznākušos 45 numurus, var nojaust, ka no šī izdevuma lappusēm pie lasītāja nāk kāda jauna elpa, kāda jauna balss, ar ko šis izdevums atšķirīgs no visiem citiem trimdas latviešu izdevumiem: šī balss nevaid par pagātni un zaudējumiem, bet stāsta par ceļiem, spēkiem un avotiem, kur trimdiniekam padzerties, lai taptu par pašam sevis atbrīvotāju — jauna tipa cilvēku, kas varētu būt spēcīgāks par visām tām nelaimēm, kas aplenc mūsu dzīvi, mūsu dvēseles un mūsu Latviju.

Šī mēnešraksta saturā ir divi zīmīgākie akcenti: katoliskais un latviskais. Dzimtenes Balss lapaspusēs katrs var atrast daudz no tās uguns, ko drosmīgie katoļu zinātnieki, domātāji un izcili priesteŗi iedeguši mūsu laikmeta miglā. Tie neglaimo ne valdniekiem, ne sistēmām, ne apsūnojušām tradicijām, ne gara, ne saimnieciskā laukā. Īsi varētu teikt — tie ir kristīgie revolūcionāri. Te skan balsis no tās kustības, kuŗu visā pasaulē sākusi katoļu baznīca savā lielā pāvesta Pija XII. vadībā. Jādzimst jaunai mākslai, jaunai rakstniecībai, jaunai sociālai kārtībai, jaunam politiķa tipam, jaunai domāšanai, jaunai sabiedrībai.

Padzīvojot brīdi šinīs jaunajās domās, tu jūties kā no purva izkāpis kalnu gaisā un gaismā, kur var manīt jaunus apvāršņus.

Patīkami Dzimtenes Balss akcentē savu latvisko stāju, bet arī to dara ar jaunu balsi, jaunu domu. Mums visiem ir svēts tas mantojums, ko devusi Latgales, Vidzemes, Zemgales vai Kurzemes sēta, ko devušas Rīgas gaismas un mākslas pilis un brīvība, ko Dievs bija svētījis zem sarkanbaltsarkanā karoga. Ar to reiz mēs augām. Bet ir par maz, ja tikai apvalstām un kuļam vārdus: latviskums, latviskā stāja, latviskā apziņa utt. Tie jāpielej ar jauna spēka saturu, kas spēj cīnīties par mūsu gara, mūsu dvēseles atjaunotni, jo ir baigas pazīmes, ka mūsu latviskais ir ļoti vāja krāsa, kas ātri izšķīst materiālistiskajā eļļā.

Īsi un skaidri — mums savu latvisko vajag piesaistīt pie Dieva un ticības meklēšanas. Ja par visu to piemin, mūsu sabiedrības vairums vai nu klusē vai sāji smaida, bet „domātāji" — gudri smīn. Un nav ko brīnīties, jo, pieminot par ticīgu cilvēku, daudzi iedomājas Oliņieti no Mērnieku laikiem — vai kādu citu tipu. Viņu acīs ticīgais cilvēks ir tāds, kas staigā ar pātaru grāmatu, lūgšanu purpinādams un acis bolīdams uz augšu. Vairums mūsu sabiedrības atceras sevi piederīgus pie kristīgas draudzes tikai kristību, laulību un bēŗu reizēs. Tagad trimdā gan ir pulka jaunu ticīgo radies, kuŗus varētu saukt par afidevitu ticīgajiem, jo, lūk — jātiek uz ASV! Tā ir tā pieminētā eļļa, kuŗā ātri izšķīstam.

Jā, ticība cilvēku padarot nebrīvu un bailīgu. Mums vēl nepazīta ir atziņa un fakti, ka mūsdienu modernais cilvēks, ja viņš atradis Dievu un ticību, ir tas brīvākais, drosmīgākais un spēcīgākais cīņai par tūkstošiem citu. Tas ir visdrosmīgākais revolūcionārs, lai sabiedrība nesapūtu savā gļēvumā un eksistences bailēs. Šis vīrs nestaigā, krustus mezdams un nepieietamā svinīgumā savilcis seju, nemaz nē — viņš ir smaidīgāks, jautrāks un laipnāks par visiem tiem, kas smaidus mācījušies no labā toņa grāmatas. Jo — tas nav viņa t o n i s, bet d z ī v e. Ticīgais esot bailīgs.

Te der kāds piemērs. Itāļu jezuīts tēvs Lombardi, kuŗa runas saviļņojušas pasauli, nesen pateica itāļu miljonāriem: Jā, īpašuma tiesības ir gan neaizkaŗamas, bet par šīm tiesībām ir vēl lielākas tiesības uz dzīvi. Tāpēc, ja jūs paši nespējat atteikties no kādas daļas to labā, kam nav nekā, tas jāpaņem ar likumu! Par velti jūs liekuļojat te baznīcā! Izejiet, jūsu vietā atgriezīsies tūkstoši nabagu!

Tādus vārdus savas zemes „labdzimušajiem" nebija iedrošinājies pateikt neviens no Italijas valdības vīriem. Tos pateica baznīcas dēls. Tauta viņu nesa uz rokām. Šodien Italijā jau reālizē agrārreformu.

Kad mēs, latvieši, sāksim agrārreformu savu dvēseļu, savā gara tīrumos? Mums ir gan simti plānu un ieteikumu, kā pasaulei vajadzētu laboties, un kad sanāk pieci tautieši kopā tad tā vien izskatās: padod tik pasauli viņiem rokā — līdz jaunnedēļai viss būs kārtībā! Bet kas gan mums ir padomā tam gadījumam, lai šo lielo darbu varētu iesākt no mums pašiem?

Mēs bieži sakām, ka esam jaunības gara un spara pilna tauta. Labi, lieliski! Pašapziņa vajadzīga, lai citi mūs nemīdītu kājām. Bet vai mūsos neskan ar skārda dauzīšanas skaņu kāda bīstama vecuma pazīme: malšanās un cīnīšanās tikai ap formu un par formu.

Daži piemēri: Vai visus trimdas gadus mūsu politiķi nav nocīnījušies tikai par f o r m u, kuŗā — vai tā būtu viena vai otra — būtu v i s u domas jāielauž un tikai tad j ā s ā k strādāt.

Mūsu literātūras „skolām" un literātūras apcerētājiem un kritiķiem vienīgais dieveklis un baulis bijusi forma. Nav vēl piedzīvots, ka būtu sacelta trauksme par kādu darbu, kuŗā nav s a t u r a, vai kuŗa saturā ir tikai tik daudz barības, cik košļājamā gumijā. Var aprakstīt un apcerēt kaut vai seska nagu. Literātūras kritiķi teiks: ūasiet lieli un mazi — l a b a f o r m a!

Protams, te nav gribēts teikt, ka formu drīkstētu ignorēt. Saturs zaudētu jēgu, spēku un skaistumu, ja tam nedotu formu. Nebūtu daudz tādu, kam garšotu vīns, ja to pasniegtu zābakā. Bet ja glītā vīna pudelē ar izslavētām etiķetēm ieliets krāsots ūdens un oriģinālitātes dēļ tur vēl iemērkts, teiksim, glīts seska nadziņš, tad grūti gan pateikt, kādā gan veidā šis dzēriens var trimdinieka spēkus stiprināt.

Dzeriet — glīta pudele!

Ja mēs vairs neesam skolnieki, kam draud divnieks, vai neesam vairs studenti, kuŗu vārdus dekāns var izlikt pie melnā dēļa, mēs vairs nemācāmies, nemeklējam jaunus apvāršņus, bet grimstam garīgā pasīvitātē. Par balsīm un atziņām, kas iet pāri mūsu galvām, mēs sakām: nieki, tur nekā nav! Tagad no pasaules var maz ko gūt... Tukšums! Mūsu stiprums, ja paliekam uzticīgi jau izstrādātai latviskai dzīves formai. Jāvaicā — kas tā tāda jau par gatavu pakāpi pie debesīm?

Ja nu mēs sakām, ka esam jaunības gara pilna tauta, ja gribam būt spēks, kas varētu kalpot sevis, savas Latvijas un pasaules atjaunotnei, tad mums savas dvēseles, savā māksla, sava rakstniecība, sava politika, sava ikdiena jāpapildina ar to saturu, ko cilvēces labākie spēki zem Atbrīvošanas Krusta zīmes rada pasaules a t i n d ē š a n a i no gļēvuma, no vienaldzības, no bailēm, no snobisma un nihilisma, kuŗu „skolas" arī mēs esam paspējuši jau vairāk iemīlēt nekā to, kuŗu mūsu mātes reiz mums sāka ar: „Tēvs mūsu, kas esi debesīs, tā arī zemes virsū..."

Te var teikt — cik gan naīvi tas skan! Pareizi — naīvi! Sevis atjaunotnei mums vajag vairāk naīvuma nihilisma nekā līdz šim, bet cīņā pret pasaulē palaistajiem velniem mums vajag vairāk cietuma un asuma nekā līdz šim! Ar to mēs tapsim par jaunības gara cilvēkiem, un tuvināsimies tam laikam, kad mums varēs būt jauna Latvija, jo mēs ar to būsim paveikuši sevī to daļu, kas jāpaveic visai pasaulei sevī, lai šis laiks pienāktu.

Mēs sakām — mēs jau nespējam neko pasaules likteņos izšķirt. Mūsu lieta — nogaidīt. Kā tās lietas ies, tā viņas ies, vai mēs esam, vai neesam.

Jā, tā ir otrā izeja — gaidīt brīnumu. Bet ja arī tie, no kuŗu spēka mēs gaidām brīnumu, teiktu tāpat (vai viņiem lielāks pienākums lāpīt sevi un pasauli nekā mums?) tad tas „brīnums" savā sarkanajā rīklē paņemtu visus gļēvos gaidītājus — visus simtus miljonu.

Nākošais gadu desmits izšķirs, vai pasaule atmodīsies un ievilks elpu no tā jaunartā lauka, kuŗu ar gara dzīves un sociālām reformām aicina apsēt kristieši, vai arī — sapūs savā gļēvumā un vienas dienas priekā bez atlikuma. Tad nabagu bari jaunam „reformātoram" palīdzēs samīdīt atlikušās zelta korsetes, un pēc tam viņi paši un visa pasaule odīs tikai pēc sviedrainas miesas, kuŗā nokauts gars, jo tas bija par spītīgu un par lepnu, lai laikā apjēgtu satikt Dievu.

Lielu cerību dod tas, ka visu zemes lodi sāk apšalkt atjaunotnes balsis: mostieties, celieties un palīdziet visi — dzīvie un mirušie! Vajag kārtības pasaulē!

J. Klīdzējs

MĀKSLA UN DABA

Vakareiropas mākslas katalogos bieži lasām modernās mākslas deklarācijas, bet nabaga skatītājs jūtas apjucis, jo vārdi gan pārliecina, bet paši darbi lāga nē. Glezniecība tagad kļuvusi neskaitāmu problēmu, pretešķību un cīņu pilna. Visumā cilvēks tagad ļoti labi zina, ka strīdīgas tendences glezniecībā pastāvējušas vienmēr un ka māksla nav dabas burtiska kopēšana. Viņš saprot, ka māksla ir cilvēka gara mūžīgā nemiera, meklējumu un atradumu atspulgs. Bet viņš jūt arī to, ka arī tīrām abstrakcijām nodarbojas filozofija, loģika un matēmatika, nevis māksla. Vai māksla pašreiz nelaužas tur, kur viņa nekad netiks, jo katrai disciplīnai taču citāds atziņu gūšanas ceļš un izteiksmes līdzekļi? Varbūt glezniecībai patiesi nav sakara ar dabu un atdarināšanu?

Jau ekspresionisms lauza visas tradicijas un no īstenības bija aizgājis tik tālu, ka ļaudis sāka zaudēt ticību šīs mākslas patiesīgumam. Ekspresionistiem krāsu vērtības bija tikai līdzeklis kāpināt pārdzīvojumu. Bet vai zilie zirgi ar kumeļu vēderā šodien jau neizskatās kā karikatūras? Tas pats sakāms par fouvistiem, kas cenšas pēc absolūtās krāsas, ko tie nejauc, bet lieto tā, kā tā nāk no tūbas. Starp abiem pasaules kaŗiem „vecajām" mākslas formām pieteica kaŗu arī sirreālisms, kas savu darbību pamato ar zemapziņu — skatīt iekšējo pasauli, uzsveŗot perversi dalmonisko sakarā ar cilvēka dvēseles kompleksiem. Bet vispārībai tā ir tikai deformāta karikatūra. Taču izteiksmes līdzekļi arvien vairāk pārveidojās abstraktā virzienā. Sākās arvien lielāka dabas formu vienkāršošana, līdz galvas vietā vairs zīmēja tikai lodi un ķermeņa vietā trijstūri. Beidzot nu ir tik tālu, ka dabas formas pilnīgi pazudušas, lai varētu strādāt ar „abstraktām formām un krāsām". Varbūt viens otrs darbs ar savu pārliecības spēku arī ieies mākslas vēsturē kā katrs labs ornaments, bet pa lielākai daļai modes līdzskrējēji šo jauno ceļu meklēšanu diskreditē. Ja impresionisms kopā ar dabas zinātnēm turējās pie dabas ārējām parādībām, pārdzīvojumiem, tad tagad esot jārāda dvēsele un pilnīgi jāatsakās no ārējās īstenības un no visa, kas nekalpo tīrai izteiksmei. Gleznas elementi esot pārveidoti, nevis deformēti. Te esot jauna, patstāvīga patiesība, kuŗai ar dabu nav nekāda sakara. Tā kā priekšmetīgais te esot atraisīts no krāsu un līniju formām, tad labāki to saukt par absolūto, nevis abstrakto glezniecību.

Savos pamatojumos „absolūtisti" vienmēr atsaucas uz mūziku. Tāpat kā tagad neviens nenoliedz instrumentālo mūziku, tāpat arī glezniecībā nevajagot jautāt: „Kas tur tēlots?" Bet ir taču zināms, ka to, kas der mūzikā, nevar vienmēr lietot citās mākslās un otrādi, jo ir pārdzīvojumi, kuŗu nianses nevar uzrakstīt, bet varētu labi uzgleznot. Un ir lietas, ko vispār nevar ne uzgleznot ne uzrakstīt, tām ir jāskan. Bez tam paši „absolūtisti" tomēr nav konsekventi un dod saviem darbiem nosaukumus, piem., Smēķētājs, Vakara stunda un ugunsputns, kam arvien ir kāda konkrēta jēga. Mākslas darbam neesot jākalpo dekorātīvam mērķim, tas neesot nedz sienas gleznojums, nedz grāmatu ilustrācija. Mākslas darbs esot vienkārši izteiksme. Tas būtu saprotami, lai gan katra glezniecība vairāk vai mazāk arvien ir dekorātīva, bet grūtāk jau izprast domu, ka līniju struktūra diagrammas veidā nozīmējot iekšējās kustības atspulgu. (Tad jau sirdsdarbības pārbaudes aparāti ražo īstus mākslas darbus!). Nevar būt iebildumu pret gleznotāja gribu radīt savu pasauli, jo viņš cenšas atrast cilvēces eksistences sakni un atsegt noslēpumu starp ārēji redzamo un pēdējo pasaules pamatu. Lai skatītu neredzamo, „absolūtists" jūsmo par fantastisko pasauli, ko atsedz mikroskops. Tādēļ vispārējās dabas formas savijoties ar ģeometriskiem un techniskiem elementiem. Ģeometriskās konstrukcijas, protams, nerisinot nekādas problēmas, un pēc šiem projektiem nevarot arī uzbūvēt nekādas mašīnas. Tā esot tikai līniju rotaļa, kas neradot ķermenisko un telpisko ilūziju. Bet ja tā ir līniju rotaļa, tad tomēr tas nozīmē dekorātīvu mērķi. Nav jādodot lietu dabīgs atspoguļojums, bet tikai šo lietu projekcija, jo uz citām planētām varbūt esot pavisam citas formas. Tādēļ esot jārāda krāsu un līniju absolūtā izteiksmes vērtība. Tas nozīmē prom no dabas.

Visiem šiem jauno ceļu meklētājiem ir viena kopēja īpašība — tie aizmirsuši, ka starp iecerēto un īstenībā panākto vienmēr pastāv zināma plaisa, jo ārējā skatāmībā ietvertais izšķiŗ mākslas darba likteni. Bet šīs „abstrakcijas" nerada nedz gribēto iespaidu, nedz ilūziju, par pārdzīvojumu nemaz nerunājot. Pat kaut kādu domu dažkārt grūti uzminēt, jo te ir tikai kaila forma. Atziņu ceļi te ir tā valdzinājuši, ka izteiksmes vērtības atstātas novārtā. Tādēļ arī kailo schēmu priekšā skatītājs paliek vienaldzīgs.

Mākslai nav arī jāsastingst konvencionālās formās, jo bezgalīgi dažādā īstenība liek māksliniekam meklēt arvien jaunu formu. Taču nelaime tā, ka mākslinieki par formas problēmām vairāk strīdās teorētiski, bet jauno atziņu iemūžināšana lielos darbos izpaliek. Tādēļ arī mākslas pasaules uzskatos šodien ir tāds chaos.

Ja māksla zaudē katru sakaru ar dabu, tad viņa zaudē sakaru ar tautu. Ja blakus citām aistētiskām kategorijām ar skaistumu saprot ne tikai patieso, bet arī labo, tad mākslinieciskās radīšanas dziļākā jēga ir risināt dzīves metafiziskās problēmas ar attiecīgajiem izteiksmes līdzekļiem, jo cilvēks nav tikai dzīva būtne, bet arī dvēsele. Mēs gribam redzēt ne tikai formu, bet formu kā dvēseles veidojumu. Tikai patiesība pret dabu un īstenību spēj izsaukt pārdzīvojumu un pat atklāsmi. Ar to nav teikts, ka visur jāmeklē augstas idejas. No Sezāna klusās dabas runā tāda pat dievbijība kā no svēto ikonas. Libermans teicis, ka viņam labi gleznota kāposta galva labāk patīk nekā slikti gleznota madonna. Dievs visas lietas radījis ar vienādu mīlestību, tādēļ Dievu var atklāt arī vismazākajās un visnenozīmīgākajās lietās.

Dabu mākslinieks nekad burtiski nekopē, bet māksla sākas tur, kur personība pārveido dabas pārdzīvojumus. Jau 15. g. s. Alberti mācīja, ka atdarināt dabu nozīmē atdarināt tajā vērojamo likumību. Tagad visumā atmet ārējās īstenības atbildību, bet cenšas vienkāršotās līnijās garīgi pārstrādāt ārējo parādību un notikumu raibo dažādību. Tātad risinot mākslas problēmas gleznotājs vairāk vai mazāk no dabas distancējas. Par cik viņš to dara, tas atkarājas no viņa paša stila izjūtas. Bet no dabas un vispār no ārējās pasaules aiziet pavisam viņš nespēj, jo tad māksla pārvēršas par neizprotamu nodarbību vai laušanos citos novados. Ar mākslas izteiksmes līdzekļiem viņš nedz spēj, nedz arī ir vajadzīgs risināt tīras zinātnes, filozofijas, reliģijas vai literātūras problēmas.

Īsums, nemiers un kustība ir modernās franču glezniecības iezīmes. Ja arī franču glezniecība seko tradicijām, tad tā tomēr paliek radītāja un uzticīga principam: strādāt garīgi un meklēt arvien ko jaunu. Tur nav nāves miera, kas apmierinās ar nobeigtu darbu, bet ir gan piepūle virzienā uz augstāko pilnību. Ģenijs arī inspirācijā paturot skaidru prātu. Bonārs pārliecināts, ka neviens gleznotājs nevar radīt pilnvērtīgu darbu, ja viņam trūkst jūtīguma, varēšanas un amata prasmes. Viņa mērķis ir gleznojumā sasniegt harmoniju starp inspirāciju, varēšanu un dabas g l e z n i e c i s k u s a p r a š a n u.

Šie modernie virzieni nav bez nozīmes, jo pasaulē ir vietas diezgan visādiem gleznošanas veidiem, bez tam tie devuši mākslai garīgi bagātu „uzdrīkstēšanās" raksturu un līdz ar to arī zināmu brīvu, drošu, sparīgu un pat pārsteidzīgu pieeju glezniecības problēmām.

Ģirts Ārvaldis

KULTŪRAS CHRONIKA

Tuvākajā laikā notiks divi lieli sarīkojumi Melburnā. L. Melkerte martā rīkos otro gleznu skati Austrālijā ar 40 jauniem darbiem, kuŗus gleznotāja paveikusi brīvajos brīžos pēc strādāšanas kādā slimnīcā. Melburnas latviešu biedrība projektē sarīkot prof. J. Vītola piemiņas vakaru, kuŗā atskaņos tikai viņa skaņdarbus.

JAUNA ZOBĀRSTE

Ķīles universitāti ar zobārstes gradu beigusi Mirdza Rozenbacha, dzim. Volrāte. Augstskolu kopš 1947. g. beiguši 13 latvieši un studijas tuvākā laikā gatavojas beigt vēl 13, to skaitā 5 doktorandi.

*

Parīzes radiofonā „Radio Sorbonne" atskaņots Tāliv. Ķēniņa kvartets e-mollā. Martā UNESCO rīkotā laikmetīgās kamermūzikas koncertā, ko pārraidīs radiofons „Paris-Inter", atskaņos komponista septetu. Parīzes konservātorijas gadskārtējā sacensībā, kuŗā piedalījās 11 tautību 35 jauni komponisti, Ķēniņš ieguvis augstāko prēmiju par sonātu čellam un klavierēm.

Nacionālā rokas grāmata iet tautā

LATVJU ENCIKLOPĒDIJA. REDAKTORS A. ŠVĀBE. APGĀDS TRĪS ZVAIGZNES, STOKHOLMĀ.

Kad Vācijā pienākusi LE pirmā grāmata ar rakstiem, sākot no Abavas līdz arodbiedrībām, daudziem attēliem un pielikumiem, iespiesta uz ļoti laba papīra un skaidrā, pārskatāmā, salikumā, esam pārsteigti, ka iecere reālizējas tik bagātā un skaisti darinātā izdevumā. Lieki būtu piebilst, ka izdevums, aptverdams visu, kas saistās ar jēdzienu Latvija, būs patiesi nacionāla rokas grāmata trimdā, uz kuŗu dibināti varēsim būt lepni.

Ja rakstnieku darbi mums palīdz saglabāt mūsu garīgo dzimteni, ko neviens nespēj atņemt un kas nāk mums visur līdzi, tad šis vienreizigais izdevums nodrošina to pašu, zīmējoties uz visu, kas ir mūsu vēsture, ģeografija, kultūras un mākslas dzīve, saimniecība, tiesības valsts un pašvaldības, organizācijas un viss cits, ko cēlušas mūsu pašu rokas un mūsu ģenijs. Katrs ar šo grāmatu, to turēsim pie sevis, un ja arī mūsu intereses kādreiz nebūtu sniegušās pāri sava pagasta robežām — ies mums līdzi visur arī šis pagasts. Te ir raksti, labāko lietpratēju sacerēti un iespējamās objektīvitātes robežās ieturēti, kuŗus vērts mācīties no galvas un zināt katram, vai tas būtu par mūsu upēm, ezeriem, kalniem, vai agrāro reformu, arodbiedrībām, ārējo tirdzniecību vai aramzemi, kas bija mūsu labklājības stingrākais stūrakmens. Sevišķi tīkami, ka katra pagasta vai vietas aprakstu pušķo kāds raksturīgs attēls. Tāpat attēlos redzam seno aproču paraugus, mākslinieku darbus, apgabalu kartes, rotu adatas, ievērojamākās celtnes. Katra lietu te mums kaut ko stāsta un māj redzamām un neredzamām zīmēm — tas bija mūsu, tie mēs bijām, esam un paliksim.

Izdevums, acīm redzot, izplānots pietiekami bagāts, tāpēc raksti par svarīgākām lietām sniegti plaši un vispusīgi, kā tas bija konversācijas vārdnīcā sējumā par Latviju. Tā tas arī vajadzīgs, jo LE daudziem būs vienīgais informācijas avots neskaitāmos jautājumos, ar kādiem var nākties saskarties svešās zemēs, iepazīstinot vai sarunājoties ar iezemiešiem par mūsu valsts dzīves pamatnozarēm tiesisko iekārtu, mūsu vēsturi un kultūru. Izdevums tātad reizē būs labs propagandas materiāls mūsu cīņā par zaudētā atgūšanu.

Nav nozīmes apstāties pie atsevišķiem jautājumiem, pētīt to samērus vai meklēt sīkas faktu kļūdas, kādas šādā milzu darbā nav izskaužamas, bet ja mums ir kāds šāda izdevuma redaktors, uz ko droši varam paļauties, tad tas ir prof. Arveds Švābe, kam LE vadība uzticēta un kas sevi par enciklopēdistu jau pierādīja LKV vadībā. Lieta nodota laimīgās rokās, kuŗām varam vēlēt vienīgi nepagurt, lai lielo darbu vestu galā. Līdzstrādnieku redzam labākos lietpratējus, kādi mums ir trimdā, lielāko tiesu mācības spēkus vai izcilas personības mākslās.

Varētu rasties šaubas, vai šajā izdevumā vajadzēja izmantot šauri techniskos terminus, kā arī milzīgo sīkvārdu skaitu, kas palielina izdevuma apjomus, bet ja reiz tā ir enciklopēdija, tad tai jāaptveŗ visu; bet mūsu sīkvārdi var bagātināt mūsu vārdu krājumu un techniskie termini noderēt praktiskā dzīvē, sevišķi svešajās darba nozarēs, kur tālākā emigrācija iegrūdīs gandrīz vai katru.

Izdevums saturā un apdarē ir tāds, ka tam īpaša ieteikšana nav vajadzīga. Vienīgais, ko var piebilst, ir atgādinājums pasteigties to abonēt, kas jādara pie apgāda pārstāvjiem attiecīgās zemēs. Vācijā tāds ir mūsu laikraksta apgāds. Jāmaksā par 2 grāmatām uz priekšu. Vācijā likme ir 8 DM. **E. R.**

IGAUŅU TRIMDAS LIETIŠĶĀS MĀKSLAS PARAUGS — TAUTISKA LELLE

Tāpat kā grāmata, laikraksti vai cits kāds kultūras sekmēšanas līdzeklis, arī šī gaumīgi veidotā tautiskā lelle palīdz tautiešos svešumā saglabāt dzimtenes mīlestību un nacionālo pašapziņu.

Igauņu dzejniece—Nobeļa prēmijas kandidāte

Kā zināms, pag. gadā Nobeļa literātūras prēmija palika nepiešķirta piemērota kandidāta trūkuma dēļ. Zviedrijas akadēmija, kas godalgas piešķiŗ, paskaidrojusi, ka pēdējos gados ļoti grūti izsekot pasaules literātūras lielajam pieaugumam, sevišķi mazo tautu valodu dēļ, kuŗu darbi reti tulkoti lielajās Eiropas valodās. Tādēļ arī šā gada kandidātu pieteikšana norisinājusies pēc jaunas kārtības. Šoreiz kandidātus pieteikušas rakstnieku biedrības un nacionālās PEN kluba nodaļas. Igauņu PEN kluba vadība izmantojusi šo izdevību un pieteikusi par 1950. g. Nobeļa literātūras prēmijas kandidāti dzejnieci Mariju Underi, kas kopš 1937. g. ievēlēta arī par starptautiskā PEN kluba goda biedri. Underes starptautisko populāritāti cēlis arī viņas 1949 g. Vācijā iznākušais dzejoļu krājums Stimme aus dem Schatten, ko tulkojis Hermanis Štoks.

Zviedri par savu spēcīgāko prēmijas kandidātu uzskata Peru Lagerkvistu, somi — Miku Valtari, bet amerikāņi — Folkneru. Somu lielais pēcpusdienas laikraksts Helsingin Sanomat sarīkojis pat atklātu Gallupa aptauju literātūras un kultūras aprindās. Interesanti, ka arī somi par vienu no ievērojamākajiem prēmijas kandidātiem uzskata igauņu dzejnieci Mariju Underi.

*

Marija Undere, igauņu 20. gadsimta lielākā dzejniece, dzim. 1883. gadā. Salīdzinot ar otru spējās varbūt tikpat līdzvērtīgu igauņu dzejas pārstāvi prof. Gustavu Suitsu, Undere šķiet tuvāka kūsājošai dzīvai dzīvei. Viņa dzejoļi šķiet atklātāki un skaidrāki izteiksmē un aptveŗ visu, sākot ar bangaino mīlestības un maigo dabas liriku un beidzot ar sabiedriskiem un filozofiskiem motīviem. Viņas daudzo dzejoļu grāmatu neizsmeļamo avotu tā atklāj pati ar kāda krājuma nosaukumu Akmens no sirds.

*

Sniedzam šeit Underes dzejoļi Rudens vētra tulkojumu, kas nav uzskatāms par oriģinālam līdzvērtīgu atdzejojumu.

RUDENS VĒTRA

Vai dzirdat, kā trako vētra un brāžas
aukaina mežos, svilpojot koku galos.
Krākdama izbiedē putnus tā tramīgos ligzdās,
purina paegļu pazares, krakšķina krūmus,
izvago ganību negludo, ciņaino virsmu,
plūkā un izrausta pēdējās salušās puķes,
plosās un trako, un dejo, un kauc kā vilks pāri laukam.

Ceļas tad atkal kā rimušas raudas tur īmaugajā birzī,
žēli vaid egles un bērzi un priedes:
cīņā ar vētru koks rībot kāds biezoknī gāžas.
Bet tā aizjoņo lepni šiem kritušiem pāri,
pasmejas nikni un bargumā skandina piešus,
klaudzina dzelžainām rokām gar celmiem, un koku
galotnēs svilpo karalis — rudens vētra.

KAD AUSTRĀLIJA VĒL NEBIJA ATKLĀTA, bet Rīgas lauva vēl bija suns

PIESPIEDU REPATRIĀCIJA 1709. GADĀ

Knuts Lesiņš mums nesen pastāstīja, kā atspoguļojas mūsu stāvoklis pasaules lielajās enciklopēdijās, kas izdotas pēc Padomju savienības Latvijas okupācijas. Nav neinteresanti pāršķirstīt arī līdzīga veida izdevumus, kas iespiesti tad, kad krievi pirmo reizi 18. g. s. sākumā okupēja mūsu zemi.

Man galdā Ziemeļu kaŗa laikā, 1711. gadā Leipcigā piektā izdevumā iespiestā Gledīča un dēla apgādātā vārdnīca, kuŗas nosaukumu šeit grūti uzskaitīt, jo tituls sastādīts no divi simts vārdiem, kas iespiesti piecpadsmit dažāda lieluma, veidā un krāsas burtiem.

Vai nu cerībā iegūt kādu ordeni, vai ietekmēti no krievu panākumiem kaŗa laukā, izdevēji vārdnīcu veltījuši Krievijas troņa mantiniekam, cara Pēteŗa Lielā dēlam, un viņu veltījumā valoda nemaz tik stipri neatšķiras no liesmainajiem sveicieniem, kādi tagad atkal plūst uz Maskavu. Tas skan: „Ja kādas zemes labklājība it sevišķi saskatāma tanī apstāklī, ka tās iedzīvotāji var nodoties nesaubīgai ticībai, ka ziedošais stāvoklis, kuŗā tie atrodas, ne tikai ilgstoši pastāvēs, bet gūs arī izcilu pieaugumu, tad krievu valsti pašreizējā laikā ar pilnu tiesību var ierindot tanīs, kas bauda laimi visā tās pilnībā. Cik laimīgi tas gan ir tāda valdnieka svētīgā valdīšanā, kas visos savos pasākumos pierāda, ka tā vienīgās rūpes ir viņa zemju labklājība. Mēs ar to domājam Jūsu cariskās augstības visvareno tēva kungu, kuŗš ne tikai līdz šim rūpīgi saglabājis visai krievu valstij iekšējo mieru, bet arī tādā mērā pacēlis tirdzniecību, valsts dzīves pamatu, ar apbrīnojamām kanāļu būvēm, ar paša piedzīvojumiem tik stipri attīstīto kuģu būves mākslu un citiem gudriem nokārtojumiem, ka tam, kas to tikai no tālienes novēro, katrā ziņā jāatzīstas, ka Krievija nekad nav bijusi aplaimotāka kā tagad. Jāsaka, ka arī toreizējie no tālienes skatītāji nav bijuši daudz redzīgāki par garā nabagiem, kas šodien seko viņu pēdās.

Par latviešiem nav neviena vārda, bet par to neskumsim, jo arī par citām tautām nekas nav teikts. Zem vārda Letten, kam blakus arī nosaukumi Lettland un Littia, minēts novads — daļa no Livonijas, piezīmējot, ka tas pa daļai piederot zviedru karalim, pa daļai maskaviešiem.

Livonija sadaloties divos novados, Esthen un Letten. Pašreizējā asiņainā kaŗā iedzīvotāji esot ārkārtīgi cietuši un zeme viscaur no kaŗa, bada un mēŗa ļoti izpostīta. Par Cēsīm un Valmieru teikts, ka maskavieši tās nodedzinājuši, Aizkraukle, Alūksne, Gaujiena, Koknese, Krustpils, Sigulda minētas kā pilsētas in Liefland, in der Provinz vai Landschaft Letten, bet Ērgļi, Rauna, Turaida kā nocietinātas pilis in der Lieflaendischen Provinz Lettland.

Rīgai atvēlētas 15 rindiņas, Vīnei dotas 61, Madridei 49 Londonai 47, Maskavai 43, Parīzei 35, Berlīnei 34, Romai 29, Stokholmai 21, Varšavai 20. Ņujorkai 4, Austrālijai neviena rindiņa, jo tā toreiz vēl nebija zināma ne mācītiem, ne nemācītiem vīriem. Rīgas aprakstā teikts, ka tā ir Hauptstadt in Liefland, am Fluss Düna in Lettland gelegen. Maskavieši to 1710. gada 15. jūnijā ieņēmuši, pēc šī lielā pilsēta no aplenkuma, sērgām un bada nonākusi nožēlojamā stāvoklī. Aplenkšanas laikā ap 60.000 cilvēku aizgājuši bojā. Vēl viena bēdīga ziņa: mūsu Rīgas lauva vārdnīcā degradēts, jo pilsētas ģerbonis aprakstīts kā divi torņi ar suni vārtos.

Par Liepāju atzīmēts, ka pašreizējā kaŗa to ieņēmuši zviedri, bet tagad atkal atstājuši. Kurzemes hercogiste kaŗā stipri cietusi, zviedri to okupējuši un uzlikuši kontribūciju, pēc tam tā nežēlīgi piemeklēta no mēŗa. 1692. gadā dzimušais hercogs Fridrichs Vilhelms apprecējis Maskavas princesi Annu, iepriekšējā cara meitu, un 1710. gada 13. novembrī Sv. Pēterburgā lepni nosvinētas kāzas. Bet vārdnīcas beigās, kur ievietotas iespiešanas laikā saņemtas ziņas, atzīmēts, ka tas jau 1711. gada 21. janvārī par lielām bēdām savai laulātai draudzenei miris Kippinshofas sādžā Ingermanlandē. Hercoga atraitne esot stāvoklī, un līdz pēcnācēja piedzimšanai Viņa cariskā majestāte tās vārdā gribot pārņemt Kurzemes hercogisti savā īpašumā.

Cik lielas galvas sāpes krievi sagādājuši rietumu pasaulei, redzams no vārdnīcas paskaidrojumiem par diplomātisko pārstāvju tiesībām: angļu parlamentam pēc tam, kad daži baņķieri patvarīgi arestējuši Maskavas sūtni Matvejevu, ar sevišķu likumu no jauna bijusi jāapstiprina sūtņu neaizskaramība, lai šādā kārtā pietiekami nodrošinātu šādus augstus ministrus pret visiem nožēlojamiem apvainojumiem no privātu personu puses. Arī par krievu kazakiem teikts, ka tie esot labi kaŗavīri, bet vēl labāki laupītāji.

Angļu parlaments toreiz bijis nodarbināts arī ar pārvietoto personu jautājumu. Mēs lasām, ka „naturālizēt" nozīmē uzņemt svešnieku zemē dzimušo iedzīvotāju vidū un dot visas viņu priekšrocības un brīvības, ko saucot arī pat indigenata tiesību iegūšanu. 1709. gadā Lielbritānijas parlaments pieņēmis likumu, ar kuŗu visi svešie protestanti, kas grib apmesties Viņa karaliskās majestātes zemēs, tiekot naturālizēti, lai viņi turpmāk baudītu visas nācijas tiesības un priekšrocības. Tas izsaucis atzīmēšanas cienīgu daudzu tūkstošu kaŗā cietušu cilvēku imigrāciju. 1709. gadā no Pfalcas, Darmštates, Franku, Elzasas, Cveibrikenas un Bādenes novadiem 15.495 cilvēki, devušies uz Angliju, un tos, kas piederēja pie reformātu ticības, tik ilgi apgādāja klajā laukā, līdz viņus varēja novietot pa daļai pašu zemē, pa daļai Īrijā, pa daļai Amerikā; bet tos, kas bija Romas-katoļi un savu ticību nevēlējās mainīt, nosūtīja atpakaļ uz viņu dzimteni. Pēc lielajām pārmaiņām Lielbritānijas galmā 1711. gadā, jaunajā parlamentā paredzēts likumprojekts, ar kuŗu gribot atcelt augšminēto likumu par ārzemju protestantu naturālizāciju, ar piezīmi, ka arī jau naturālizētiem nav tiesības nodot savu balsi parlamenta deputātu vēlēšanās. Bet papildinājumā atrodam piezīmi, ka šis likumprojekts parlamenta augšnamā ar lielu balsu vairākumu noraidīts, un šīs lietas dēļ nerūnējušies prāti esot atkal nomierinājušies.

Varbūt vēl šo to varētu atrast vecajā vārdnīcā, bet pietiks ar šiem nejauši uzšķirtiem piemēriem. Krievu kaŗa pulki, uguns, bads un mēris pirms divi ar pus gadu simteņiem bija vēl vairāk iznīcinājuši mūsu tautu un izpostījuši mūsu zemi nekā viņu asiņaino tradiciju turpinātāji, un mēs tomēr cēlāmies no jauna. Mēs celsimies arī šoreiz.

Arnolds Skrēberis

DIEVA ROKA

STĀSTS

Ernas Geistautes viņete un ilustrācijas

(Beigas).

Un kamēr es tā svārstījos starp abiem, greizsirdības trakuma apmātais Bērtulis nogalināja to otru, to studentu. Vainīgo notiesāja uz divdesmit gadiem spaidu darbos, bet es, apzinādamās savu daļu vainas un laikam tak toreiz Bērtuli mīlēdama, pametu skolu un ar klusu mātes atbalstu devos notiesātajam līdz uz Sibiriju, lai kaut vai būtu viņa tuvumā.

Viņš to zināja un, akli dzīdamies pēc manis, izbēga vēl pirms iekalšanas važās. Un tā mēs abi, no pasaules bēgdami, atnācām šurp, lai, Dieva priekšā nelaulāti, dzīvotu kā vīrs ar sievu. Pirmās aizraušanās skurbumā es šķitu laimīga, bet tas bija tikai māns. Drīz vien es atģidos, ka Bērtulī nav atrodams nekas, kā alka mana sirds, jo viņš, lūk, bija iedzimis savas mātes — krievietes asinīs.

Gan viņš joprojām mīlēja mani, bet to pavadīja slimīga greizsirdība un bailes, ka es pametīšu viņu. Bērtulis neizlaida mani no acīm ne brīdi, un viena es nedrīkstēju izkustēt ne soļa. Viņš samīdīja puķes, ko es noplūcu, lai pasmaržotu tās, un vairākkārt nosita bezvainīgus zvēriņus, kuŗus biju notvērusi, lai tikai paglāstītu tos un papriecātos. Pats Dievam neticēdams, viņš noliedza lūgšanu arī man, un es to darīju slepus. Tāpat es nedrīkstēju dziedāt, jo, ja vien nepaklausīju, viņš mani sita. Šo pārestību nomocīta un dzimtenes ilgu dzīta, reiz mēģināju bēgt — toreiz man bija vēl divdesmit seši gadi — bet Bērtulis mani notvēra un sasita tik smagi, ka nogulēju vairākus mēnešus.

Tādas, dēls, aizgāja mana mūža labākās dienas, — bez tikšanās ar cilvēkiem, bez ziņām no ārpasaules, kuŗai arī es biju zudusi. Jau sen būtu darījusi sev galu, bet mana grēku nasta jau tā ir pārāk smaga, lai uzkrautu tai vēl jaunu . . . Un tikai pašos pēdējos gados, kad sen jau esmu veca, sakumpusi un pagalam sirma, viņš mani gluži tā vairs nevajā kā agrāk. Nu esmu arī izkaŗojusi sev tiesību — ik svētdienas nākt šurp uz savu baznīcu, kur varu brīvi dziedāt un Dievu lūgt, lai viņš piedod manus grēkus, par kuŗiem jau zemes dzīvē tik bargi esmu sodīta un piemeklēta . . ."

Vecā zemgaliete apklust, un šajā brīdī aiz sēdētāju mugurām kaut kas nobrikš. Kristaps satrūcies atskatās, bet tur nekas nav redzams; tikai vēsmā līgojas krūmu zari . . .

„Tā kāda vāvere vai sērmulis," mierinādama teic nelaulātā sieva, „nāk pie upes padzerties . . . Te jau zvēru Dieva svētība, un visi tie pārlieku droši. Gan Bērtulis pa reizei kādu nogāž, bet citādi neviens tos neaiztiek, nedz tramda . . . Un nav jau arī, kas viņus še traucētu — bez mums te neviens savu kāju nav spēris . . ." Un tad viņa atkal apklust, glāstīdama piebaldzēna roku.

Drūmā stāsta satriekts, Kristaps neatrod vārdu. Viņš tikai paceļ pie savām lūpām cietējas roku un noskūpsta to kā svētu, bet pār izbalējušo seģeni norit vīra asaru pāris, kas sirmgalvei atklāj daudz vairāk, nekā to spētu gaŗu gaŗā stāstījuma vārdi.

„Vai zini, dēls, ko iedomāju!" pēkšņi iedrebas viņas balss: „Es iešu tev līdz . . ."

„Neliete!" aiz viņu mugurām ierēcas neganta balss. „Tu ar šo spiegu gribi nodot mani cara žandarmiem! Nekur tu neiesi, — tev jāsapūst tepat kopā ar mani!"

Piebaldzēns pietraucies kājās un redz krūmos izslējušos nejauku rēgu, kas tam liekas jau redzēts un pazīstams . . . Patiesi! — šis ir tas pats negantais bārdainis, kas viņu tā mocījis pagājušās nakts murgos . . .

Gaŗās matu krēpes dusmās purinādams, Bērtulis laužas caur krūmiem pie pārbiedētās sievas, lai atrautu viņu Kristapam, bet tanī pašā brīdī ar dobju sprādzienu pajūk uguns un dūmi, un drausmīgais rēgs pazūd kā nebijis . . .

„Debess!" sirmā zemgaliete drebēdama čukst. „Viņam līdzi bijusi bise . . ."

„ . . . un paša Dieva roka nolaidusi gaili," Kristaps dobji nobeidz.

Dažas piezīmes P. Ērmaņa recenzijai Latvijas 28. janv. numurā

Ka Pēteris Ērmanis ir viens no vislabākajiem latviešu literātūras pazinējiem, tā sakot, dzīvais latviešu rakstniecības mūzejs un ka viņš arī dzīvi interesējas par sveštautu literātūru, visiem zināms, tādēļ par vienu otru spriedumu viņa recenzijā bija jābrīnās. Katrs nopietns rakstnieks par lietišķiem, dibinātiem aizrādījumiem ir pateicīgs, bet P. Ē. juku jukām min, it kā neatšķirdams iespieduma kļūdas no autores trūkumiem. Ka Poruka slavenajā dzejolī ir runa par balto un nevis bālo tēlu, tas laikam, atskaitot vācu burtlīčus, lielākai daļai latviešu zināms. Ka Brigaderes Sprīdītis radies 1903. un nevis 1905. g., rakstīts jau manā „Baltā ceļā" 172. lpp. un arī Tiltos. Pamatojoties uz tādiem un līdzīgiem netīkamiem iespieduma misekļiem rakstīt, ka grāmatā ir „vispār laba tiesa kļūdu faktos" nebūtu pamata. Neaizmirsīsim, ka burtlīči, latviešu valodas nepratēji, saliek mūsu grāmatas, un pašam autoram nav iespējams pašreizējos apstākļos izlasīt kaut vienu korrektūru. Tai pašā Ērmaņa mazajā rakstā var saskaitīt kādas četras iespieduma kļūdas, un būtu taču smieklīgi, ja es sakarā ar tām teiktu, ka Ērmanis paspējis aizmirst savu mātes valodu. Nekļūsim mazisķi!

Neskaidri arī, kādēļ recenzents katrā ziņā grib, lai Turgeņeva grāmata latviski sauktos Mednieku piezīmes? Vai pats Turgeņevs to tā noteicis? Zviedri, piem., tulkojuši: Mednieka dienas grāmata, franči un angļi — Mednieka stāsti; tātad . . .

Žēl, ka Ērmanis nemin, kādēļ viņš vēlas, lai es, rakstot par zviedru rakstniekiem, katrā ziņā kaut ko pavēstītu tieši par Jūnsonu (Eyvind Johnson). Interesanti būtu dzirdēt, kāda šī zviedru rakstnieka grāmata viņā ierosinājusi šo vēlī?

Kā tas parasti pie mūsu kritiķiem, Ērmanis ar autoritātīvu žestu apgalvo, ka manis nepieminētais Heses dēku romāns „Narziss und Goldmund" ievērojamāks par Nobeļa prēmijas godalgoto „Stepju vilku" un šī autora pēdējo darbu „Das Glasperlenspiel", kuŗā sakoncentrēts Heses pasaules uzskats.

Stingrs iebildums man jāceļ pret Ērmaņa prasīto Turgeņeva mistiku. Lielākā latviešu daļa, diemžēl, šo vārdu lieto kā sinonimu baigumam, proti — lai apzīmētu kaut ko spokainu. Bet tas ir diletantisms. Filozofijā ar mistiku apzīmē savienošanos ar Dievu, apziņu par tiešo dievības pārdzīvojumu. Tā to saprata vecos laikos, tā par to mūsdienās raksta Bergsons, Unamuno, Merežkovskis etc. Mistikas šajā nozīmē franču skeptiskajā atmosfairā dzīvojošam rezignētājam Turgeņevam nebija: viņš ticēja mākslai, bet neticēja Dievam. Runāt par Turgeņeva mistiku, kā to vēlas Ērmanis, ir kapriza vēlēšanās. Tolstoja māksla, pretēji recenzenta apgalvojumam, ir mistikas pilna, palasait kaut viņa dienas grāmatās viņa kaislīgās lūgsnas! Arī viņa romānos un stāstos netrūkst piemēru, atcerēsimies tikai kņaza Andreja slimošanas un miršanas ainas!

P. Ērmanim taisnība (un kas atmiņas precizitātē ar viņu var sacensties?), ka Aspazijas dzejolī par dzejnieku teikts, ka viņš „Dieva apžēlots un velna mīlēts", bet Aspazija kādā man rakstītā vēstulē, kuŗā skumst par dzejnieka vientulību, ironiski piezīmē, ka par latviešu dzejnieku vajadzētu teikt: „Velna nepieņemts un Dieva atraidīts". — Beigās vēl filoloģiska piezīme: „spīts" jāloka kā nakts (i-celms), mēs sakām „par spīti", „aiz spīts" un nevis „par spītu" „aiz spīta".

Z e n t a M a u r i ņ a

GRĀMATNIECĪBA

Apgāda Trīs Zvaigznes izdevumā iznākusi Latvju enciklopēdijas pirmā grāmata, kas aptveŗ rakstus Abava — arodbiedrības. Izdevumu rediģē prof. Arveds Švābe.

Iznākusi V. Kravčenko darba Es izvēlējos brīvību III. daļa un R. Berndorfa Spiegi strādā divi nobeiguma burtnīcas A. Zemiņas apgādā Oldenburgā.

BRĪVĪBAS LĀPAS NESĒJI

Iestāde bez adreses

Mūsu jaunā rakstu sērija aptver bīstamos epizodus no angļu slepenās organizācijas SOE (Special Operations Executive) darbības otra pasaules kaŗa laikā vācu aizmugurē Francijā un Norvēģijā. SOE aktis līdz šim turētas slepenībā un arī tagad publicēta tikai tā daļa, kas neskaŗ to angļu slepenā dienesta aģentu vārdus un nopelnus, kas joprojām vēl darbojas.

1940. gada rudenī Londonā kādā Bēkerstrīta trūcīgi mēbelētā birojā uz slepenu apspriedi pulcējās izmeklēti virsnieki un angļu slepenā dienesta civīlie speciālisti. Sanāksmes moto bija Čerčila deklarācija parlamentā: „Pārsviežiet ugunsgrēku viņu pašu mājās!" Apspriedes noslēpumaino atmosfairu sevišķi pasvītroja trauksmes sirēnu kaukšana, bumbu sprādzieni, liesmojošie nami —Londona dega! Tikai nedaudzi zināja, par ko spriedīs un ko tieši šajā sanāksmē noorganizēs. Lielākai daļai nebija ne jausmas par jaunveidojamās organizācijas nosaukumu, nedz arī tās nolūkiem, tāpat kā neviens dalībnieks nezināja otra īsto vārdu.

Nodibināto iestādi nosauca par SOE (Special Operations Executive), ko tulkojumā varētu apzīmēt par organizāciju speciāliem uzdevumiem. Par jaunā pasākuma galveno mītni kļuva Bekerstrīta birojs, bet tiešā ceļā aizsniedzams tas nebija nevienam. Ar to varēja sazināties caur desmitām citām norunātām adresēm. Pat angļu admirālitāte un gaisa flotes vadība nevarēja piekļūt šai „iestādei bez adreses". Katram, kam bija darīšanas ar nepazīstamo organizāciju, vajadzēja savus pakalpojumus nodot citā vietā. Dažam bija jāgriežas kaŗa ministrijas birojā 055, citam jāuzmeklē kāda luksus dzīvokļa īpašnieks Portmenskvērā utt. Vienīgi tie, kas piedalījās dibināšanas sapulcē, iesauca šo pasākumu par Firmu.

Savu darbību tā sāka ļoti spraigā tempā, iesaistot par administrācijas un pārvaldes darbiniekiem pārbaudītus un rūdītus speciālistus. Jau 1941. gada pavasarī SOE bija ievērojams līdzstrādnieku skaits Francijā. Tie visi bez izņēmuma bija angļi, kas labi pārzina franču paražas. Par organizācijas populārāko un bīstamāko izlūkošanas nozares vadītāju kļuva Inteligent Service majors Moriss Bakmeistars. Viņš vadīja savu aģentu darbību ar tik labiem panākumiem, ka vācu pretizlūkošanas ierēdnis Heinrichs Bleichers izteicies: „Es nevaru izšķirties, kuŗš no diviem jāpakaŗ pirmais, vāciešiem ieņemot Londonu, Čerčils vai Bakmeistars."

Galvenais SOE mērķis bija atjaunot kontinentā ticību Lielbritānijas uzvarai un tikai otrā vietā sekoja sabotāžas un rūpniecības uzņēmumu „zinātniska" atklāšana un iznīcināšana. Trešais uzdevums bija rūpēties par pasta satiksmi no Lielbritānijas uz kontinentu un atpakaļ un drošu satiksmes ceļu izraudzīšana bēgļiem un aģentiem abos virzienos. Ceturtkārt Firmai bija jāgādā, lai neapdomīgie un kartgalvji franči nepārsteigtos un lai vājie neiekļautos t. s. čukstētāju barā. Pēdējais svarīgais uzdevums bija apbruņot vācu okupēto apgabalu patriotus ar angļu ieročiem un rūpēties par partizānu militāro apmācību.

Ātrā laikā pēc rūpīgi un stingri izstrādātām pārbaudēm un tikpat slepenām apmācībām desmit angļu aģenti bija gatavi sākt lidojumu uz Franciju, kur viņiem, apbruņotiem ar radioraidītājiem, bija jānolec ar izplētņiem. Pirmais SOE aģentu izlidojums, kuŗa vadība bija uzticēta vienam no labākajiem Firmas audzēkņiem Džordžam Noblam, beidzās ar neveiksmi. Tikai nedaudz stundas pirms noteiktā starta vācu sprāgstambumba trāpīja tieši to namu, kur notika pēdējā sagatavošanās. Divus Nobla biedrus nogalināja, trešo smagi ievainoja. Neievērojot nelaimi, Nobls, kas eksplozijas brīdī neatradās namā, stingrā apņēmībā devās uz slepeno lidlauku Bedfordšairā. Saņēmis pēdējos norādījumus, viņš iekāpa mazajā Vaitlija lidaparātā, kas nekavējoties pacēlās gaisā, viegli izvairījās vācu naktsiznīcinātāju lokam un bez šķēršļiem sasniedza Franciju. Iepriekš izraudzītā vietā Nobls nolēca. Bekerstrīta pavēle bija īsa: „Uzņemiet sakarus ar Maksi H." Noblam vajadzēja pakļauties Maksim H. bez iebildumiem un jāstrādā viņa vadībā kā telegrafistam un aģentam. Viņa uzdevumos ietilpa arī uzturēt telegrafiskus sakarus ar Bekerstrītu un sagaidīt nākamos SOE ļaudis.

Nobls sasniedza zemi bez starpgadījumiem un norunātā laikā ar minūtes precizitāti varēja ziņot uz Londonu: „Esmu drošībā — Džordžs." Tā sākās Firmas darbība Francijā. Džordžam Noblam sekoja gaŗa virkne varonīgu vīru un jaunavu. Īsi pēc Nobla Franciju sasniedza Žaks Degils, kuŗa speciālitāte bija informācijas vākšana par stāvokli okupētos apgabalos. Trešais bija labsirdīgais, mazais Benijs, kuŗa speciālais uzdevums bija izpētīt vācu naftas rafinērijas Francijā.

Tālāk, pienākot arvien jauniem aģentiem, organizācijas darbība vērsās plašumā. Vācu prestiža graušanai tie rīkoja bezgala daudz dažādu sīku incidentu. Piemēram, Parīzes apakšzemes dzelzceļā kādas vecākas dāmas spieķis nejauši aizķērās aiz kāda vācu virsnieka kājas, un tas nokrita visā gaŗumā. Vecā dāma tik izmisīgi atvainojās, ka vācu virsniekam neatlika nekā cita kā izkāpt nākamā pieturā. Šādi gadījumi atkārtojās dažādās pilsētas daļās. Šis, t. s. X punkts bija padarīt ienaidnieku smieklīgu. Nākamais Firmas instrukciju punkts Y gāja jau soli tālāk: „Padariet ienaidnieku nedrošu." Tad sekoja sauklis: „Organizējiet terroru!" Lillē nogalināja kādu vācu kaprāli. Vācieši atmaksai publiski nošāva desmit francūs. Kādā citā dienā tai pašā pilsētā izrāva no gultas un pakāra pazīstamu kolaborātoru. Arī šādi gadījumi sekoja viens otram organizētā veidā.

Bekerstrīta uzdevums un rūpes bija sagādāt un sagatavot pēc iespējas vairāk varonīgu un pašaizliedzīgu vīru, kas nebīstas nāves. Ar varonību vien tomēr vēl nepietika. Bekerstrīts prasīja personības, cilvēkus, kas spētu strādāt individuāli, un pretoties arī SD bendēm un viņu mocībām. Tie nedrīkstēja kļūt nodevēji.

Bekerstrīts meklēja un arī atrada cilvēkus, kas brīvprātīgi bija ar mieru uzņemties šos grūtos uzdevumus. Pieteicās tiklab angļi, īri, kā arī Kanadas pavalstnieki. Blakus viesmīlim ar līdzīgām sekmēm darbojās bagāts uzdzīvotājs. Daudzi pieteicās, dēku kāres dzīti, citi, lai atriebtos, daži gribēja vienkārši izvairīties no kaŗa dienesta, bija arī tādi, kuŗus mocīja ilgas pēc Parīzes kafejnīcu terasēm, kas nevarēja dzīvot bez kontinenta gaisa. Daudzi pieteicās arī tādēļ, ka viņi uzskatīja šo pasaules kaŗu par brīvības krusta kaŗu, par cīņu pret verdzību, par gaismas cīņu pret tumsu.

Tāds bija Džons Smits, kas pirmais izpelnījās augstāko Lielbritānijas goda zīmi — Džordža krustu. Sākumā Smitu aicināja uz slepenām, bet nesaistīgām pārrunām kādā Portmenskvēras dzīvoklī. Viņam nebija ne jausmas, kādi uzdevumi būs jāveic. Viņš zināja tikai vienu, ka tam jāierodas un šī saruna jātur vislielākā slepenībā. Stundām ilgi Smitam bija jātērzē par kaŗu, par Franciju, par draugiem, savu dzīvi, ģimeni un darbu. Tikai pašās beigās viņam jautāja: „Vai jūs esat ar mieru strādāt Viņa Majestātes dienestā?" Protams, viņš bija ar mieru. Smitam bija jāatgriežas savā darbā un vienīgais, ko viņš uzzināja par saviem nākotnes uzdevumiem, bija īsais paskaidrojums — par turpmāko mēs jums ziņosim. Kaŗa ministrijas speciālisti sīki izpētīja Smita dzīvi un darbību. Iznākums bija—O. K. Drīz pēc tam Smitu aicināja atkal uz Portmenskvēru, viņu nosauca par Feliksu un nodeva vairāku „uzbāzīgi ziņkārīgu" kungu rīcībā. Divas stundas vēlāk viņš kopā ar nelielu cilvēku grupiņu brauca uz „briesmu skolu" Vanboro Manoru, kas atradās kādā vecā aristokratu mītnē Sarijā.

Nākamā numurā lasiet:

„JŪS ESAT MIRUŠI PASAULEI!" SKARBĀ BRIESMU SKOLAS IKDIENA.

„Vai kungam parādīt vēl ko,"
„Paldies, mans vīrs jau redzējis pietiekami!"

Austrālijā dimd Rīga, viļņo Daugava, mirdz Auseklis un smaida Spīdola

JĀNIM DĀLIŅAM JAU MAZS IETAUPĪJUMS. — MŪSU PRIEKI UN BĒDAS

Ir patiess prieks ziņot mūsu trimdas saimes vienotājai Latvijai, ka nodibinātas pirmās latviešu sportistu kopas tālajā kontinentā. Visām tām ir brīnišķīgi latviski nosaukumi. Betherstas imigrācijas centrā šajās dienās darbību sāka J. Riņģa, A. Reimaņa uc. sportistu dibinātā kopa Auseklis. Nodarbes vēršas arvien plašumā, un aug dalībnieku skaits. Adelaidē janvāra beigās noorganizējās Spīdola. Tās iniciātori ir G. Bērzzariņš, O. Resnais, L. Endzelīns uc. Tuvākajās dienās no Grētas ģimeņu nometnes uz Adelaidi par turienes austrāliešu YMCAs basketbola treneri dosies Andr. Bērziņš. Adelaidē veidojas arī tik spēcīga latviešu šachistu saime, ka tā „draud" izvērsties par vienu no visteicamākajām Austrālijā. Nupat ap 20 mūsu sportistu, to vidū J. Lidmanis, Fr. Lakševics uc. pulcējās sanāksmē Sidnejā un pie turienes Latviešu labdarības biedrības ar priekšnieku F. Brūvela atbalstu nodibināja sporta kopu Daugava. Pagaidu valdē ievēlēja Ind. Nīci, Br. Strazdiņu un Sp. Klauvertu. Veikti jau arī visi priekšdarbi sporta kopas Rīgas darbībai Melburnā. Tās organizēšanā aktīvi piedalās H. Turss, K. Sātiņš, K. Ozols, P. Bumbērs uc. Vai nav jauki, ka Austrālijā dimd Rīga, viļņo Daugava, mirdz Auseklis un smaida Spīdola!

•

Pasaules rekordists Jānis Dāliņš Austrālijā nu ir jau 5 mēnešus. Viņš stāsta: „Esmu pieņēmis darbu kādas jaunas ģimeņu nometnes administrācijā Sidnejas tuvumā, bet lai līdz šīs nometnes atklāšanai nebūtu jānīkuļo Bonegillā ierados Benallas ģimeņu nometnē. Te, gaidot jauno darba vietu, mana ģimene tomēr apmierināta, jo esam varējuši šo to ne vien nopelnīt, bet savu naudiņu arī atlicināt. Pagaidām strādāju dažādus darbus — tenisa laukumos krāsoju svītras, braucu uz pilsētu pēc pārtikas nometnei u. t. t. Sieva nodarbināta slimnīcā par palīgmāsu. Abi varam strādāt arī virsstundas, kas dod pa liekai mārciņai. Mūsu ģimenei ir trīs 3 m reiz 3 m istabiņas. Par ēšanu nav ko skumt un pienu var dzert pēc patikas. Abi dēli — 11 g. v. Ivars un 10 g. v. Jānis iet austrāliešu skolā pilsētā, bet 10 g. v. meita Baiba apmeklē nometnes skolu. Mana 73 g. v. māmuļa dzīvo mājās. Benallas pilsētiņa, kas norobežojas ar nometni, labi uzkopta un izskatīga. Dzīve gan vairāk notiek tikai baznīcā un krogū. Austrāliešiem mazliet palīdzu vieglatlētikas treniņos, bet tas nav viegli, jo daudz kas sākts nepareizi. Disku un lodi šejienieši, piemēram nemaz nav redzējuši. Nākamās sacīkstēs būs pat ar totālizātoru!"

•

Austrālijas latviešu sportistiem ir savi prieki un bēdas. Prieki: K. Ozols izvirzas par izcilu figūru austrāliešu šacha pasaulē; 25 g. v. P. Cīrulis nesen laboja Tasmānijas rekordu 2 jūdžu soļojumā; mums ir jauns sportists, jo basketbolista P. Bumbēra ģimene Melburnā aplaimota ar dēlu Aivaru; arī jauna sportistu ģimene — māc. A. Buģis nupat Kanberā bij. Jūrmalas Sporta futbolistu A. Pilupu salaulāja ar tautieti A. Musti. Bēdas: basketbolists O. Resnais ziņo no Adelaides, ka turienes pilsētas vadība kopā ar austrāliešu ev.-lut. draudzi grib būvēt plašu airētāju mītni, dodot pilnu rīcības brīvību un laivas arī imigrantiem, bet nav atbraucēju vidū speciālistu. Nupat gan no Pinebergas Austrālijā ieradās US airētājs T. Hausmanis.

•

Grandiozi nodomi ir Austrālijas latviešu šachistiem. Tie pošas korespondencmačiem ar Anglijas un Zviedrijas latviešu šachistu saimi, kas vēlas sacensties pret Austrālijas latviešu vienību. Austrālijas latvieši labprāt spēlētu arī ar Kanadas un ASV tautiešiem, gaidot atsaucību no turienes. Interesentiem jāsazinās ar Austrālijas latviešu šachistu pārstāvi G. Bērzzariņu — 6, Wheaton Rd., St. Peters, Adelaide, S. A. Australia.

•

Sidnejas latviešu sporta lietu kārtotāji pašreiz gādā plašākas sacensību iespējas mūsu izlases šķēpa metējam Hakelim, kas ieradies Austrālijā. Cerams, ka Hakelis jau 24. un 25. februārī piedalīsies Ņusautvelsas štata vieglatlētikas meistarsacīkstēs Sidnejā. Tur sagaidāma milzīga konkurence, jo sacensībās startēs arī daudzi citu zemju atlēti, kas atgriezušies no Jaunzēlandes, kur piedalījās Lielbritānijas imperijas sporta spēlēs.

Kanberā, februārī.

Arnolds Šmits

PIRMĀS STOKHOLMAS MEISTARSACĪKSTES BASKETBOLĀ

Liekas, latviešu rosības nopelns ir tas, ka nesen sākās pirmās Stokholmas meistarsacīkstes basketbolā, pie tam ar tīri internacionālu dalībnieku sastāvu: 3 zviedru, 2 amerikāņu, 2 igauņu un 2 latviešu vienībām. Turnīra rīcības komitejā ir pa pārstāvim no katras tautības. Jau izspēlētas 2 kārtas, kurās nav trūcis arī pārsteigumu: Stokholmas LSB zaudēja amerikāņu AC 2. vienībai un igauņu izlases piecnieks Kalev bija spiests liekties savu jaunās paaudzes spēlētāju priekšā. Turnīra priekšgalā ar 2 uzvarām ir abas amerikāņu vienības un zviedru YMCAs dienvidu nodaļa.

A. Gr.

Pasaules sporta laukumos

Pasaules meistare ātrslidošanā sievietēm jau trešo gadu pēc kārtas kļuva krieviete Izakova, kopvērtējumā Maskavā sasniedzot 230,990 punktus. Arī 2. un 3. v. ieguva viņas tautietes Krotova un Žukova; bez tam pirmās vietas Padomju savienības pārstāves izcīnīja arī visās 4 atsevišķās distancēs. Uzvarētājai Izakovai goda vainagu pasniedza Starptautiskās ātrslidošanas savienības prezidents anglis Klarks.

Vācu ledus sporta savienība marta beigās Diseldorfā sarīkos 10 dienu ilgus treniņa kursus labākajiem vācu ledus hokejistiem, lai pēc tam varētu izvēlēties kandidātus valsts vienībai. Kursus vadīs kanadiešu treneris, un tajos piedalīsies 25—30 spēlētāji, to vidū, paredzams, arī latvieši Koneckis, Veide un iespējams arī vārtsargs Ansons.

Holivudas filmrūpnieki plāno uzņemt filmu Gadsimta cīņa, kurā galvenās lomas tēlotu Džo Luiss un Džeks Dempsejs, kas vēl šodien ir visu amerikāņu boksa ideāls. Tā kā Dempsejs jau ir 55 g. v., ringā viņa vietā uzstātos pasaules meistars pussmagā svarā Džo Maksims.

Devīto reizi amerikāņu boksa vēsturē kādās sacīkstēs Čikagā abi pretinieki vienlaicīgi krita nokautā un palika uz dēļiem ilgāk nekā 10 sek.

Devisa kausa izcīņai tenisā 1950. gadam pieteikušās 26 nācijas. To vidū nav divreizējās Eiropas joslas uzvarētājas Čechoslovakijas, jo izcilo spēlētāju Drobnija un Černika zaudējums čechiem ir tik smags, ka viņi nespēj vairs uzstādīt pietiekami spēcīgu vienību.

Latviešu sports Eiropā un citos kontinentos

Sidnejā nākamajā sezonā paredzēts noorganizēt spēcīgu latviešu basketbola vienību, kurā spēlēs Andr. Bērziņš, R. Bērziņš, Sproģis, Lidmanis, Bičevskis, Roga, Nīcis, Meihūbers, Strautnieks un Klauverts.

Latviešu sekcija nodibināta pie Siatlas YMCAs jaunamerikāņu kluba Vašingtonas štatā. Jau noorganizētas nodarbības volejbolā, peldēšanā un galda tenisā, piedaloties apmēram 25 jauniešiem. Ir nodoms organizēt spēcīgu baltiešu volejbola vienību Baltic, kas piedalītos arī ASV meistarībā. Šādas vienības stiprākais balsts būtu pazīstamais volejbolists L. Bensons, kas ir arī Siatlas YMCAs ārzemnieku kluba priekšnieks. Palīdzīgu roku latviešiem sportā sniedz arī Siatlas YMCAs zēnu nodaļas direktors agr. B. Radziņš un jaunamerikāņu kluba latviešu sekcijas priekšsēdis V. Rūsis.

Eslingenas latviešu futbolisti janvārī sacentušies apmēram 10 sacīkstēs. Pēdējās trīs sacensības, kad spēkojas jaunatne ar YMCAs sastādīto un Kalna novietnes YMCAs vienību, visas reizes pārākie izrādījās jaunatnes futbolisti, kas sastādīto pieveica ar 4—1 un 3—3, bet „kalniešus" 2—1. Jaunatnes vienībā labākie bija Z. Zīvarts un A. Litavnieks; pēdējais, teicami darbodamies Eslingenas vācu VFL jaunatnes A vienībā, ieguvis tiesības turpmāk spēlēt VFL 1. vienībā par centra uzbrucēju.

Par latviešu sportistu pārstāvi Melburnā izraudzīts H. Turss: New Northcote Brick Co., Dennis St. Melbourne, Vic. H. Turss ir arī mūsu basketbolistu un volejbolistu sakarnieks Austrālijā.

Latviešu boksētājus vēl Vācijā sekmīgi reprezentē Eitinā dzīvojošais Boriss Brūvelis, kas startē no vietējā vācu kluba „Heros". Vācu sporta laikraksti viņam veltījuši atzinīgus vārdus, piebilstot, ka Brūvelis krietnā treniņā un labā uzraudzībā var izveidoties par krietnu bokseri.

Latvietis G. Bērzzariņš uzvarējis Adelaides vasaras treniņturnīrā šachā, kurā piedalījās arī Ņūsausvelsas meistars Krīgers un bij. Dienvidaustrālijas meistars Baumans.

Latviešu futbola klubs Filadelfijā janvāra vidū savā pirmajā sacīkstē spēlēja 3—3 (0—3) ar amerikāņu „Lighthouse I" vienību. Latviešu klubā darbojās F. Janševskis, A. Lidums, F. Laumanis, H. Jēgers, A. Anūzis, K. Janševskis, V. Konopaševičs, E. Grasis, J. Znatnajs, I. Kalve un E. Brūveris. Vienība vēl gaida pastiprinājumus no Vācijas un Zviedrijas.

Latvieša Liepaskalna varējums 30 km soļošanā apstiprināts par PSRS rekordu.

JAUNS SPORTA LAIKRAKSTS

Pierādījies, ka ir liels risks un pārdrošība trimdā izdot sporta laikrakstu, kaut gan tāds latviešu sportistu saimei ir visai nepieciešams. Tādēļ jo patīkamāk uzzināt, ka Latviešu sporta pārvalde Anglijā tomēr nolēmusi laist klajā sporta laikrakstu Latviešu Sports. Laikraksts DVF grāmatnīcas izdevumā un Uļža Priedīša redakcijā foto technikā iznāk reizi mēnesī un sniegs plašu informāciju par latviešu sportistu gaitām Anglijā un citās zemēs, kā arī pārskatu par starptautiskajiem sporta notikumiem. Izdevums maksās Anglijā 1 šil., Austrālijā 1 šil. 3 pensi, Zviedrijā 50 ēras, Vācijā 50 fen., bet pārējās zemēs 4 starptautiskos pasta kuponus. Latviešu Sportam domātie sūtījumi adresējami: U. Priedītis, 738 Finchley Rd., Goldersgreen, London NW 11.

1950. g. 19. februārī Eslingenā pēkšņi miris mans mīļais vīrs un gādīgais tēvs

Mag. oec. Bernhards Krūka

dzim. 1889. g. 6. oktobrī. Apbedīšana notiks š. g. 22. febr., pl. 15. no Eslingenas pilsētas kapličas.

Dziļās sērās sieva un dēls

Mūsu biedrības dibinātājs un ilggadīgais priekšnieks

Fridrichs Bošs

miris š. g. 12. februārī Ventorfā.

Viņu mīļā piemiņā paturēs Nac. Latv. atvaļināto kaŗavīru b-ba.

Š. g. 11. februārī aizgāja mūžībā mana dārgā dzīves biedre, mūsu sirdsmīļā māmiņa un sievas māte, mūsu mīļā tuviniece

Doroteja Kornete, dz. Siliņa

savā 67. dzīvības gadā. Krematizēta š. g. 15. februārī Eslingenā, Vācijā.

Mans pēdējais sveiciens Tev, dzimtene — Tevis man vairs neredzēt...

Inženieris Jūlijs Kornets; Mirdza Kornete, Kanadā; Brigita Teša, dzim. Kornete, un Olģerts Tešs, Hanavā pie Mainas, Gustavs Siliņš, Alise Teša, Gertrūde Teša un Marija Ņerikas, dzimtenē; architekta Arnolda Jākobsona ģimene, Kalifornijā.

Mans mīļais vīrs mērnieks

Jānis Hartmanis

dzim. 1885. g. 1. maijā Majoros, miris 1950. g. 6. februārī Gesthachtā. Apbedīts Spākenbergas kapos.

Dziļās sērās dzīves biedre.

PATEICĪBA

Izsaku dziļi izjustu pateicību visiem, kas piedalījās mana vīra mērnieka JĀŅA HARTMAŅA izvadīšanā uz pēdējo dusu.
Aleksandra Hartmane (173)

KĀRLI ANTONIJU

no Vaiņodes meklē brālis. Bijis 1948. g. febr. Klosterreichenbachā, Vācijas franču joslā. Personu, kas varētu sniegt kādas ziņas par viņa atrašanās vietu, lūdz rakstīt F. Antonijam, L. B. Co. Hostel, Drayton, Parslow, Bletchley, Bucks., England. (174)

Kaŗavīri, tautieši!

Lūdzu, rakstiet visi, kas kaut ko zinātu par manu brāli, ltn.

JĀNI ALFRĒDU STRĪPNIEKU,

dzim. 1913. g. Rīgā (Jelgavas aizstāvēšanā it kā bijis maj. Jurkas adjut.). — Māris Strīpnieks, Poste restante, Stureby, Sverige. (140)

SKAITĻI RUNĀ:

V. Bērtiņas grāmatas līdzšim iespiestas

106.000 EKSEMPLĀROS.

Tās nepieciešamas katrai namamātei.

	DM
V. Bērtiņa, Praktiskā virtuve, ies.	5.—
V. Bērtiņa, Mājas cepumi, broš.	2.80
Ed. Virza, Straumēni, ies.	4.75
J. Jaunsudrabiņš, Jaunsaimnieks un velns	11.—
A. Strindbergs, Hemsalnieki	6.—
M. Tvens, Toma Soera piedzīvojumi	—.80
Ed. Alainis, Nomodā un sapnī	3.—
Tēvijas kalendārs 1950. g.	1.50
Pie dzintara jūras, dziesmas	2.50

Izsūtu pēcmaksā arī atsevišķus eks.

ED. ALAINIS, Dillingen/Donau, Postfach 5 (13b). (175)

Piedāvāju latviešu grāmatas, notis, pastmarkas, pastpapīrus un tautiskus izstrādājumus.

A. KALNĀJS,

Le Moyne Str. 2112, Chicago 22, Ill., U. S. A. (690)

Divas draudzenes,

24 un 26 g. v., vēlas iepazīties ar klusas dabas patīkamiem kungiem, kas runā vāciski. Ofertes laikr. kant. ar Nr. 176. (176)

Ziemeļvācijas plašākajā

A. Ozoliņa grāmatnīcā:

(24b) Eutin/Holst., DP Camp

var pasūtināt:

	DM
Latvju dainas, I., II d., iesiet. katra	14.—
Māc. Arn. Lūša, Leģendas	1.80
Mauriņas, Tilti, esejas	6.50
Jaunsudrabiņa, Jaunsaimnieks un velns	11.—
Jaunsudrabiņa, Nauda	6.50
Bendrupes, Smieklīgais un viņa sirds	
Hemingveja, Ardievas ieročiem	7.25
Eksiperī, Nakts lidojums	3.50
Dr. Vandeveldes, Laulības dzīve	5.—
Turkinas, Latv.-angl. vārdnīca	6.50
Poginas, A Course of English	6.—
Dr. Biskapa, Lipīgās slimības	3.50
Es izvēlējos brīvību, I.—III. d. a	3.20
Rirdāna, Tētiņš Josifs	5.—
Veinlanda, Rulamans	6.—

(161)

SKAIDRĪTEI ESLINGENĀ.

Paldies par nenosūtīto vēstuli un 18. februārī.

Jūs aiztaupīsit dolarus,

ja pirms izceļošanas liksit salabot savas kažokdrānas.

Jaunlegādes, labojumi, pāršūšana par lētām cenām, ātri un labi

kažoku darbnīcā EGON HANNIG

Esslingen/N., Nellinger Steige 2, (Pliensauvorstadt). (171)

„LATVIJAS" abonements,

pasūtinot laikrakstu pa atsev eksemplāriem (līdz 3 eks ieskaitot), maksā DM 3.— mēn + DM 0.50 par piesūtīšanu; pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eks DM 3.— mēnesī par eksemplāru; pasūtinot uz ārzemēm un maksājot Vācijā DM 3.— mēn + DM 1.30 par piesūtīšanu. Sludinājumi maksā DM 0.90 par vienslejīgas nonparelle iespiedrindas aizņemto telpu. Darba meklēšanas sludinājumi par puscenu. Abonementa pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai", (14a) Esslingen/N., Breite Str. 6.

Jauni ierosinājumi par tieša kontakta nodibināšanu ar Kremli

Ja nevarēs vienoties, ASV steidzami jāražo superatombumbas. Stasens iesaka izkaisīt skrejlapas virs Krievijas

Temats par tiešām sarunām Savienoto valstu un Padomju savienības starpā joprojām nenozūd no amerikāņu un britu laikrakstu slejām. Prezidentam Trūmenam un ārlietu ministram Ečesonam ļoti tuvu stāvošas aprindas izsakās, ka Vašingtonā saņemta informācija, it kā arī Maskava labprāt vēlētos atsākt sarunas par atomieroču kontroli. Šo ziņu pašreiz pārbaudot amerikāņu diplomāti. No otras puses arī pag. nedēļas beigās vairāki ievērojami ASV un Lielbritānijas politiķi no jauna aizkustinājuši jautājumu par tieša kontakta atjaunošanu ar Kremli, gan atbildot uz Vinstona Čerčila ierosinājumu, gan deklarējot paši savas domas.

ASV, Lielbritānijas un Padomju savienības ārlietu ministru tiešas sarunas intervijā presei sestdien ierosināja senāta ārlietu komisijas priekšsēdis senātors Konnelijs. „Varbūt nav tālu tas laiks, kad notiks apspriedes par atomieroču kontroli," teica viņš. „Ja šīs sarunas tomēr nedotu panākumu, tad Savienotajām valstīm pastiprinātā kārtā vajadzētu ražot ūdeņraža superatombumbu, lai nodrošinātos pret eventuālu agresiju." Četru valstu konferenci, kurā apspriestu Āzijas problēmas un atombumbu kontroli, ierosināja arī bij. republikāņu kandidāts prezidenta amatam Harolds Stasens. Ja četru valstu apspriedēm nebūtu panākumu, Stasens ieteica tad izkaisīt virs Padomju savienības skrejlapas, lai informētu krievu tautu, kas vainīgs pasaules miera apdraudēšanā.

Atomieroču kontrole un sarunas ar Padomju savienību bija galvenais temats arī ASV Apvienoto nāciju delegāta Džona Roska NBC raidītājā sestdien teiktajā runā. „Pasaules sabiedriskās domas ietekmēta, Padomju savienība varbūt būs ar mieru atsākt sarunas ar Savienotajām valstīm," teica viņš. „Bet tādā gadījumā nebūs diezgan, ja Kremļa delegācija atkal atgriezīsies Apvienotajās nācijās. Tai būs jāpierāda gatavība arī patiesi saprasties. Premjērs Etlijs, BBC raidītājā teikdams savu pēdējo vēlēšanu runu, pasvītroja, ka Lielbritānija gatava pārrunāt arī visus jautājumus ar Padomju savienību, ASV, Kanadu un citām valstīm. „Grūtības šādām sarunām neslēpjas vis metodē vai pareizo personu izvēlē," deklarēja Etlijs, „bet gan labas gribas trūkumā. Rietumiem šīs labās gribas nekad nav trūcis. Mēs tomēr nevaram pakļauties diktātam un mainīt savu dzīves veidu."

Čerčila ierosinājums sākt tiešas sarunas ar padomju visaugstākajiem valstsvīriem joprojām atrod lielu atbalsi visā britu presē. Arodbiedrību organs Renauld News izsaka izbrīnu par konservātīvo līdera uzskatu pēkšņo maiņu. „Jau pirms četriem gadiem Fultonā teiktajā runā Čerčils apgalvoja, ka vienošanās ar Padomju savienību nav iespējama. Liekas visai divaini, ka tagad viņš savus uzskatus grozījis." Neatkarīgais Observer konstatē, ka Čerčils uzņēmies uz sevi lielu atbildību. „Mūsu atomieroču politika ir cieši saistīta ar ASV un Kanadu. Ja tagad Čerčils kritizē Etliju, tad viņš kritizē arī Trūmenu un Ečesonu," konstatē Observer.

Neraugoties uz visām ASV politiķu un vairākiem deklarācijām, informētas aprindas Vašingtonā ieteic paturēt pret Kremli arī turpmāk dzelzs nervus, stiprinot saimniecisko un militāro stāvokli un sadarbību ar Rietumeiropas valstīm. Vašingtonā sakās zinām, ka tuvāko divi vai trīs nedēļu laikā gaidāma Ečesona runa, kurā viņš sīki precizēs ASV ārpolitiku. Tanī pašā laikā Baltajā namā saņemta informācija, ka Padomju savienība būtu ar mieru atsākt sarunas, ja apspriestu četrus Maskavas ierosinātus punktus: 1. Atzīt par bazi padomju ierosināto atomkontroli. 2. atzīt komūnistisko Ķīnu, resp. izraidīt Čangkaišeka delegātus no UN. 3. izstrādāt pamatnoteikumus miera līgumam ar Vāciju un Japānu un atvilkt no abām valstīm okupācijas karaspēku un 4. precizēt pamatus saimnieciskam plānam dolāra, sterlinga un rubļa zemēm.

200.000 stāv rindās, lai redzētu Stromboli

Roma (C). — Ingridas Bergmanes un Roselini filma Stromboli, kurai abu mākslinieku laulību šķiršanas skandālu dēļ paredzēja izgāšanos, izrādījusies necerēts panākums. Filmu izrādīšanai ASV nopircis pazīstamais amerikāņu lidmašīnu konstruktors un filmu studiju magnāts miljonārs Hovards Jūss 400 pirmās Stromboli kopijas Ņujorkā sāka izrādīt pagājušo trešdien. Pirmajā dienā pie 400 kinoteātriem stāvējuši vismaz 200.000 redzēt gribētāju rindā. Lielie panākumi radušies skandāla dēļ, ko Ingrida Bergmane sacēla, šķirdamās no vīra un paziņodama, ka viņas nupat piedzimušā dēla tēvs ir Roselini. Svētdien Bergmane policijas pavadībā atstāja Romas privātklīniku, laimīga un smaidīdama, jo saņēmusi savas laulības šķiršanu no Meksikas. Viņa nekavējoties precēšoties ar Roselini.

Amerikas atbalsis par Lietuvas neatkarības dienu

Čikaga (E). — Atzīmējot Lietuvas neatkarības 32. gada dienu, kādā lielā sanāksmē Čikagā runāja senāta demokratu frakcijas priekšsēdis senātors Lukass. „Savienotās valstis nekad nav atzinušas Lietuvas, Latvijas un Igaunijas aneksiju," teica viņš. „Visur, kur vien bija iespējams, ASV iestājušās par valstu neatkarību un cilvēku tiesībām. Ja Savienotajām valstīm pārmet kādu kļūdu, tad šī kļūda slēpjas vienīgi tanī apstāklī, ka mēs ticējām Padomju savienībai kara un pēckara laikā."

Lietuvas neatkarības dienu atzīmējuši arī daudzi amerikāņu laikraksti, publicējot Griniusa un Krepavičusa parakstītu informāciju, ka Padomju savienība joprojām deportē tūkstošiem lietuviešu uz Sibiriju.

Jauna spiegu prāva, kurā apsūdzēts ASV un Lielbritānijas pavalstnieks

Budapešta (D). — Pagājušā piektdienā Budapeštā sākās jauna prāva par spiegošanu un saimniecisku sabotāžu. Uz apsūdzēto sola nosēdināti pieci ungāri un divi ārzemnieki — Starptautiskās telegrafa sabiedrības viceprezidents amerikānis Roberts Vogelers un britu pavalstnieks Edgars Sanders. Visi apsūdzētie atzinušies par vainīgiem. Prāvu vada tas pats Oltijs, kas savā laikā notiesāja kardināli Mindcentiju.

Vogeleru un Sanderu ungāru slepenā policija apcietināja uz ielas Budapeštā jau pagājušā gada beigās. Viņi abi visu laiku atradās apcietinājumā. Neraugoties uz vairākkārtīgiem protestiem, ungāru valdība neļāva apcietinātos apmeklēt ne ASV, ne Lielbritānijas sūtniecības pārstāvim. Jau prāvas pirmajā dienā par vainīgu atzinās Sanders un ungārs Geigers. Līdzīgi rīkojās sestdien arī Vogelers. Klusā, salauztā balsī viņš paskaidroja tiesai, ka jau 1942. gadā kļuvis ASV aģents. Starptautiskā telegrafa sabiedrība, ko vada Bēns, nosūtījusi viņu uz Vīni un uzdevusi noorganizēt spiegu dienestu. Līdz ar viņu uz Eiropu devušies arī 20 amerikāņu virsnieki, kas bijuši speciāli sagatavoti. Vogelers nosauca arī viņu vārdus un paskaidroja, ka Bēnam ir tuvas attieksmes ar prezidentu Trūmenu, Morgentau'u un ģenerāli Maršalu.

Budapeštas prāva radījusi lielu sašutumu ASV un Lielbritānijā. Vašingtona un Londona iesniegusi pat oficiālas protesta notas, norādot, ka Vogelers un Sanders notiesāts jau tad, kad prāva vēl nemaz nebija sākusies. Pirms desmit dienām ungāru ministru prezidenta vietnieks Rakoši kādā sanāksmē deklarējis, ka spiegiem jāpiespriež augstākais soda mērs." ASV un Lielbritānijā valda pārliecība, ka apsūdzētie ietekmēti vai nu ar hipnozi vai narkotisko vielu palīdzību. Šādas domas izteikusi arī Vogelera sieva un māsa.

Tito žēlojas, ka rietumi nedod naudu

Belgrade (A). — Maršals Tito sestdien 50.000 Belgrades un apkārtnes iedzīvotājiem teica vēlēšanu kampaņas ievadrunu, kurā pieskārās svarīgām starptautiskās politikas problēmām. Tito jūtami neapmierinātā tonī žēlojās, ka rietumu demokratijas neesot līdz šim pildījušas savus solījumus dot Jugoslavijai nepieciešamos aizdevumus un izmantojot pieprasītos kredītus politiska spiediena radīšanai.

„Jau kopš vairāk nekā gada," teica Tito, „mēs lūdzam no rietumiem piešķirt aizdevumus, bet līdz šim nekas nav noticis. Starptautiskā banka ASV nav mums izmaksājusi pieprasīto naudu. Rietumnieki vilcinās un sagādā mums visādas grūtības. Pēc lūzuma ar kominformu mēs neesam iestājušies nekādā citā politiskā koalicijā un turpinām iet savus reiz nospraustos modernā sociālisma ceļus. Arī rietumnieku vilcināšanās ar aizdevumiem nepiespiedīs mūs mainīt kursu. Pat ja mums būtu jāupurē savs piecgades plāns, tas mūs nekavēs palikt uzticīgiem pašiem sev."

Klausītāji, kas bija sapulcējušies Tito jaunajā Belgrades daļā pie Donavas un Sāves upes satekas, uzgavilēja diktātora vārdiem. Kā no pirmajiem preses komentāriem Londonā un Vašingtonā redzams, ārzemēs Tito runa tūlīt atšifrēta. Viņš, acīm redzot, pats pārgājis propagandas ofensīvā, lai pasteidzinātu rietumus tālākiem aizdevumiem no Pasaules bankas Ņujorkā un citiem finanču avotiem rietumu pasaulē.

Mirdzas Tillakas, Tatjanas Vestenes, O. Lēmaņa un E. Leščevska baleta vakara atkārtojums, notiks trešdien 22. febr., pl. 19.30, Latviešu teātra zālē Eslingenā.

Volfganga Dārziņa klavieru koncerts notiks sestdien, 25. febr. pl. 20, Eslingenas Tautskolas zālē. Programmā tikai Šopena darbi.

Jaunais ASV vēstnieks Belgradē Džordžs Elens tūlīt pēc Tito runas uzsvēra, ka ASV ar savu saimniecisko palīdzību Jugoslavijā nekad nav saistījušas nekādas politiskas dabas klauzulas. ASV arī turpmāk atturēšoties no katras iejaukšanās Jugoslavijas valsts dzīvē. Bez tam Elens aizrādīja, ka Tito vārdi neatbilst gluži patiesībai. Jugoslavija līdz šim jau saņēmusi no ASV vien skaidrā naudā ap 30 miljonu dolaru, bet angļu un amerikāņu lielo firmu materiālā palīdzība un sūtījumi esot vēl ievērojami lielāki.

No Belgrades amerikāņu un angļu sūtniecības pēdējās nedēļās nāk ziņojumi, kas paredz kominforma ofensīvas atdzīvošanos pret Tito. Kremļa cīņa pret nepaklausīgo diktātoru kļūšot asāka nekā jebkad, jo pēc līguma parakstīšanas ar Ķīnu Maskavai esot paredzēts auksto karu agresīvāk pārsviest atkal uz abiem svarīgākajiem degpunktiem Eiropas kontinentā — Berlīni un Belgradi.

...un palīdz austrumu bēgļiem noklūt Italijā

SENSĀCIONĀLI ATKLĀJUMI PAR OZNAS PALĪDZĪBU STAĻINA PRETINIEKIEM

Triesta (C). — Tito slepenpolicija pēdējās nedēļās palīdzējusi vairākiem simtiem bēgļu no Padomju savienības, Ungārijas, Rumānijas un Bulgārijas šķērsot Jugoslaviju un nokļūt Triestā, ziņo Herald Tribune speciālkorespondents Koblencs. Šo informāciju viņš ieguvis no kāda augsta IRO ierēdņa Triestā. Lai gan tuvākas ziņas pašreiz nav publicējamas, Koblencs apgalvo, ka Tito atvēris ceļu tūkstošiem komūnisma vajāto un apzināti palīdzot tiem nokļūt uz rietumu pasauli. Slepenpolicijas priekšnieks Rankovičs esot šo akciju noorganizējis un iesaistījis šajā darbā vairākus simtus Oznas aģentu. Tito politiskā policija bēgļus pie Jugoslavijas robežas vispirms pati pamatīgi iztaujājot un liekot tiem nopelnīt ceļa naudu, strādājot kādā no parastajām darba nometnēm vai nacionālizētajiem uzņēmumiem. Pēc 2—3 mēnešiem bēgļus grupās līdz 100 personām nogādājot uz Triestas pierobežu, kur īpaši teku pazinēji viņus tumšās naktīs pārvedot pāri Italijas territorijā.

Neizdevusies padomju atomrūpnīcu fotografēšana

Minchene (E). — Die Neue Zeitung, atsaucoties uz amerikāņu ziņu aģentūras AP informāciju, vēstī, ka nesen noticis pirmais mēģinājums no lidmašīnas nofotogrāfēt padomju atomu rūpnīcas. Šis mēģinājums tomēr nav izdevies, jo padomju „jaunā veida" gaisa atvaire lidmašīnu nogāzusi. Pirmais minēto sensācionālo informāciju sniedza britu žurnāla Inteligence Daigest redaktors Keness Kursijs. Sarunā ar AP pārstāvi Marakežā viņš paskaidroja, ka Padomju savienības atomfabrikas ir praktiski neievainojamas. Kursijs atteicās paskaidrot, kādas valsts lidmašīna mēģinājusi izlauzties cauri padomju aizsardzības sistēmai. Par šo mēģinājumu viņš esot dzirdējis no trim pusēm.

„Kamēr pasaulē pastāvēs totālitārie režīmi, bēgļu problēma nav atrisināma", saka IRO galvenais direktors Kinglejs

Roma (B). — „Kamēr no pasaules nebūs pazuduši totālitārie režīmi, kritisko bēgļu problēmu neviens nevar atrisināt," teica IRO galvenais direktors Donalds Kinglejs piektdien Romā. Viņš tur ieradies, lai ar Vatikāna pārstāvjiem mēģinātu vienoties par grūti izvietojamo DP emigrāciju ar katoļu organizāciju palīdzību.

Intervijā itaļu presei Kinglejs tālāk teica: „Pasaules bēgļu problēmu nevar atrisināt līdz 1951. g. 1. aprīlim, kad nolemts izbeigt IRO darbību. Arī tagad katru dienu simtiem bēgļu no Austrumeiropas šķērso dzelzs aizkaru, lai gan tiem nav nekādas cerības tikt uzņemtiem kādā no 330 IRO nometnēm Rietumeiropā. Tūkstošiem bēgļu turpmākā palīdzība būs dzīvības vai nāves jautājums. Vai nu Savienotajām valstīm vai citām demokratijas valstīm jānāk šiem ļaudīm palīgā un jāatver imigrācijas barjēras."

Kinglejs arī vērsās pret valodām, ka IRO nometnes esot komūnistu perēkļi. „Ļoti antikomūnistiski noskaņotie bēgļi paši palīdz atklāt iesūtītos spiegus un komūnistus," viņš uzsvēra. Tālāk IRO galvenais direktors apstiprināja, ka piešķirti līdzekļi IRO darbības pagarināšanai tiešajā imigrācijā līdz 1951. g. 1. aprīlim. „Bet arī tad," teica Kinglejs, „Eiropā būs vismaz 600.000 neizvietotu DP." Tāpēc IRO sākusi ar enerģiskiem paņēmieniem rūpēties par grūti izvietojamo novietošanu demokratiskajā pasaulē. Seši augsti IRO ierēdņi, kas speciāli sagatavoti šim uzdevumam, tagad apceļojot valdības.

DAŽOS VĀRDOS

Smaga dzelzceļa katastrofa naktī uz sestdienu notika Ņujorkā. Netālu no Rokvilas centra sadūrās divi priekšpilsētas vilcieni. 23 personas nonāvētas un vairāk nekā 100 ievainotas. Katastrofā vainojams viena vilciena lokomotīves vadītājs, kas neievēroja signālus. Policija viņu apcietinājusi. Šī ir smagākā dzelzceļa katastrofa, kas notikusi ASV.

Ogļraču streiks ASV turpinās, neraugoties uz valdības un viņu vadoņa Džona Luisa aicinājumu darbus atjaunot. Svētdien Ņujorkā ogļu trūkuma dēļ izdzēsa visas reklāmu ugunis.

200 pasažieru no degošā dāņu kuģa Kronprincis Olafs pirmdien izglābušies un laivās sasnieguši Dānijas krastu. Kuģis aizdegās ceļā no Stokholmas uz Kopenhāgenu.

Bēgt prom no Vašingtonas vai visas valdības iestādes ierakt zemē aicināja ASV senāta atomkomisijas loceklis senātors Hoifilds. Citādi viena ūdeņraža bumba iznīcināšot visu valdības centru.

Tūkstoš italiešu pirmdien izcēlās Mogadošas ostā Somali zemē. Tās ir pirmās itaļu vienības kopš 1939. gada, kas pārņem Somali pārvaldi.

3 miljoni bezdarbnieku februāra otrā pusē ir Rietumvācijā. Šī mēneša pirmajā nedēļā bezdarbnieku skaits pārsniedza 187.000.

Jauna prāva pret itaļu maršalu Graciani sākās Romā otrdien. 70 g. vecais maršals kopš Italijas kapitulācijas atrodas apcietinājumā. Viņu tiesās pieci ģenerāļi.

Indiešu minoritātes stāvokli Dienvidafrikā apspriedīs īpašā konferencē, kurā piedalīsies Indija, Pakistāna un Dienvidafrika.

20 miljonu eksemplāru dienā iespiež 592 ASV rīta laikraksti. 1500 vakara laikrakstus izdod 31 milj. eksemplāros.

80 kaujas lidmašīnu Padomju savienība nodevusi Ziemeļkorejas komūnistiskai valdībai, ģenerālim Mekartūram paskaidroja Dienvidkorejas valsts prezidents Rē, kas šinīs dienās ieradās Tokio.

Liela eksplozija pag. otrdien notikusi padomju niķeļa raktuvēs Salmijervi, Petsamo apgabalā. Sprādzienu novērojusi norvēģu robežsardze no 3 km attālās Svanvikas.

1104 km ātrumu stundā sasniedzot jaunais padomju turboiznīcinātājs Jak 1, ziņo AP. Šī lidmašīna konstruēta pēc amerikāņu F-86 parauga ar Rolls-Rois motoru, kurus Padomju savienība lielākā skaitā iepirka no Lielbritānijas.

Vašingtona paredz vētru rietumos

KĀDEĻ PADOMJU SAVIENĪBAI TIK MILZĪGI GAISA SPĒKI

Vašingtona (B). — Newsweek 20. 2. sniedz šādu ziņu: Militārās izlūkošanas ziņojumi vērš ASV aizsardzības vadītāju uzmanību uz ātrumu, ar kādu Padomju savienība pašreiz attīsta savus gaisa spēkus. Amerikāņu izlūkošanas speciālisti pārliecināti, ka Padomju savienība nolēmusi drīz kaut kur uzsākt militāras operācijas. Amerikāņu aizsardzības speciālisti norāda, ka kara lidmašīnas pašreizējā technikas attīstībā ļoti ātri noveco un kļūst nemodernas. Tāpēc valda pārliecība, ka Padomju savienība neizveidotu tik gigantiskus gaisa spēkus, ja nebūtu paredzēts tos izmantot, iekām tie kļūst lieki. Vašingtonā valda pārliecība, ka Padomju savienības gaisa spēku mērķis nebūs vis Āzija, bet gan Rietumeiropa. Tur krieviem panākumi visātrāk atmaksātos, jo viņu rokās nonāktu moderna rūpniecība un izmantojami izejvielu avoti. Bīstamākās vietas oficiālo aprindu vērtējumā ir Somija, Jugoslavija, Berlīne vai Irāna."

Tīģera gadam...

(Turpinājums no 1. lpp.)

līgums savās galējās konsekvencēs nosaka taisnības uzvaru visā pasaulē."

Šie Maotsetunga vārdi ir ļoti zīmīgi. Komentātori Londonā, Vašingtonā, Parizē un Ankarā svētdienas ievadus veltīja Maskavas un Pekingas līgumam un arī no oficiālā teksta izlobīja daudz jaunu aspektu, kas publicēšanas dienā bija pagājuši garām neievēroti. Vispirms pasaules prese vienprātīgi konstatē, ka neviena komūnistiskā valsts visā līdzšinējā Padomju savienības starptautisko nolīgumu vēsturē nav ieguvusi tik izdevīgu un respektablu līgumu kā tagad Maotsetungs. „Staļina un Maotsetunga līgums," raksta Skrutetors Sunday Times ievadā, „ir viens no ievērojamākajiem politiskiem notikumiem pasaules vēsturē. Maskavā parakstītais līgums pēc ārējās formas ir defensīva alianse, bet pēc dziļākā satura ļoti agresīva, jo vismaz viena no līguma parakstītājām pusēm — Padomju savienība — atrodas aukstajā karā ar visu pārējo pasauli."

Vēl skaidrāk Mao līgumu komentē lielākā Ankāras avīze Džumhuriet: „Maskavas un Pekingas līgumā teikts," raksta krasi antikomūnistiskais turku valdības oficiozs, „ka Staļina un Maotsetunga alianse parakstīta, lai nodrošinātos pret Japānas vai tās sabiedroto eventuālo agresiju Tālajos austrumos, ja tā vērstos pret Padomju savienības un Ķīnas territoriju vai interesēm. Ar šo definiciju Staļins un Maotsetungs patiesībā noslēguši militāru apvienību pret ASV, Angliju un visām okeana valstīm, kā arī Britu imperijas sastāvdaļām, kas dabiskā kārtā pēc Japānas miera līguma parakstīšanas kļūs par tās sabiedrotajām."

Ar šo analizi turku oficiozs, šķiet, uzsitis naglai uz galvas. Staļina un Mao līgums ir tikpat agresīva alianse, kā savā laikā Ribentropa un Molotova parapstītā Padomju savienības un Vācijas vienošanās 1939. g. augustā, kas izraisīja otru pasaules karu. Vašingtonā norāda, ka jaunākais Maskavas un Pekingas līgums ir pat vēl daudz tālejošāka un konkrētāka savienība pret demokratisko pasauli nekā savā laikā Hitlera un Staļina līgums.

Pirmdienas rītā NBC komentārs pirmo reizi publicēja norādījumus par Maotsetunga līguma slepenajām klauzulām. Pēc kādas rietumvalstu Maskavas vēstniecības informācijas ķīnieši esot apņēmušies kara gadījumā Staļina rīcībā cīņām Rietumeiropā dot vismaz 12 divīzijas.

Londonas Economist domā, ka Mao savu samērā ļoti izdevīgo līgumu esot varējis ar Staļinu parakstīt „tikai tāpēc, ka pie konferences galda sēdēja arī Tito ēna". Bīstamais Tito piemērs esot bijis Maotsetunga galvenais trumpis, ko tas izspēlējis pret Višinski un Molotovu katrreiz, kad šie lielkrievu imperiālisma cienīgie turpinātāji mēģinājuši uzstādīt ķīniešiem pārmērīgas prasības. Maskavas diplomātu aprindās valda pārliecība, ka Ķīnas un Padomju savienības alianse ir katrā ziņā nopietni ņemama un visas spekulācijas par tās drīzu putēšanu ir pāragras. Staļins esot ar Maotsetungu apgājies kā ar valsts galvu un draugu. Tik'ab krievu, kā ķīniešu aprindās noskaņojums pagaidām esot pilns savstarpējas uzticības un labām cerībām nākotnē. Sevišķi uzsver to apstākli, ka Ķīnai vienīgai no visām līgumu slēdzējām komūnistiskajām valstīm tekstā paredzēta īpaša neiejaukšanās klauzula. Tāda nav nevienai satelītvalstij. BBC oficiālais komentārs gan joprojām uztur spēkā domu, ka Maskavas līgums ir tikai fasāde. Padomju Savienības un Ķīnas attieksmes arī turpmāk nenoteikšot nekādi atklāti vai slepeni līgumi, bet gan tīrs reālo spēku samērs.

LATVIA Latvian Newspaper Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorization Number UNDP 104. Publisher and Editor: Valgemārs Lapcergs Esslingen/N. Brette Str. 6-8 Printer: Ungeheuer & Ulmer, Ludwigsburg, Körnerstr. 16. Published twice weekly. Circulation 11.000.

Pirmie vē... strādniek...

Jau ievēlēti Etl...

Komūnisti ie...